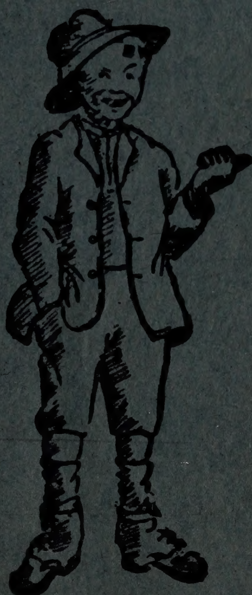
Jimín Máire Taiḋg

"An Seaḃac" do scríoḃ
(Pádraig Ó Siocḟrada)



[Comh]luċt Oideaċais na hÉireann, Teor.
Sráid an Talbóidiġ, Baile-Áta-Cliat

Jimín Máire Ṫaiḋg

Jimin Máire Taidhg

"An Seabac" do scríoḃ
(Pádraig Ó Siocḟraḋa)

an Seabhac

Comhluċt Oideaċais na hÉireann
Teoranta
Baile Áṫa Cliaṫ agus Corcaiġ

le cead ó luċt “an lóċrann”

Clár an Leaḃair

Clár na bPictiúirí

Fáilte roime “Jimín”

Go mairir, a Jimín, 's an máistir aduḃairt leat scrí',
Nár ċrapaiḋ a cuisle, sa ḃfeamnaiġ fuair tu id' naoiḋean ;
Do ṁam 's í 'r buile ar do ṡálaiḃ le fuadar niṁe,
A's daid boċt ag rinnce le h-áṫas—ní mór linn díḃ.

Cás linn gan tuille s'láṫar dúinn grinn is suilt
“Seáinín” a's tusa na cáirde is suairce 'gainn ;
Ḟáilte romhat ċugainn ón dtráiġ úd gan ġruaim, a ṁic,
'S dá ḟaid againn ḟanfair led' ġáire is móide ár gcion.

“Marḃán.”

1919.

Jimín Ṁáire Ṫaiḋg

Caibidiol I

Mar ṫáinig Jimín ar an saoġal is mar ċuir sé dúil i gcíste milis

An Máiġistir aduḃairt liom é seo a scríoḃ le cur go dtí "An Lóċrann." Cúntas a scríoḃ mar ġeall orm féin—sin é duḃairt sé ḃí uaiḋ. Ní ḟeadar cad ab áil leis "An Lóċrann" dá leiṫéid sin. B'ḟéidir gurab aṁlaiḋ atá an fear a ḃíonn ag scríoḃ do ró leisciúil ċun a ṫuille ċur síos. Bíonn an Máiġistir féin ró leisciúil uaireannta aon rud a ḋéanaṁ agus cuireann sé ag léiġeaṁ sinn agus téiġeann sé féin amaċ sa ṗóirse ag caiṫeaṁ tobac. Rug cigire lá air ann. Ní maiṫ leis an Máiġistir cigirí ar ṡlí éigin. Ní maiṫ liom féin na cigirí sin, leis. Ḃí fear aca sa scoil inné agus níor laḃair sé aon focal Ġaeḋilge leis an Máiġistir. B'ait linn é sin mar ḃí sé ag baint sásaiṁ de 'na taoiḃ.

Tá sé ċoṁ maiṫ agam tosnú ar an gcúntas úd. Ní ḟeadar i gceart cá dtosnóċad: duḃairt an Máiġistir liom m'ainm a ċur síos ar dtúis; aċ ní féidir dom anois é ċur síos ar dtúis mar tá barr an ṗáipéir seo lán. Cuirfead annso é: Jimín Ṁáire Ṫaiḋg. Is mise Jimín. Tá ainm eile, leis, orm: Séamas Ó Breasail. Sin é an ainm atá ar mo ḋaid; aċ níl aon tor' ar mo ḋaid boċt sa tiġ seo agus ní ṫugann aonne a ainm sin orm-sa aċ ainm mo Ṁam. Sí Máire Ṫaiḋg mo ṁáṫair, tá's agat. Is iongantaċ an duine Mam. Bíonn eagla

orainn roimpi—me féin is Daid. Tugann sí sceiṁle dó Ḋaid uaireannta. Sin é cúis go bfuil Jimín Ṁáire Ṫaiḋg orm-sa.

Rugaḋ mé fad ó—fad ó—ní cuiṁin liom-sa catain aċ deir Seana-Ḃrigid go bfuil trí bliana déag ó ṡin ann. Deir sí go raiḃ ár dtig-ne anaṁór tré-na-ċéile an oiḋċe tána-sa ann. Ḃí gaċ aonne 'na ṡuiḋe fea' na hoiḋċe. Seana-Ḃrigid féin a fuair me sa bfeamnaig ar barra-taoide. Ḃí sceitimíní orta go léir im' taoḃ. Ḃíos-sa ag béicig ar mo ḋíċeall. Táinig mná an baile go léir isteaċ agus ḃíodar ag féaċaint orm.

"Is breá an t-uċtaċ atá aige, bail ó Ḋia ar an leanḃ!" arsa Peig Neans.

"Ṁuiricín!" arsa Síle Eoin, "naċ baileaċ a tug sé dá ṡúil Ṡeana-Ṫaiḋg leis?"

"Gráḋ Dé, óinsig!" arsa Máire Aindí, "an caoċ ataoi? Ná feiceann tú gur breasalaċ crutanta é. Naċ ṡin iad dá ṡúil 'aṫar aige, agus an geannc beag sróna, agus an croiceann buiḋe?"

"Gaiḃim-se orm gur le n-a ṁátair is deá'rataiġe é," arsa Síle.

"Nárab eaḋ;" arsa Máire Aindí, "sé 'aṫair 'na ċrot aonair é."

Ḃí na mná ag dul i gcoċall a ċéile gur labair Beit Ṁór agus gur ḋein sí spiorspear de'n scéal.

"Pé duine gur deá'rṫaċ leis é," ar sise, "is caitiseaċ an leanḃ é, bail ó Ḋia air."

Annsan tóg m'aṫair buidéal as an gcurpad agus tug sé braon as dosna mná. Tug sé braon mór do Ṁáire Aindí. Duḃradar go léir, "go mairir a bfuil nua agat!" nuair óladar é. Ċuaiḋ an braon le n-a hanál age Síle Eoin agus ḃíodar 'á bualaḋ sa drom. Ḃí rí-rá mór aca annsan agus cainnt agus gáiriḋe. Táinig sciatáin ar m'aṫair agus ḋein sé greas rinnce. Níl mo Ḋaid go maiṫ ċun rinnce, tá's agat, aċ 'ċionn mise beiṫ aige, is dóċa, ḃí mórtas air. Aċ do labair mo Ṁam ón seomra agus dubairt sí "an t-amadán fir sin a

stop." Do stop mo Ḋaid láiṫreaċ. Deineann sé rud uirṫi i gcoṁnaiḋe. Daid boċt!

Ní cuiṁin liom-sa na rudaí sin do ṫuitim amaċ i n-ao' ċor. Seana-Ḃriġid d'innis dom iad. Ní ḋeineann Seana-Ḃriġid sin aon ċodla is dóiġ liom. Ḃíonn sí amuiċ gaċ aon oiḋċe ag faire na tráġa féaċaint a' ḃfaġaḋ sí aon ḃunóc. Aon ċeann aca ṫagann go dtí aon tiġ sa paróiste, sin í ġeiḃeann iad istoiḋċe sa ḃfeamnaiġ, adeir sí. Níl aon ḃunóc aca i dtiġ Ṗeig Ṁuirfí agus bíonn na mná go léir 'á ráḋ gur mór an truaġ san. D'éaluiġeas féin amaċ oiḋċe tríd an ḃfuinneoig ċun dul ar an dtráiġ féaċaint a ḃfaġainn bunóc dóiḃ. Ní raiḃ aon rian de ḃunóic ann cé gur ċuarduiġeas an feamnaċ an fad; ná ní raiḃ aon píoc de Ḃriġid ann aċ ċoṁ beag. Ar maidin ḃí leanḃ faċta aici do ṁuinntir Cláis Ṁóir agus duḃairt sí liom-sa nuair ċuireas ceist uirṫi gur ar a' dtráiġ a fuair sí í. Duḃart-sa léi go raiḃ an t-éiteaċ aici—go raḃas féin fea' na hoiḋċe annsan agus ná feaca í. Ṫáinig stad innti agus d'féaċ sí orm. Annsan duḃairt sí gur mé "an diaḃailín" agus rug sí ar ṡlait ċuġam.

Na rudaí beaga go léir a ṫugann Seana-Ḃriġid léi ní bíonn aon ċainnt aca ná ní féadfaidís riṫ ná siuḃal. Ní dóiġ liom go raḃas-sa riaṁ mar sin. Ḃí cainnt mo ḋóṫain riaṁ agam—an iomad, adeireaḋ mo Ṁam. Níl aon leiġeas agam air. Ḃíonn rudaí istiġ ionnam agus ní fanfaidís socair gan iad a ráḋ. Mara leiginn amaċ iad do ḃeaḋ tinneas orm aca agus is dóċa go ḃfaġainn bás. Agus tá riṫ maiṫ agam leis. Rugas ar an ngaṁain ḃán inḋé; agus rugas na cosa óm Ṁam nuair a ḃí sí im' ḋiaiḋ i dtaoḃ an císte uaċtair a d'iṫe.

Tá's agat, ḃí súil aici an tráṫnóna san le hinġin Ṁáire Aindí ḃí tar éis teaċt abaile ó Ḃleá Cliaṫ, agus ḋein sí císte uaċtair 'na coṁair agus ċuir sí dorn risíní ann agus siúicre rua. D'fág sí 'á fuaraḋ é ar ḃonn a' dresser. Ṫáinig dúil ṁallaiṫe agam féin ann nuair a fuaireas an ḃolaṫ breá go léir uaiḋ, agus nuair d'imiġ

mo Ṁam anáirde staiġre do ḃaineas oiread a' frí' as an gcíste. Ṁeasas go ḃfaġainn bás ḃí sé ċoṁ milis sin! agus ar ṁ'anam, ḃíos ó smut go smut go raiḃ bearna ṁór déanta 'gam isteaċ sa ċíste uaċtair. Ḃíos scuḃṫa ċuige, a ḋuine!

Nuair a ċuala Mam ag teaċt anuas an staiġre ċuireas díom amaċ agus ḃíos ag cur ḋá ġaṁain le Donnċa Ḃeag as an mbuaile. Ċuala Mam ag cur aisti istiġ. Ṫáinig sí 'on doras. "'Jimín!" ar sise agus ní go gráṁar é. "Geo'-se 'maċ!" arsa mise leis na gaṁna. "'Jimín, adeirim leat," ar sise arís, aċ ḃí Jimín ċoṁ boḋar le slis!

Níor ḋein san dom ṁáṫair é. Ṫug sí sciúird fúm. Ḃí fiarsúil agam-sa ar an ndoras fea' na haimsire—ḃí droċionntaoiḃ agam aisti, a ḋuine—agus ċonnac ċuġam í. As go bráṫ liom, a ṁic ó, agus me ag caiṫeaṁ grin óm' ṡálaiḃ! Ḃuel, a leiṫéid de rás ní ḟeaċaís ón lá baisteaḋ ṫu—mise is mo Ṁam ag cur dinn, faid a ḃí 'nár gcroiḋe! Dá mbeaḋ an bóṫar díreaċ aici ḋéanfaḋ mo Ṁam an ḃeart orm; aċ nuair a ḃíoḋ sí ag cur crúca im' ċúl ṫugainn-se an cor di agus ḃí sí 'á traoċaḋ agam. Ní haon ṁaiṫ mná ċun reaṫa. Annsan do ḃuail sí a lurga ar ċolltar an ċéaċta ḃí caiṫte sa ḃuaile. Ḃí an praiseaċ ar fuaid na mias annsan, a ṁic ó! B'éigean di éirġe as an ḃfiaċ. Ḃí sí bacaċ ar feaḋ seaċtaine.

Trid an ḃfuinneoig a ċuas féin isteaċ an oiḋċe sin tar éis iad a ḋul a ċodla. Duḃairt Cáit liom—sin í mo ḋriḟiúr—go ḃfuair m'aṫair sceiṁle óm' Ṁam nuair ṫáinig sé isteaċ tráṫnóna. Deineann sí é sin i gcoṁnaiḋe nuair a ḃíonn fearg uirṫi. Duḃairt sí ná raiḃ aon ċeart aige an céaċta ḃeiṫ san áit sin aige, agus ṫug sí "srimileálaiḋe gan ṁaiṫ" air. Daid boċt!

Ní ṫáinig aonne de'n triúr againn ċun bladair le n-a ċéile go ceann seaċtaine tar éis an ċíste ḋ'iṫe. Níor ġáḋ leat a' ṁurdail. Nár ċeart císte milis a ṫabairt do ḃuaċaill boċt a ḃíonn sa ḃaile ċoṁ maiṫ is taḃarfaí d' inġin Ṁáire Aindí é toisc í teaċt aḃaile ó Ḃleá Cliaṫ,



Measas go ḃfaġainn bás ḃí sé ċom milis sin!

CAIBIDIOL II

BROID A ṀÁṪAR AR JIMÍN IS AN ḂÁS A ṪUG SEISEAN DON ṀÁIĠISTIR

Is fada liom go mbead mór. B'ḟearr liom ná rud maiṫ go mbeinn mór fásta mar annsan ní ḃeaḋ gaċ aonne sa ṁullaċ orm fé mar ḃíd siad anois. Is cruaiḋ an saoġal a ḃíonn ag buaċaillí dem' ṡaġas-sa—ní féidir linn faic a ḃarra a ḋéanaṁ ná bíonn duine éigin ag bagairt orainn. An lá fé deire ḃuaileas gannḋal Ḃeit Móire sa leaṫċeann le cloiċ is do ġearán Ḃeit lem' Ṁam me. Dubairt Mam le Ḃeit gur ṁór an náire ḋi gannḋal mallaiṫe a ḃeiṫ aici agus go raiḃ scannraḋ ar leanḃaí an ḃaile roimis agus dá mbeaḋ sí i n-aon ḃaile eile gurab aṁlaiḋ a cuirfí an dlí uirṫi 'na ṫaoḃ. Ċromas féin ar ġol le scannraḋ roimis an ngannḋal, mar 'ḋeaḋ, ċun go dtagaḋ fearg ar mo ṁáṫair ċuig Ḃeit. Ṁeasas ná déanfaí faic liom. Aċ a ḋuine, ní raiḃ aiṫne ar Ṁam agam! nuair d'imiġ Ḃeit abaile go mí-ṡásta agus stadas-sa den ġol, a ṁic ó, rug Mam orm agus ṫug sí léasaḋ dom. Deirim leat gur díolas as an ngannḋal.

Araer ḃíos ag marcaiḋeaċt ar an ngaṁain bán agus ċualaiḋ an baile me ag scréaċaiġ nuair a ḃí Mam am' ḃualaḋ. Dtuigeann tú? scréaċaim ċoṁ hárd is ḃíonn im' ċroiḋe, féaċ' a' gcuirfeaḋ san stop leis an mbualaḋ nó an dtiocfaḋ aonne a ṡaorfaḋ me uaiṫe. Ní ḃím leat ċoṁ gortaiṫe is ba ḋóiġ leat, tá's agat. Deir siad naċ fearúil an rud ḃeiṫ ag gol ná ag béiciġ; aċ ná caiṫfead-sa rud éigin a ḋéanaṁ ċun me féin a ċosaint ar Ṁam.

Sí Mam mo naṁaid aicionta. Ní stadann sí aċ ag

gaḃáil dom go mbíonn mo ċroiḋe briste aici. Caiṫim an ṁóin a ḃreiṫ isteaċ ċúiċi agus an t-uisce, agus caiṫim prátaí an dinnéir a ṗiocaḋ di sa tiġ amuiċ. Má ḃím annsan ag imirt ṗúiríní dom ḟéin nó ag caiṫeaṁ cnaipí ar an spric bíonn béic agus fiċe 'ci orm go mbíonn an ḃó ḃradaċ sa ċabáiste, agus caiṫim cur díom. Ní dóiġ liom go mbeaḋ Mam sásta gan an ḃó san a ḃeiṫ ag dul sa ġarrḋa, mara mbeaḋ ċun aon rud eile ·aċ ċun Jimín boċt a ċráḋ. Ní ḟeadar-sa cad ċuige cuireaḋ máiṫreaċa ar ḃuaċaillí i n-ao' ċor. Aċ dá mbeinn-se mór aon uair aṁáin ní ḃeinn i mbun bó ná gaṁain a ṫiomáint di; ná ní ċongoċaḋ an snáiṫín di ċun é ṫoċrais ná ní raġaḋ le circ ġuir go tiġ m'aintín ná ní ḃeaḋ ag foġluim ceaċtanna ar ċeann an ḃúirḋ.

Níor ċráiḋ riaṁ mé aċ na ceaċtanna cráiḋte céadna. Ní ḃíonn aon dul uaṫa agam aon oiḋċe. “A Jimín,” adeir Mam gaċ oiḋċe, “ar scríoḃais do ċeaċt anoċt?” Ṫriallas cúpla turus a ráḋ nár ṫug an Máiġistir aon rud dúinn le déanaṁ sa ḃaile; aċ an riaḃaċ, a ṁic ó, ná gur ċuir sí ceist ar Ṁicilín Eoin annso 'muiċ agus do scéiḋ an spriosán orm. Ní raiḃ ḟios agam aon ní gur ṫairrig Mam ċúiċi an tslat den ċúlloċta agus ṫug sí fúm treasna na lurgan. Ní raiḃ agam-sa aċ cur díom suas 'on tseomra uaiṫe agus amaċ tríd an ḃfuinneoig.

Ċuas annsan ar lorg Ṁicilín Eoin aċ ní leigfeaḋ eagla do teaċt amaċ ċugam. D'iarras air teaċt amaċ ċun go mbrisinn a ṗus, aċ ní ṫiocfaḋ. Annsan ḃíos ag glaoḋaċ “peata” agus “pleiḋce” agus “spiaire” air. Aċ do laḃair sé ṫar n-ais ċugam: “Oċ, ṁuise, a ḃuaċaillín ḃoiċt!” ar seisean, “ar ḃuail do ṁaimí tu? Oċ, maimí dána!” agus ḃí sé mar sin ag magaḋ fúm go raḃas ar néal buile ċuige.

Tá leasainm ag muinntir a' ḃaile ar a aṫair agus ċeapas gur ṁaiṫ an rud an ainm sin a ṫaḃairt ar Ṁicilín. “Ḃóiricín! Ḃóiricín! Ḃóiricín!” arsa mise. Aċ, a ḋuine, ḋeineas dearṁad. Ḃí a aṫair istiġ agus nuair a ċuala sé an ainm, amaċ leis im' ḋiaiḋ agus an

goṁ air ċugam. Ċuireas ḋíom, a ṁic ó, faid a ḃí im' ċroiḋe, agus fear an dá ċos ḃóraċ im' ḋiaiḋ. Ċuas amú air ameasc na dtiġte. Annsan seo leis ċuig ár dtiġ-ne ċun me ġearán, ċeapas. Ní túisce san ná mise istiġ tríd an bfuinneoig arís.

D'éiriġ idir Eoin agus Mam ag an ndoras. Duḃairt seisean go raiḃ mac droċṁúinte aici a ṫug leasainm air féin. Duḃairt sí leis gur éiṫeaċ a ḃí sé a ċur ar an mbuaċaillín boċt macánta (b'in mise, tá's agat) agus ná raiḃ sé amuiċ ċuige, mar gur ċuir sí féin sa tseomra é piċe neomat roime sin.

“Deirim-se leat go raiḃ sé ann,” arsa Eoin.

“N'ḟéadfaḋ a ḃeiṫ,” arsa Mam, “naċ ṡin é ag glórġail sa tseomra fós féin é. Téanam ort go bfeicir.” Ṫánadar araon go dtí doras an tseomra.

“A' raḃais age tiġ Eoin le leaṫuair a ċluig, a Jimín?” arsa Mam.

Ḃíos féin aireaċ.

“Cionnus ḟéadfainn dul amaċ agus an doras dúnta agat-sa orm?” arsa mise.

“Deir Eoin go raḃais ann ag taḃairt ‘Ḃóiricín’ air féin,” ar sise.

“Speaḃraídí atá air ní foláir,” arsa mise. “Ḃí sé sa Daingean indiu ag díol muc.”

D'imiġ Eoin leis agus é ag ráḋ rud éigin leis féin. Nuair ḃí sé imiṫe:

“A' raḃais ann, a Jimín,” arsa Mam.

Ní duḃart féin aon ḟocal. Ṫáinig sí agus d'ḟéaċ sí ar mo ċosa. Ḃíodar fliuċ salaċ ón rás a ḋeineas ó Eoin. D'ḟeaċ sí ar bonn na fuinneoige agus connaic sí rian mo ċos ann cé gur ċuireas féin na potaí geranium anuas orṫa go cúramaċ.

Ḃuel, ní maiṫ liom a innsint duit cad a ṫuit amaċ 'na ḋiaiḋ sin—beaḋ náire orm. Ḃí Micilín Eoin 'á ráḋ leis na garsúin eile gur bain Mam an bríste díom, pé duine d'innis do é, agus gur ġaiḃ sí orm. Nílim-se 'á ráḋ gur ḋein; aċ tá's agam go raḃas ċoṁ tinn sin san

áit sin díom nár féadas suiḋe ar feaḋ trí lá. Ní tuigim Mam i n-ao' ċor. Cad ċuige ḃí sí am' ċosaint i láṫair Eoin agus annsan me ḃualaḋ. Oċ, ṁuise, b'ḟearr liom go mbeinn mór.

Agus ní measa Mam ċun mo ḃuailte ná an Máiġistir. Sé an Máiġistir an tarna naṁaid atá agam. Ní ḃíonn stad air aċ ag cur ceisteanna crua orainn le réiḋteaċ gaċ aon lá—rudaí nár ġáḃ bacaḋ leo mar ní ḃíonn siad i gceist i n-ao' ċor. As a ċeann amaċ is eaḋ ċeapann sé iad gan ġáḃ gan riaċtanas.

Ní hí sin an saġas ceiste ḃí le réiḋteaċ sa tSaṁraḋ idir Eoin agus Donnċa Beag. Ṫógadar móinéar eatarṫa agus nuair ḃaineadar agus ṡáḃáladar é ḃí trí cocaí móra agus cúig cocaí beaga agus taoscán féir ar fad ann. Ní féadfaidís an féar a roinnt 'na ḋá leaṫ coḋroma—an roinnt a ṁolfaḋ duine 'ca ní ḃeaḋ an fear eile sásta leis. Ḃídís ag cur cocaí móra agus cocaí beaga agus ualaiġe féir tré n-a ċéile agus ag argóint. Ṫug Eoin biṫiúnaċ ar Ḋonnċa Beag agus ḃí Donnċa d'iarraiḋ é ṡáṫ' le píce. Ḃí muinntir a' ḃaile d'iarraiḋ an roinnt a ḋéanaṁ aċ teip orṫa. D'iarradar ar an Máiġistir an ċeist a réiḋteaċ aċ duḃairt sé ná féadfaḋ. Sa deire tugaḋ an féar 'n Daingean go dtí an ṁeáḋ agus sin mar a réiḋtiġeaḋ an ċeist.

Aċ níor stop san an Máiġistir. Ḃíonn sé scuḃṫa ċun ceisteanna ċeapaḋ ċun sinn a ċur i bponnc. "Dá mbeaḋ ceiṫre cinn de ṁuca ar aonaċ ag duine agus dá bfaġaḋ sé cúig púint seascad orṫa—an mór an ceann é sin?"

Sin é an saġas ceisteanna a ḃíonn ag an Máiġistir. Cad dob áil leis an Máiġistir ná le haonne eile fiafruiġe an mór an ceann é sin. Má fuair an duine úd na 65 púint ar ċeiṫre muca ná fágfaḋ an Máiġistir mar sin é agus gan ḃeiṫ ár gcráḋ-na mar ġeall ar an scéal. Aċ ní fágann—ní hé sin an saġas é.

Ar seisean linne lá—"Capall ar sodar—ragaḋ sé deiċ míle i n-uair a ċluig: an mó míle ó ḃaile ḃeaḋ sé i gcionn ceiṫre huaire fiċead?"

Ḃuel, ní raiḃ fios agam-sa agus d'éiriġeas as. Ḃí cuid aca ḋein é agus nuair a ṫáinig an Máiġistir ċom fada liom-sa d'ḟéaċ sé orm.

"An aṁlaiḋ ná fuil fios agat é?" ar seisean.

"Níl, a Ṁáiġistir," arsa mise.

Annsan ċuir sé na figiúirí ar an gclárduḃ. "A ceaṫair fé ḋeiċ?" ar seisean.

"Sin a daċad," arsa mise.

"A dó fé ḋeiċ?" ar seisean.

"Sin a fiċe," arsa me féin.

"Agus a ceaṫair?"

"Sin a ceaṫair fiċead," arsa mise. Ċuir sé 240, annsan, síos.

"Anois an mó míle ó ḃaile do ḃeaḋ sé?" arsan Máiġistir.

"N'ḟeadar," arsa mise.

"Léan id' ċeann cipín," arsan Máiġistir, "ná tuigeann tú dá n-imiġeaḋ capall 10 míle i n-uair a ċluig go raġaḋ sé 240 míle i gceiṫre huaire fiċead."

"Ní raġaḋ," arsa mise, "caiṫfeaḋ sé stad nó tuitfeaḋ sé leis an ocras nó d'imeoċaḋ crúḋ uaiḋ nó raġaḋ cloċ 'na ċrúib nó . . . ."

"Éist do ḃéal," arsan Máiġistir agus olc air ċugam. "Sín amaċ do láṁ."

Ṫairrig sé dá stiall de ṡlait ar mo laipín, a ṁic ó, a ċuaiḋ tríom' ċroiḋe agus ċuir sé síos go bun na scoile me nuair ḃíos ag gol.

Ḃíos i ḃfad síos im' ṡuiḋe agus me cráiḋte go leor agus mo ċroiḋe lán d'olc. Ḃíos ag cuiṁneaṁ ar an saġas báis ba ṁaiṫ liom a ṫaḃairt don Ṁáiġistir. Ba ṁór an sásaṁ liom riṫ ċuige agus é ḃualaḋ deas agus clé agus é ṫaċtaḋ agus a ċorp a ċaiṫeaṁ i bpoll portaiġ agus cloċ mór ceangailte dá ṁuineál. Nuair ċuiṁniġeas ar an gcapall úd a ḃí aige a raġaḋ an 240 míle i n-aon ló, ċeapas go gceangloċainn an Máiġistir do agus go scaoilfinn leis, gan srian gan aḋastar, agus é ag imeaċt 240 míle gaċ aon ċúig neomataí, go dtiocfaḋ sé go

bruaċ na faille agus go dtuitfidís araon síos, síos, síos go ndéanfaí iad a smiotaḋ 'na smidríní ṫíos ar na cloċa i slí ná beaḋ ḟios ag aonne ciaca smut de ċapall nó smut de Ṁáiġistir aon smut aca seaċas a ċéile. Ḃa ṁór an sásaṁ liom an socrú san a ḃeiṫ déanta agam ar an Ṁáiġistir agus annsan ḃíos ag scríoḃ' ceisteanna ċun é ċur i bponnc:

Ceisteanna ar an Ṁáiġistir—

- Dá mbeaḋ capall ann a raġaḋ 240 míle i n-aon ló, an mó míle raġaḋ an capall céadna i dtrí ċéad bliain?
- Má fuair Tadg Mór £5 ar trí cinn de ċaoire ar aonaċ an Daingin, cad a ġeoḃaḋ an Ṁáiġistir ar an gcapall úd a ċuaiḋ 240 míle i gceiṫre huaire fiċead?
- An mó cruaċ ṁóna ḋéanfaḋ mála súiṫe?

Ḃíos ag gáiriḋe liom féin leis an sult agus níor ḃraiṫeas faic go raiḃ an Ṁáiġistir laistiar díom agus scearta mór gáire curṫa aige as. Rug sé ar an bpáipéar uaim agus léiġ sé do'n scoil ar fad é. Ḃí an scoil go léir ag gáiriḋe. Ṁeasas go raġainn síos tríd an dtalaṁ le náire. Ḃí béal mór ar Ṁicilín Eoin ag magaḋ fúm. Do ċroċ an Ṁáiġistir mo ṗáipéar boċt ar an bfalla mar aḋḃar spóirt. Deirim leat go raḃas buiḋeaċ nár scríoḃas síos ann an bás úd a ṫugas do.

Caibidiol III

Scéal na gCnaipí i mBríste Jimín is mar d'Ḟógair Cáit Sos Coṁraic

Naċ ait na rudaí gearrċailí. Ní ḃíonn aon ṁaiṫ ionnta ċun aon ní aċ ċun screadaiġe nuair ḋéanfá aon ní leo, nó ċun tu scríobaḋ leis na hingne nuair a ḃíonn an t-olc ceart orta. Tá ceann aca sa tiġ againne: Cáit. Drifúr dom iseaḋ í agus is óige í ná mise. Tá sí 'na peata 'ge Mam agus ní ḃíonn sí 'á bualaḋ mar ḃíonn sí am' bualaḋ-sa agus ní ceart é sin. Is fearr mise ná Cáit ar gaċ aon tsórt slí aċ cad é an ṁaiṫ sin —ní ḟaġaim-se aon ní ó Ṁam aċ an tslat agus ġeiḃeann Cáit peataireaċt. Má ḋeineann Cáit aon rud as an tslí ní ṫugann mo ṁáṫair di aċ scríob dá teangain. Cuireann sé sin an óinsín ag gol. Más mar sin a ḋéanfaḋ Mam liom-sa é naċ agam a ḃeaḋ an saoġal breá! Ní ġoilfinn dá mbeaḋ sí ag cainnt go dtuiteaḋ an teanga aisti. Ċuirfinn mo ċeann fúm agus d'imeoċainn amaċ 'on stábla fé mar ḋeineann Daid.

Aċ níl aon ṁaiṫ i gCáit. Deir mo ṁáṫair liom ḃeiṫ ag imirt léi, agus ḃím ar mo ḋíċeall. N'ḟéadfaḋ sí aon léim a ċaiṫeaṁ, a ḋuine, ná níl aon ṁaiṫ ċun reaṫa innte. Ḃí cnaipí deasa aici agus duḃart léi imirt agus do ḃuaḋas uaiṫe na cnaipí go léir do ḃí sa ḃosca aici. Ċrom sí ar ġol, a ṁic ó! agus níor ṫeastuiġ uaiṫe iad a ṫaḃairt dom i n-ao' ċor, aċ ḃaineas di iad. Aċ, a ḋuine! ṫairrig sí an tiġ orm leis an screadaiġ agus nuair ṫáinig Mam ḃain sí gaċ aon ċnaipe aca ḋíom; agus ḃain sí mo ċuid féin, leis, ḋíom a ḃí ar ċórda agam. D'ḟiafruiġ sí cá ḃfuaireas iad go léir. D'innseas di gur ḃuaḋas ó sna buaċaillí eile ar scoil iad aċ níor

ṡásaiṁ san í gan féaċaint ar mo ḃríste. Ní raiḃ cnaipe ann agam aċ trí puill déanta agam ann agus na guaileáin greamaiṫe le dá ḃuaircín aḋmaid agus tairrnge trí n-órdlaċ.

Ḋein Mam beart náireaċ orm annsan: ċuir sí iaċall orm an dá ċipín agus an tairrnge a ċaiṫeaṁ uaim agus an bríste ċongáil suas lem' dá láiṁ. Ċaiṫeas trí lá mar sin go raiḃ mo ċroiḋe briste. Aċ níorḃ é sin a ċuir an straiḋn ar fad orm aċ Micilín Eoin a' magaḋ fúm. Ní ḟéadfainn riṫ 'na ḋiaiḋ, tá's agat, agus ċráiḋ sé me go raiḃ an goṁ orm ċuige.

An tríoṁaḋ lá ċuas go dtí Mam. "A Ṁam," arsa mise, "cuir isteaċ na cnaipí dom, má-má-má's é do toil é. Ní ġearrfad amaċ aon ċeann go bráṫ arís."

D'ḟéaċ sí orm. Ḃí sí d'iarraiḋ a ḋéanaṁ amaċ cad é an fuadar a ḃí fúm.

"Á! dein, a Ṁaimí," arsa mise, "agus bead im' buaċaillín maiṫ."

"Um-m-m," ar sise, "n'ḟeadar an tsaoġal cad é an t-aṫarú so teaċt ort. Mar sin féin cuirfead isteaċ iad; aċ má ḃíonn sé den diaḃar ort go gcuirfir scian ar aon ċeann eile 'ca bainfead an croiceann díot;" agus faid a ḃí sí ag cur na gcnaipí isteaċ ḃí sí am' ċrotaḋ mar ḋéanfaḋ madra le franncaċ. "Seaḋ 'miġ ort anois," ar sise nuair ḃíodar istiġ aici agus na guaileáin i ḃfearras arís orm.

Do ḃuaileas an doras amaċ go breá bog agus síos an buaile agus mo dá láiṁ i bpócaí mo ḃríste agam 'á ċongáil suas, mar 'ḋeaḋ. Ní fada ċuas nuair ċonnaic Micilín Eoin arís me agus seo ċuġam é agus draid air ag magaḋ fúm.

"Ḃríste ar ḃais!" ar seisean. "Ḃríste ar ḃais! Hí-ú! Hí-ú!"

Ṫeastuiġ uaim é ṁeallaḋ i n-aice liom. "Caiṫ crúistín nó cloċ liom agus tairrig ort me," arsa mise.

"Caiṫfead, a ḃríste ar ḃais," ar seisean agus ċrom sé síos ċun cnapán laiṫiġe d'ḟaġáil a ċaiṫfeaḋ sé liom. Sin é an uair a preabas ċuige. Nuair a ċonnaic sé

'teacht me agus gan aon láṁ i n-aon ṗóca liom ċuir sé béic as agus siúḋ leis agus é a' screadaiġ. Ṫána suas leis agus tugas cor coise ḋo agus ṡíneas ar a' dtalaṁ é. Ṡuiḋeas anuas air annsan agus ṡátas a ṡrón síos sa laiṫiġ.

“Abair ‘ bríste ar ḃais ’ anois, a Ṁicilín,” arsa mise, agus ċuireas dorn laiṫiġe síos laistiġ dá léine. “Hop, a ċapaillín,” arsa mise leis agus me síos, suas ar a ḋrom. Ḃaineas sásaṁ mo ċroiḋe as agus ḃí anaspórt agam air go ceann tamaill.

Sin é uair a ṫáinig Cáit agus do loit sí an spórt orm. “Ó ! faire, mo náire, 'Jimín,” ar sise, agus ḋ'ḟéaċ sí orm agus a ḋá súil ṁóra ag cromaḋ ar ġol. Dar fia, a ḋuine, do stadas. D'imiġ an spórt as an scéal dom ar ċuma éigin.

“Mo náire é an bullaí mór,” ar sise arís liom. An riaċ, a ṁic ó, go dtáinig náire orm féin. N'ḟeadar i n-ao' ċor ca' 'na ṫaoḃ. D'éiriġeas de Ṁicilín agus ná feadar cad a ḃíos a ḋéanaṁ. Nuair a ḋ'éiriġ sé sin ḃí sé ag gol agus ḃí sé go léir salaċ ón laiṫiġ. Ċuaiḋ Cáit anonn ċuige agus ḃí sí 'ḟéaċaint air ; annsan d'ḟéaċ sí orm-sa, agus do líon a súile le deora agus do ġoil sí agus í d'iarraiḋ casóg Ṁicilín a ġlanaḋ le sliogán ruacan. N'ḟeadar cad é an donas a ṫáinig orm féin. Ḃí náire orm. Níor ḟan aon ṁeas agam orm féin. Ṫaḃarfainn aon ruḋ dá ḃféadainn an ruḋ a ḋeineas le Micilín a ċur ar neaṁ-ní. Níor lú liom aon duine ar an saoġal ar an nóimeat san ná Jimín Ṁáire Ṫaiḋg. Ḃí Cáit ag glanaḋ leis an sliogán agus Micilín ag congáil na casóige ḋi agus iad araon ag gol.

Ḃí sé déanta 'gam sarar ṫuigeas cad a ḃí ar siubal agam. Ċuas anonn ċuca agus rugas ar an sliogán uaiṫe agus ṫosnuiġeas ar scríobaḋ.

“Mo ġráḋ tu, 'Jimín,” arsa Cáit.

Ní ḟéadfainn aon ḟocal a ráḋ. Ṫáinig ruḋ éigin ait im' scórnaiġ agus im' súile agus ḃíos ar mo ḋíċeall d'iarraiḋ gan gol aċ do riṫ deoir ṁór anuas ar feaḋ na sróna agam agus annsan riṫeadar go léir anuas. Ní

duḃart aon ní aċ ċonnaic Cáit me agus riṫ sí anall ċugam agus ċuir sí a láṁ orm.

"Maiṫ a' buaċaill tu, a ḋriṫeáirín," ar sise agus ṫriomuiġ sí mo ṡúile leis an mbib a ḃí uirṫi. Do ḃíos ar mo ḋíċeall ag glanaḋ Ṁicilín agus ná stadfainn ar ċapall nó go stadfaḋ an fonn guil a ḃí orm. Do stad fé ḋeire nuair ḃí an laiṫig ar fad scríobṫa.

Annsan do ġáir Cáit. "An nḋéanfaiḋ siḃ muinnteartas anois?" arsan cladaire. D'ḟéaċas féin ar Ṁicilín.

"Déanfad," arsa mise.

"Déanfad-sa leis," arsa Micilín.

"Agus ní ḃeiḋ siḃ ag troid níos mó?" arsa Cáit.

"Ní ḃeimíd, a Ċáit," arsa sinne.

"Ná ní taḃarfaiḋ siḃ ainmeaċa gránna ar a ċéile?"

"Ní taḃarfam," arsan dá amadáinín.

Annsan do ġáir Cáit agus riṫ sí eadrainn istiġ agus rug sí ar dá ṁuinċille orainn. "Riṫiḋ," ar sise. As go bráṫ linn araon agus sinn ag tarrac Cáit 'nár nḋiaiḋ agus sinn go léir ag gáirí. Ḃuail máṫair Ṁicilín linn agus d'ḟéaċ sí ar a cuid éadaiġ.

"Cad a ṡailiġ tu?" ar sise agus d'ḟéaċ sí go haṁrasaċ orm féin.

"Is aṁlaiḋ . . . is aṁlaiḋ a ṫuiteas agus me ag . . . ag rás le Jimín, a ṁáṫair."

Ḃí an droċaṁras aici orm.

"Agus cad a leag tu?" ar sise agus í ag cur na súl tríom-sa.

Ṁeasas go raiḃ léasaḋ eile 'teaċt ċugam aċ do ṡaor Micilín me.

"Agus ḃí an áit lán de laiṫig; aċ féaċ, a Ṁam, do ġlan Jimín agus Cáit me. Níor imiġ seoid a ḃarra orm," agus siúd le Micilín arís agus tairrig sé an ḃeirt eile 'gainn leis. Anabuaċaill iseaḋ an Micilín sin—ní raiḃ ḟios agam go dtí 'nois é.

Níl an náire imiṫe díom fós roime Cáit . . . aċ táim anaċeanúil uirṫi agus ní ċuirfiḋ me ag gol go deó 'rís í.

Caibidiol IV

Mar a n-innstear íde an ċait, scéala ar aonaiġ is ceannaċ na mbróg do Jimín

Tá peiḋre nua bróg agam ó lá an aonaiġ. Táid siad go gleóite deas agus táim ag tabairt an-aire ḋóiḃ. Táid siad anois go sciomarṫa glan os cionn na teine ar an loċta agus ċífeá tu féin insa scáil atá ionnta. Mam do ċuir anáirde annsan iad mar do ḃínn gaċ aon neomat 'á gcimilt leis an scuaib agus ag piocaḋ aon ruaine laiṫiġe ḃí idir na tairngí istiġ le blúire 'ċipín. Sí ċuir iaċall orm, leis, iad a ḃaint ḋíom ar fad i lár na báistiġe inné. Is aṁlaiḋ a ḃí log uisce, tá's agat, amuiċ sa ḃuaile agus ḃíos im' ṡeasaṁ 'na lár istiġ agus an t-uisce go haltaiḃ orm. Ḃíos ag triall na mbróg, 'dtuigeann tú, féaċaint an gcongoċaidís an t-uisce amuiċ. Aċ connaic Mam me tríd an ḃfuinneoig agus ṫána-sa 'maċ as an log uisce sin cuiḃeasaċ tapaiḋ, adeirim leat.

Níl aon réasún le Mam. Cad é an ṁaiṫ bróga nua a ċongoċaḋ uisce 'maċ mara mbeaḋ uisce timpall orṫa d'iarraiḋ dul isteaċ? Ní ḃfaġfá aon tsásaṁ as bróga mara mbeaḋ cead agat siuḃal tré lár an uisce leo.

Ní raiḃ ḟios agem' ṁáṫair inné ca' 'na ṫaoḃ go raiḃ mo stocaí ar fad fliuċ. Ḃí sí 'á ráḋ gur droċleaṫar a ḃí ins na bróga. Ní feaca sí mise i n-ao' ċor d'iarraiḋ an mála ṫarrac isteaċ as Poll a' Lín ṫíos ar maidin le maide féaċaint cionnus a ḃí an cat a ċuireamair isteaċ ann iné roime sin. Ċuas ró fada 'maċ ar an ḃfaoḃar, a ḋuine, agus d'imiġ an ċos uaim agus ba ḋóḃair dom-sa dul i n-éineaċt leis an gcat aċ go rug Micilín Eoin orm agus gur ṫairrig sé aníos me.

Nuair ṫugamair an cat isteaċ ḃí sé marḃ. Duḃairt Micilín go dtiocfaḋ an t-anam arís ann mar gurab 'in nós age cataiḃ—éirġe ón mbás naoi n-uaire. Sin é cúis a ḃáṫamair é, tá's agat—féaċaint an éireoċaḋ sé arís. Má ḟanann sé marḃ beiḋ murḋal sa tiġ seo 'gainne, mar sé ár gcat-na é agus tá Mam tosnaiṫe ar beiṫ ag cur a ṫuairisce. Duḃart-sa go fírinneaċ léi arḃú 'raer ná feaca ó ṁaidin a' lae sin marḃ ná beo é. Ní ḟeaca, leis, go dtí maidin iné. Ḃím ag dul síos ċuige go minic ó ṡin féaċaint a' mbeaḋ aon ċorruiġe ann, aċ, dar fia, tá sé 'na stalca gan anam. Ċuireas biorán ann agus duḃart "ḃuis, ḃuis, ḃuis!" leis aċ ní raiḃ gíog as. Féaċ, mara mbíonn sé 'na steilleḃeaṫaiḋ amáireaċ caiṫfiḋ Micilín a ċat féin a ċur sa ṁála agus é ḃáṫ' i bPoll a' Lín.

Aċ mar ġeall ar an aonaċ—ḃí ana-lá agam ann. Ḃí sé le fada geallta dom go leigfí ann me, agus ḃíos ag coimeád na bpingní 'na ċoṁair. D'éiriġeamair—me féin is Daiḋ—ar a cúig a ċlog agus ċuamair leis an ngealaiġ 'on Daingean. Ceiṫre cinn de ḃeiṫíġ a ḃí againn. Gaċ aon ḃearna a ḃí ar ṫaoḃ an ḃóṫair ṫugaidís fé ḋul isteaċ ann agus bíoḋ Daiḋ gaċ 'ra neomat 'á ráḋ liom "'Jimín, a ḃuaċaill, riṫ rómpa agus sáruiġ iad san"; nó "preab isteaċ, a ġarsúin, agus bagair amaċ í sin," nuair ḃíoḋ ceann aca tar éis dul i bpáirc éigin. Is minic a ḃíoḋ dá cúrsa déag agam féin agus ag an mbeiṫíoċ tiompall na páirce istiġ sara riṫeaḋ sé 'na ceann gur ċeart di dul amaċ ar an mbóṫar arís.

Níorḃ aon ní ápaċ an bóṫar isteaċ go dtánamair ar an sráid agus ar páirc an aonaiġ. Ċeapas ná raiḃ oiread stuic i n-Éirinn! beiṫíġ agus buláin agus ba agus tarḃaí agus caoire agus iad go léir ag búirṫíġ agus ag méiliġ agus iad ag riṫ tré n-a ċéile. Ḃí fear ag gaḃáil lár an aonaiġ suas agus fiċe bulán aige i n-aon scata aṁáin agus triúr fear agus trí cinn de ṁadraí 'na ndiaiḋ agus "Haḃa-haḃa" age sna fearaiḃ agus "Baḃa-aḃa" age sna madraí. Do scaipeadar rómpa

soir, siar. Ḃí seanduine ann is bó ar aḋastar aige. Riċ scata beiṫíoċ isteaċ idir é féin agus an bó. Ḃ'éigean do scaoileaḋ léi; aċ ḃí sé ag eascainí agus ag loċtú daoine go mbíonn scata mór beiṫíoċ aca agus a ḃíonn d'iarraiḋ an duine boċt a ċaiteaṁ d'uaċtar na talṁan!

Scaipeaḋ na ceiṫre beiṫíġ orm féin is ar Ḋaiḋ trí huaire; agus ḃí iongna mo ċroiḋe orm uair aṁáin nuair a ċuir Daiḋ scaiṁ air féin ċun cleiṫire ṁóir ḟada go raiḃ maide 'na láiṁ aige, agus duḃairt leis, dar fia, go mbrisfeaḋ sé a ṁuineál. Ṁeasas ná marḃóċaḋ m'aṫair cat. D'imiġ an fear eile agus is maiṫ an ḃail air gur imiġ mar nuair a ḃí sé tamall suas an t-aonaċ sin é uair a ṫáinig an t-olc go léir ar Ḋaiḋ.

[Naċ ar Ṁam a ḃeaḋ an t-iongantas dá gcuireaḋ Daiḋ an scaiṁ sin air féin ċúiċi nuair ḃeaḋ sí ag gaḃáil do. Ní ḟeadar cad a ṫuitfeaḋ amaċ dá n-abraḋ sé léi go mbrisfeaḋ sé a muineál!]

Timpall a hoċt a ċlog ṫáinig na ceannaṫóirí ar an aonaċ. Plubairí reaṁra b'eaḋ iad ar faḋ. Casóga móra orṫa, órlaċ de ḃonn fé sna bróga aca, bróga geannċaċa orṫa, géitéirí leaṫair go glúinib orṫa, bataí siuḃail ag gaċ fear agus rian a ċoda ar gaċ aonne 'ca. Ṫánadar ċuġainne agus d'ḟiafruiġ gaċ duine aca dem' aṫair an mór a ṫógfaḋ sé ar na beiṫíġ. Ní "beiṫíġ" aduḃradar i n-ao' ċor aċ "ragaí" agus "creatlaċa" agus "básaċáin."

"Oċt bpúint déag an ceann," arsa Daiḋ.

Ara 'ṁic ó! sin é uair a deiniḋís an ċainnt. Ar dtúis ċeapas ón gcainnt a ḃí aca ná rugaḋ riaṁ leiṫéid mo Ḋaiḋ le spriúnlaiṫeaċt agus le nea'-réasún; agus i bpáirt na mbeiṫíoċ mboċt, do ḃeaḋ náire ort a adṁáil gur leat féin i n-ao' ċor iad. Ṫagaḋ olc ar Ḋaiḋ uaireannta agus d'ḟógruiġeaḋ sé síos go dtí an leac is teo agus is íoċtaraiġe tíos i n-Ifreann iad. Deireaḋ cuid aca san leis gur túisce go mór a ḃeaḋ sé féin ann agus deiriḋís leis na ceiṫre "básaċáin" a ḃreiṫ abaile leis agus gal tobac a ṫabairt dóiḃ.

I gcionn tamaill eile braiteas go raib tairbe éigin ionnta mar tairrig fear trí púint déag an ceann orta agus cuir fear eile go dtí a ceitre púint déag iad; ac tugaidís go léir "seanad——l spriúnlaite" ar Daid nuair ná bogfad sé ósna hoct bpúint déag. Fé deire bain sé anuas deic sgillinge agus nuair a cuaid na ceannatóirí go dtí cúig púint déag do cait Daid anuas deic sgillinge eile. Bíodar ag druidim i gcomgar dá céile mar sin go dtí ar deire ná raib eatarta ac leat-sobrain. Do cruaid an scéal annsan arís. Tagad fear aca. Buailead sé stiall ar beitíoc aca. "An mór iad so?" adeiread sé.

"Sé púint déag deic a' ceann," adeiread Daid.

"Sín amac do lám," adeiread an ceannatóir agus caitead sé seile ar a bais féin agus buailead sé buille den bais sin anuas ar bais m'atar.

"Tabarfad na sé púint déag duit orta," adeiread sé. Ní bíod Daid sásta agus d'imigead an ceannatóir sin agus é ar straidhn agus ceapainn féin ná tiocfad sé i ngiorracht páirce dem' atair ar fead a saogail arís. Ac tagad arís agus arís eile agus fé deire deinead an margad nuair a bailig scata mór tiompall orainn féin agus ar an gceannatóir agus gur deineadar an deifrídeact a scoltad dá uair. Sé púint déag seact is réal a fuaireamair.

Nuair a bíomair ag dul go dtí an traen leo arsa mise lem' atair:

"Ca' 'na taob go rabais com dian 'á ndíol, a Daid?"

D'féac sé 'na tiompall ar eagla go mbead aonne ag éisteact.

"Do mátair, a buacaill," ar seisean, "do mátair! Sé púint déag a' ceann adubairt sí liom a d'fagáil orta agus ní bead aon gnó abaile 'gam gan an méid sin. Beid an cuid eile 'gam féin, i gan fios di. Ná leig aon ní ort, agus tabarfaid mé scilling duit ar ball." Agus do luig sé an tsúil clé orm agus dein sé gáire agus tug sunnc d'á uilinn dom! Insa scéal so bíos

ar ṫaoḃ mo Ḋaid—agus ní mar ġeall ar an scilling é.

Tar éis na beiṫíġ a ċur sa traen iseaḋ ṫánamair ar an sráid. Ċuaiḋ Daid ar lorg an airgid agus ċuas féin ag féaċaint ar gaċ aon rud. Áit anaṁór iseaḋ an Daingean agus tá mórán daoine ann. Siopaiṫe is mó atá aca, agus gaċ aon áit lán de ṗluda. Luċt tarta ar fad atá ann, ní foláir, mar deoċanna ar fad a ḃíd na siopaiṫe a ḋíol. Ní ḟeadar cad a ċuireann an tart go léir ar ḋaoiniḃ nuair ṫagaid 'on Daingean. Ḃíonn taoscána móra cuḃránaċa de stuif éigin ġránna ḋuḃ 'á slugaḋ síos aca mar ḃeaḋ gaṁna ag ol ḃainne; agus ċífeá an súlaċ buiḋe tiompall a mbéil agus ar a bpus fé mar ḃíonn rian an ḃainne ar an "sucaí" gaṁna atá againne sa ḃaile.

Tar éis tamaill do ḃuail Daid arís liom. Ḃí sé féin agus beirt eile ag teaċt amaċ as tiġ agus ḃí sé ag triomú a ḃéil. Ċuireas i gcuiṁne ḋo mar ġeall ar an scilling úd agus fuaireas uaiḋ í. Ṫug an ḃeirt eile tuistiún dom nuair a fuaireadar amaċ gur mac le Daid me.

"Is maiṫ an garsún é, bail ó Ḋia air," aduḃairt duine aca.

"Ní fada go mbeiḋ sé sin ċun maiteasa agat, a Ṡéamais," arsan fear eile aca lem' aṫair—aċ d'imiġeas-sa liom ag ceannaċ uḃall agus misleán agus brioscaí. Ní fada i n-ao' ċor do ṡeasaiṁ an scilling dom—tá an donas le daoire ar gaċ aon rud agus níor ṁór duit mála pingní ċun aon tsúlaċ a ḃaint as lá sa Daingean.

I gcionn tamaill eile ċuas ar lorg m'aṫar agus cá ḃfaġainn é aċ ar aḋastar age Mam i lár na sráide ṫíos agus an ḃeirt aca am' lorg-sa. Ḃí sise 'á ráḋ go raiḃ an garsúinín boċt caillte nó tuitiṫe leis an ocras agus gur ċuma le n-a aṫair aċ beiṫ caiṫte istiġ i dtiġ óil 'á ṫéiḋeaṁ féin le puins. Ḃí Daid d'iarraiḋ a ċur 'na luiġe uirṫi gurab aṁlaiḋ ná fanfainn 'na ṫearnta agus ná raiḃ aon ḃaoġal orm.

Rugadar leo annsan me ag ceannaċ bróg dom. Ḃí

feiḋre stocaí age Mam a ṫug sí ón dtiġ. Ḃíomair i bfad ag ceannaċ na mbróg. Do triallaḋ fiċe feiḋre orm sara raḃamair go léir sásta. Ní dóiġ liom féin go raiḃ aonne sásta aċ Mam. Ní raḃas-sa ró ṡásta leis na bróga fuaireas mar ḃí tairngí ionnta. Ḃí feiḋre anaḋeas ann i mbosca agus leaṫar bog tanaiḋe ionnta agus iad ċoṁ héadtrom le sop. Aċ teastuiġ dá púnt ó ḟear an tsiopa orṫa agus duḃairt Mam gur deas ḟéaċfainn ag siuḃal pluḋaiġ leo agus ag gaḃáil tré log-anna uisce pé áit i bfaġainn log uisce ċun gaḃáil tríd.

Fuaireadar feiḋre breá láidir dom ar a seaċt fiċead is réal agus buaileaḋ orm iad. Ḃuaileas an doras amaċ leo, a ṁic ó, agus suas an tsráid agus me ag baint teine as cloċa na sráide leo. B'é céad duine buail liom ná Micilín Eoin.

“Hanaman riaċ, a Ṁicilín!” arsa mise, “fan uaim amaċ nó sataloċaḋ ort.”

D'ḟéaċ Micilín ar na bróga.

“Tánn tú ceangailte ḋen dtalaṁ aca,” ar seisean.

Ḃíodar an-aindeis, leis, orm, a dtuigeann tú, aċ ní ṫaḃarfainn mar ṡásaṁ do-san go n-aḋṁoċainn é; aċ díreaċ le n-a linn sin agus an ḃeirt againn ag siuḃal síos an tsráid i n-aice an Ḃainnc ċuireas mo ċos ar ċroiceann oráiste agus ar ṁ'anam gur tógaḋ liom agus sínead ar mo ṡlait me. Ní hiad na bróga leag i n-ao' ċor me aċ an croiceann mallaiṫe; aċ ní hé sin aduḃairt gaċ aonne a ċonnaic me aċ gurab aṁlaiḋ ná raiḃ taiṫiġe ar ḃróga agam agus ḃí Micilín féin ag gáirí. Ḃíos ċun iarraċt ḋen ḃróig a ṫaḃairt do nuair ċuala dá raispín de ḃuaċaillí an Daingin ag gáirí fé'n gcáḃóig tuaiṫe gur leag na bróga nua é. Ḃí olc agus cráḋ croiḋe orm féin agus ṫugas dorn sa pus do ḋuine aca. Ṫug an ḃeirt aca-san fúm-sa aċ leag Micilín duine aca agus riṫ an duine eile 'ca uaim féin. Ḃíodar an ċuid eile ḋen tráṫnóna ag faire orainn agus ag taḃairt “cáḃóg” agus rudaí eile orainn aċ ní ṫiocfaidís i ngiorraċt fiċe raṁan dinn, mar ḃíomair fara Daid agus mo ṁáṫair.



Ṫugas dorn sa ṗus do ḋuine aca. Lṫnċ. 22

Mar a n-innstear íde an Ċait

Ḃí sé déannaċ nuair ṫánamair aḃaile an oiḋċe sin. Ḃí Daid ag aṁrán an bóṫar aníos agus ḃí Mam 'á ráḋ leis éisteaċt aċ ní ṫug sé aon tor' uirṫi. Ní ḟeaca riaṁ mar sin ċeana é. Nuair ṫánamair aḃaile ḃí sé d'iarraiḋ Mam a ṗógaḋ aċ ní leigfeaḋ sí ḋo é. Mar sin féin ní raiḃ aon olc uirṫi ċuige nuair a ḋein sé é. Ċuir sí iaċall air dul a ċodla agus gan é aċ a hoċt a ċlog.

Ṫugas misleáin agus uḃall go dtí Cáit agus ḃí ana-ṡaoġal againn 'á n-iṫe agus d'innseas di mar ġeall ar an aonaċ agus an Daingean agus na rudaí deasa ḃí ann. D'innseas di leis mar ġeall ar an seaċt is réal an ceann a ċongaiḃ m'aṫair as fiaċa na mbeiṫíoċ; aċ do ġeall sí gan é innsint do Ṁam.

(Táim tar éis dul síos go dtí an cat anois agus is daoġal go ḃfuil deire leis an saoġal so aige. Cad a ḋéanfaḋ má ġeiḃeann Mam fios an scéil.)

Caiḃidiol V

Mar a n-innstear scéala na Nodlag is dúṫraċt Jimín don nGanndal

Caiṫfiḋ mé innsint mar ġeall ar an Nodlaig a ḃí againne. Ċuaiḋ Mam dtí an Daingean cúpla lá roim Nodlaig—í féin agus Daid—agus ṫugadar an capall leo agus cliaḃ agus bosca sa ċairt. Ḃí an t-airgead ag Mam. Rug sí léi dá ġé—ċun ceann aca ṫaḃairt do ḋoċtúir na mbeiṫíoċ agus an ceann eile a ṫaḃairt d'ḟear a' Ḃainnc, mar sin é go ḃfuil airgead Ṁam ar fad aige, agus tá anaṁeas aici air.

Faid a ḃíodar sa Daingean ċuas féin go dtí Gleann Doiṁin agus an scian ṁór agam agus téadáinín agus ṫugas abaile liom tor mór cuilinn, agus fuaireas eiḋneán i ḃfoṫraiġ na Cille. Nuair a ḃíos a' gaḃáil ṫar doras aici ṫáinig Nell Ṁáire Aindí amaċ ċuġam ag bladar liom d'iarraiḋ go dtaḃarfainn roinnt ċuilinn di. Ċeap sí go mbeinn-se im' amadáinín aici, agus ḃí sí am' ṁolaḋ agus ag taḃairt "buaċaillín maiṫ" orm agus 'á ráḋ go ḃfaġainn féirín uaiṫe i gcoṁair na Nodlag; aċ ní rabas-sa ċoṁ símplí sin. Táim marḃ ó ġeallúintí ná tagann aon ní 'á mbarra.

[Mar sin féin, nuair scaoileas an beart sa ḃaile ṫugas cúpla craoḃ ċuilinn anonn ċúiċi. Táim anaṁór le Nell, tá's agat.]

Ḃí sceitimíní ar Ċáit nuair a ċonnaic sí an t-ualaċ mór a ḃí agam an doras isteaċ. "Ó!" ar sise, "beiḋ an tiġ go gleóite anois againn"; agus ḃí sí ag féaċaint ar na caora dearga a ḃí ar a' gcuileann agus í ag rinnce tiompall an úrláir. "Ó! náċ gleóite iad?" ar sise. "A' ḃfeacaís riaṁ aon rud ċoṁ deas?" Mar sin a

bíonn Cáit i gcoṁnaiḋe, mara ḃfeiceaḋ sí aċ neóinín nó pósaí bó bleaċt. Ċloisfeá na cailíní go léir mar sin, a ḋuine, leis gaċ aon tsórt ní.

Ḃí ocras orm féin. "Caiṫ uait na céapars san," arsa mise, "agus tr'om rud éigin le n-iṫe."

"Ó! mo ḋearṁad!" arsa Cáit, agus ṫug sí cogar dom. "Ní ċuirfeá amaċ cad tá agam duit?"

"Cad é?" arsa mise.

Do ġáir sí. "Ní 'neósad duit é," ar sise, "mar do scéiḋfeá orm le Mam."

"Ar m'anam ná scéiḋfead, a Ċáit!" arsa mise.

"Marḃóċaiḋ sí mé i dtaoḃ an tsiúicre!" arsa Cáit.

"Cad é an siúicre, arú?" arsa mise.

"Agus mar ġeall ar an uaċtar!" ar sise.

"Hanaman diucs! a Ċáit, an císti mísle atá déanta agat?"

"Ó, ní 'neósad duit! ní 'neósad duit!" ar sise, agus ḃí sí ag gáiriḋe agus ag léimriġ ar an úrlár. Annsan ċuaiḋ sí dtí an dresser agus ṫóg sí anuas dá ċupán le cur ar an mbórd.

"Áh, hanamain! a Ċáit," arsa mise, "innis dúinn cad tá agat."

"Ní 'neósad, ní 'neósad," ar sise, agus do ġáir sí agus ḃí sí ag rinnce agus ag caiṫeaṁ a cos agus n'ḟeaca sí an t-eiḋneán ar an úrlár gur leag sé í, agus slán mar a n-innstear é! baineaḋ píosa mór as cliaṫán cupa aca. Rug Cáit ar an bpíosa agus ḃí sí ar criṫ ag iarraiḋ an píosa do ċur isteaċ 'na áit féin arís féaċaint a' ḃfanfaḋ sé istiġ. Annsan ċrom sí ar ġol agus, a ḋuine, ḃí sí ag iarraiḋ a ṁileán do ċur orm-sa. Ċuireas i n-iúl di naċ me fé ndeara é aċ í féin agus a cuid léimriġe; aċ níorḃ aon ṁaiṫ ḃeiṫ ag cainnt léi. Ní ḋéanfaḋ sí aċ gol. Ṫáinig truaġ agam féin di sa deire.

"Tr'om é a Ċáit," arsa mise, "agus ní ḃeiḋ fios age Mam go deó é."

Ṫugas an cupa briste go dtí an dresser agus ċuireas síos fé dá ċupa eile é agus an taoḃ briste isteaċ,

“Ó! a ṁuiricín! cad a ḋéanfad i n-ao’ ċor má ċionn Mam é?” arsa Cáit.

Annsan ḋeineamair té—muga an ḋuine againn. Sin é an uair a ṫairrig Cáit amaċ na rudaí aduḃairt sí ḃí déanta aici—cístí beaga uaċtair agus crústa siúicre orra. Fuaireamair im sa ċurpad agus ċonnac-sa próca mór de ṡuḃ a ḃí ann agus clúdaċ páipéir ceangailte go daingean ar a ḃarra. Ġearras an ceangal go haiclíḋe agus deirim-se leat gur ḃaineamair súlaċ as na rudaí ar fad. Fé mar iṫimís greim aráin ṫógaimís lán spiúnóige den tsuḃ. Nuair a ḃí ár ndóṫain iṫte againn ḃí an suḃ i ḃfad síos ins a’ ṗróca aċ ċeanglas an páipéar go haiclíḋe arís air agus ċuireas ṫar n-ais ins a’ ċurpad é mar ḃí sé ċeana. Is mór a’ truaġ ná bíonn Mam sa Daingean gaċ aon lá.

Fuaireas féin casúr annsan agus tairngí beaga agus ḃí Cáit ag síneaḋ eiḋneáin agus cuilinn ċuġam. Do ċuireamair tiompall na ḃfuinneóg é agus ar ḃarr an dresser agus os cionn na teine. Ḃíoḋ sé deacair é ċeangal i n-áit ná bíoḋ aḋmad agus ċaiṫinn tairngí móra do ṫiomáint sa ḃfalla agus ṫuiteaḋ scailpeanna den ṁoirtéal anuas uaireannta. Nuair a ḃí an tiġ críoċnaiṫe againn rugamair ar “Sailor”—sin é an madra, tá’s agat—agus ċlúduiġeamair ó ċeann go hearball é le cuileann agus ḃí anaspórt againn air. Nuair a ṫáinig an tráṫnóna lasamair an lampa agus ḃí cuma aeraċ ar an dtiġ.

Ḃí an oiḋċe ann nuair a ṫáinig Mam is Daid aḃaile. Nuair a ṫáinig sí isteaċ ṁeasamair go mbeaḋ an-áṫas uirṫi, aċ is aṁlaiḋ do ḋein sí raic, a ṁic ó, nuair a ċonnaic sí na scailpeanna moirtéil imiṫe den ḃfalla. Ḃí sí gan aon ċiall, a ḋuine, agus b’éigean dom féin teiċeaḋ go dtáinig sí ċun suainis.

Cáit d’innis dom lá’r na ṁáireaċ cad a ṫug Mam ón nDaingean. Ṫug sí naoi gcoinnle móra fada léi agus iad ’na seasaṁ sa ċliaḃ, agus ḃí trí cinn aca dearg. Ḃíodar ċoṁ hárd leis an ḃfuinneóig, a ḋuine, agus ṫug

sí lán a' ḃosca de risíní agus de ṡiúicre agus de té léi, agus bairġín mór breac ón siopa, agus ḃí buidéil ann—buidéil go raiḃ deoċ ḃuiḋe ionnta agus buidéil eile go raiḃ rud éigin gormḋearg ionnta agus crúsca mór lán de rud éigin duḃ. Ḃí cnapán mór feóla, leis, aici. Ċuala go dtug sí ubla, leis, léi, aċ ní ḃfaġaimís-ne an oiḋċe sin aon ċeann aca toisc a raiḃ de ḋíoḃáil déanta againn leis na tairngí. Ċuir sí iad go léir isteaċ sa ċurpad agus ċuir sí an glas air.

Lá'r na ṁáireaċ ṁairḃ Mam gé agus laċa le sciain. Is aṁlaiḋ do ġearruiġ sí cúl an ġé leis an sciain agus ċongaiḃ sí greim uirṫi agus an gé a' scréaċaiġ agus an fuil ag imeaċt aisti. Nuair do ċaiṫ sí uaiṫe ar an dtalaṁ í ḃí an gé ag léimriġ agus ag criṫ. Ní fanfaḋ Cáit ag féaċaint uirṫi 'á marḃú i n-ao' ċor aċ riṫ sí isteaċ agus a méireanna 'na cluasa aici. Nuair ḃí an gé fuar ċuir Mam páipéar timpall ar a ceann agus ḃain sí na cleití ḋi agus ċuir sí ar croċaḋ ar ċúl a' dorais í.

Oiḋċe Nodlag ḃí anaṡaoġal againn! Fuaireas féin agus Cáit ḋá ṫurnap ṁóra agus ḃaineamair a leaṫ ḋíoḃ agus annsan ċuireamair poll síos ionnta ċun na gcoinnle ċur 'na seasaṁ ionnta. Annsan ṡáṫamair craoḃa beaga cuilinn i ngaċ turnap aca agus ċuir Cáit páipéar timpall orṫa. Ḃíodar go gleóite, a ḋuine, agus lasamair iad sar a dtáinig an oiḋċe i n-ao' ċor; aċ ṁúċ Mam arís iad.

Istoiḋċe ċuir mo Ṁam prátaí is iasc ar an mbórd ċuġainn aċ am' baisce nár iṫeas féin ná Cáit aon ṗioc de mar ḃí fios againn go raiḃ rudaí eile ag teaċt. I gcionn tamaill ṫairrig Mam amaċ an císte mór breac agus do ġearruiġ sí ḋúinn é agus dein sí té, agus fuaireamair ḋá uḃall uaiṫe.

Nuair a ḃí aṫair Ṁicilín ag dul ṫar doras tug Mam isteaċ é agus tug sí braon as buidéal do—buidéal go raiḃ trí réiltíní air—agus tug sí braon beag do Ḋaid agus fuair sí féin braon as buidéal eile agus dubradar go léir "go mbeirimíd beo ar an dtráṫ so arís!"—

pé brí a ḃí aca leis. Ṫáinig Ḃeit Ṁór agus Máire Aindí isteaċ agus ċuir mo ṁáṫair braon as a' mbuideál buiḋe i ḋá ngloine agus annsan ċuir sí siúicre agus uisce beiriṫe ionnta agus ċorruiġ sí le·spiúnóig iad. Ċeapas ná hólfaiḋís sin i n-ao' ċor ar dtúis é. Duḃairt Máire Aindí: “Ó! go marḃuiġiḋ sé mé má ḃlaisim aon ḃraon de!” aċ, mar sin féin, d'ól sí é go léir, agus níor ṁairḃ sé leis í. Ṫáinig a lán eile isteaċ i riṫ na hoiḋċe—buaċaillí óga agus is as an gcrúsca mór a ṫug Mam an deoċ dóiḃ sin.

An riaċ! a ṁic ó! nuair a ċonnac iad go léir ag ól ṫáinig dúil ṁallaiṫe agam féin ann agus nuair a ċuaiḋ Daid amaċ le haṫair Ṁicilín agus ḃí Mam ag cainnt leis na mná i n-aice na teine, ṫógas féin slug as an gcrúsca, a ḋuine. Aċ is láidir nár ṁairḃ sé mé leis an mblas a ḃí air. Ní ḟéadfainn é scaoileaḋ siar agus ḃeaḋ eagla orm é ċaiṫeaṁ as mo ḃéal ar an úrlár, agus seo liom ag baint an dorais amaċ agus mo ḃéal lán. Ċonnaic mo ṁáṫair ag dul amaċ mé.

“Cá raġair anois, a Jimín,” ar sise, aċ ar m'anam ná duḃart aon focal aċ an doras d'oscailt agus cur díom. Lean sí 'maċ mé agus nuair a ċonnaic sí mé ag casaċtaiġ agus ag caiṫeaṁ seilí amaċ:

“Ha, ha, há!” ar sise, “a ċlaḋaire, ní ḋéanfainn daḃt do ṁac t'aṫar. Masmus go gcuiriḋ sé ort!”

Ba ġránna an riaċ ruda é.

N'ḟeadar cad ċuige duḃairt Mam an focal san “mac t'aṫar” liom?

Ḃí sé déannaċ nuair do ċuamair a ċodla an oiḋċe sin mar ḃí Mam ag ullṁú an ġé i gcoṁair Lae Nodlag. Do ḃain sí amaċ a raiḃ istiġ innti agus do niġ agus do ġlan í agus annsan do líon sí arís í le prátaí brúiġte agus inniúin agus piobar agus im agus salann agus rudaí eile agus do ḋein sí é ḋingeaḋ isteaċ innti. Annsan fuair sí snáṫad agus d'ḟuaiġ sí í. Ḃíos féin is Cáit ag faire uirti.

Maidin Lae Nodlag ċuaiḋ Cáit 's mo ṁáṫair 'dtí an

ċéad Aifreann. Ḃíos féin agus Daid i mbun an tiġe. Fad a ḃí Daid ag crú na mbó ḋeineas-sa foġail ar an gcurpad. Ġoideas uḃall agus líonas póca liom de risíní agus ḃí smut den ḃairġin breac ann gearrṫa—ċuireas ċuġam é sin, leis. Nuair a ḃíos ag dúnaḋ an ċurpaid arís, do ḃuail smaoineaṁ mé, rugas ar a' mbuidéal buiḋe agus do leaṫlíonas cupán as. Ḃlaiseas é, aċ ar m'anam, dá olcas é an stuif duḃ ba ṡeaċt measa an rud buiḋe. Ḋóġfaḋ sé tú, a ḋuine! Annsan n'ḟeadar cad a ḋéanfainn leis. Ġlaoḋas ar an madra agus ċuireas fé n-a ṗus an cupán, aċ ní ḟéaċfaḋ sé air, a ṁic ó. Níor ḋein sé aċ sraoṫ a ċur as.

Annsan ċuiṁniġeas ar ṡeift eile. Fuaireas dorn mine buiḋe agus do ḟliuċas leis an stuif as an mbuidéal é agus ċuireas sa ḃuaile amuiċ é ar pláta. Siúd ċuige an gannḋal mór agus d'alp sé a raiḃ ann. Níor ḃraiṫeas faic air go ceann tamaill. Annsan ċrom sé ar ġoġalaiġ. I gcionn tamaill d'éiriġ sé as san agus ċrom sé ar ṡiuḃal tiompall agus leaṫċeann air. Fáinne ḃí sé a ḋéanaṁ agus é ag siuḃal. Annsan stad sé agus leaṫ sé a dá ċois amaċ ó 'ċéile agus ḃí sé 'á ṡuaṫaḋ féin anonn 's anall. Ċuirfeaḋ sé na cait ag gáiriḋe. Annsan do luiġ sé agus ḋún sé na súile agus ní ḟeaca aon oiġre riaṁ aċ é ar ṡeana-Ḋiarmaid ċríona annso amuiċ nuair a ḃíonn sé ag tuitim dá ċodla sa ċaṫaoir ṁóir os coṁair na teine agus é 'míogarnaiġ. Annsan luiġ sé ar fad anuas ar a' dtalaṁ, do ṡín sé a ṗíopán uaiḋ amaċ agus do leaṫ sé a dá sciaṫán agus níor ḟan anam ná brí ann aċ coṁ beag agus dá mbeaḋ sé marḃ. Ambaisce ḃíos ag breiṫ ċuġam ar eagla go scaillfí é agus ní ḟeadar cad a ḋéanfainn. Ċuala Daid ag teaċt ó ċró na mbó agus ċuireas díom isteaċ. Nuair a ċonnaic Daid an gannḋal do stad sé agus ḃí sé ag cainnt leis féin.

“An diaḃal mé aċ go ḃfuil sé 'na ‘ċocstí’!” ar seisean. “A Jimín,” ar seisean ag glaoḋaċ. Ḃíos-sa ag scuabaḋ an úrláir ar séirse.

"Cad tá ort," arsa mise.

"Marḃoċaiḋ do ṁáṫair sinn," arsa Daid. "Tá an ganndal mór ar na croiṫí deiriḋ."

"Cad do ḋeinis leis?" arsa mise.

"Cad do ḋeinis-se leis?" arsa Daid.

Ḃíos ag iarraiḋ é ċur ar Ḋaid agus ḃí Daid ag iarraiḋ é ċur orm-sa.

"Gearánfad led' ṁáṫair ṫú, a ḃligeáird!" arsa Daid.

"B'ḟearra ḋuit éisteaċt," arsa mise, "nó 'neósad-sa ḋi mar ġeall ar an seaċt is raol a ḃainis as fiaċa na mbeiṫíoċ."

"Seaḋ! agus 'neósad-sa ḋi cé ṁairḃ an cat," ar seisean.

Ar ṁ'anam, gur ḃain Daid stad asam. Ṁeasas ná raiḃ ḟios ag aonne beirte é. Aċ níorḃ é sin an ċuid ba ṁeasa den scéal aċ go raiḃ Mam ag éisteaċt leis a' gcainnt go léir mar ṫáinig sí isteaċ i gan ḟios dúinn. Ċrom sí ar an mbeirt againn, a ṁic ó! agus níorḃ ḟiú trí leaṫpingní sinn nuair a ḃí deire ráiḋte aici. Mise agus Daid boċt! is cruaiḋ an saoġal atá againn! Níor ḟan focal im' Ḋaid aċ ḋ'éaluiġ sé leis 'dtí an t-Aifreann agus ḃíos-sa trí fiċid slat 'na ḋiaiḋ aniar an ḃóṫar síos agus gan focal as aonne 'gainn.

Nuair a ṫána aḃaile ón Aifreann ḃí an ganndal i n-aice na teine age Mam agus an t-anam ag teaċt arís ann. Ní ḟuair Mam amaċ riaṁ cad d'imiġ air mar nuair ṫáinig Daid aḃaile ḃí sí ag baint sásaiṁ de i dtaoḃ gur ól sé ḋá ġloine fuisci as an mbuidéal a ḃí sa ċurpad. Duḃairt Daid, "ambaiste," nár ól agus go raiḃ sí ag cur éiṫiġ air; aċ d'áitiṁ sí air gurḃ é a ḋ'ól é. Ní raḃadar buiḋeaċ dá céile an ċuid eile den tráṫnóna. Ḃí truaġ agam-sa do Ḋaid; aċ, dar fia! ba ṁeasa liom mé féin agus ní duḃart aon focal.

Caibidiol VI

Lá an Dreóilín

Ní mór an sásaṁ a fuaireas féin ná Daid 'nár ndinnéar tar éis teaċt ón Aifreann Lá Nodlag toisc a ḋéine ḃí Mam ag plé linn i dtaoḃ scéil an ġanndail agus na scéalta eile a ḃí scéiḋte orainn tar éis na maidne. Ṫug Daid iarraċt nó ḋó ar a ráḋ nárḃ é féin a ḋein aon ní leis an nganndal. Duḃairt sise go searḃ gur ḋóċa nárḃ é a ḋ'ól an dá ġloine fuisci, aċ oiread. Ḃí sé ar ḃarra mo ṫeangan agam-sa a ráḋ nárḃ é a ḋein, aċ ṫuigeas i n-am dá dtéiġeaḋ an focal tar mo ḃéal go gcaiṫfinn cúntas a ṫabairt sa ḃfuisci úd. Dá ḃrí sin d'ḟágas an scéal mar a ḃí cé go raiḃ trua agam dom' aṫair. Níor ḃe' liom a raiḃ im' ċoinniḃ féin ċeana.

Ḃí an ganndal i n-aice na teine agus é ag teaċt ċuige féin. Nuair ḟéaċainn air ní ḟéadainn gan gáire ḋéanaṁ nuair a ċuiṁniġinn ar an rud a ḋ'imiġ air. Ċonnaic Mam me uair agus ṫóg sí os cionn talṁan me le clabta baise. Deirim leat gur ċuireas an doras amaċ díom tapaiḋ go maiṫ gan aon ġáire eile ḋéanaṁ. Ṫuigeas nuair a ḃí sé ró ḋéannaċ gur ḋearṁad dom gáire ḋéanaṁ fad a ḃeaḋ fearg ar Ṁam. Ṫuig Daid ó ṫúis é agus ḃí a rian air—ní ṫug Mam aon ċlabta baise ḋó; is aṁlaiḋ a ċuaiḋ sé féin amaċ 'on stábla agus do ṡuiḋ ar an mainnséar ann ag caiṫeaṁ tobac, agus ní raiḃ focal as. Deineann sé mar sin go minic nuair a ḃíonn Mam ag deargaḋ bear air, is ní ṫuigim ca' 'na ṫaoḃ. Dá mbuaileaḋ sí é mar ḋeineann sí liom-sa déarfainn go mbeaḋ cúis aige aċ ní ḃuaileann coiḋċe. Scaoileann sí le Daid i gcoṁnaiḋe. Dá ḃfanaḋ sí ar ċainnt liom-sa is me ná beaḋ duairc.

Nuair ná raiḃ an dream sa ḃaile i ḃfonn ċun coidriṁ ċuas ar lorg Ṁicilín Eoin. Ṫugamair tamall ag caiṫeaṁ caidtí agus tamall eile ag caiṫeaṁ tobac as píp a fuair Micilín ag dul amú i bpóca a aṫar.

Nuair a ḃí an tobac caiṫte againn ḃíomair ag iarraiḋ cuiṁneaṁ ar cad a ḋéanfaimís.

“An dian!” arsa mise, “beirimís ar asal Ṫaiḋg Ṁóir agus ar asal Ṁáire Aindí agus ceanglaimís a ḋá n-eirball!”

“Tá asal Ṁáire istiġ ó ṁaidin aici,” arsa Micilín.

“Ná féadfaimís éalú amaċ as an stábla leis?” arsa mise.

“N’ḟéadfaimís,” arsa Micilín. “Ná feiceann tú Nell agus Taḋg Óg sa ḃóiṫrín.”

“Go dtagaiḋ fuaċt ins na cosa aca, ná téiġeann isteaċ abaile!” arsa mise. “’Ḃfuil aon ní eile ḋéanfaimís? Ná fuil do ċat-sa fós gan báṫaḋ ’gainn?”

“Tá,” arsa Micilín, “aċ tá piscíní ó iné aici.”

“Ó, hanaman diucs! báṫaimís na piscíní, a Ṁicilín.”

“Ní báṫfam, a ḃuaċaill; teastuiġeann ceann óm’ aintín agus ceann ó Nell Ṁáire Aindí.”

“Oċ a ḋe!” arsa mise.

Ḃíomair i ḃfad ag cuiṁneaṁ ar ruḋaí aċ an riaċ ceann a ḃí ċun ár sásaiṁ. Sa deire d’éistíomair ar fad. Sin é an uair a riṫ an rud im’ aigne féin.

“Hanaman scian, a Ṁicilín!” arsa mise, “’Ḃfuil fios agat cad é?”

“Cad é?” arsa Micilín.

“Bíoḋ Dreóilín amáireaċ againn!” arsa mise.

“Hanaman diucs, bíoḋ!” arsa Micilín, agus an dá ṡúil ag dul amaċ as a ċeann. “Agus bead-sa im’ amadán.” [Sin é an fear go mbíonn an loṁnán gaoiṫe aige sa Dreóilín, tá’s agat, agus é ag bualaḋ gaċ aonne leis.]

“Bead-sa im’ ċaptaen,” arsa mise.

“Agus cé ḃeiḋ ’na óinsiġ?” arsan fear eile.

B’in ceist ċruaiḋ le réiḋteaċ. Ċuiṁníomair ar Ċáit

seo 'ġainne agus ċuamair ċun an scéal a ċur fé n-a bráid; aċ, a ḋuine, do spriúċ sí.

"Is mór an náire díḃ é!" ar sise, "an dreóilín boċt a ṁarḃú agus ḃeiṫ ag siuḃal pludaiġ na dúṫaiġe ag lorg airgid 'á ċionn."

"Naċ é scéiḋ ar ár Slánaṫóir," arsa mise; "agus naċ maiṫ atá sé tuillte aige é ṁarḃú."

"Má seaḋ ní hé an dreóilín a ḃeiḋ agaiḃ-se á scéiḋ air," arsa Cáit.

"Mararḃ' é, ṁuise!" arsa mise, "b'é a ḋaid críona ḋein é, agus aonne 'ṁáin iad."

Aċ níorḃ aon ṁaiṫeas ḃeiṫ ag gaḃáil do Ċáit. Duḃairt sí linn imeaċt le n-ár seana-Ḋreóilín gan ṁaiṫ. Ná déanfaḋ gearrċailí i n-ao' ċor na rudaí gránna a ḋeineann buaċaillí. Ní raġaḋ sí i n-aon Dreóilín.

Ní ḃíonn aon ṁaiṫ ins na seanaċailíní sin.

Ḃíos féin is Micilín i gcruaċás. Ní ḃeaḋ aon ṁaiṫ i n-ár nDreóilín ċeal óinsiġe. Triallamair cailíní an ḃaile ar fad aċ ní ṫiocfaḋ aonne 'ca linn.

"Caiṫfimíd éirġe ar fad as," arsa Micilín.

"Ní éireoċaimíd," arsa mise, "cuirfimíd éadaċ óinsiġe ar ḃuaċaill éigin."

Leis sin ġlaomair ċuġainn ar na leaideanna eile agus d'innseamair dóiḃ an rud a ḃí beartaiṫe againn i gcoṁair an lae amáiriġ. Ḃí sceitimíní áṫais orṫa go léir.

"Caiṫfiḋ cuid agaiḃ éadaċ ban a ḃeiṫ oraiḃ," arsa mise.

Níor ḃraiṫeas aon ḃreis áṫais orṫa 'na ṫaoḃ san.

"Ní raġad-sa i n-aon éadaċ mná," arsa Taḋg Learaí Ḃig.

"Aonne ná fuil sásta déanaṁ mar adeirim-se leis imiġeaḋ sé as an nDreóilín ar a' hap," arsa mise.

D'éist Taḋg Learaí Ḃig.

"Cá ḃfaġam éadaiġe ban?" arsa Smulc, "agus cé hiad go mbeiḋ siad orṫa?"

"Taḋg Learaí Ḃig agus tusa, a Smuilc, ġeoḃaiḋ siḃ

iad agus cuiriḋ oraiḃ iad agus bíḋ 'nḃúr ḋá n-óinsiġ."

"Níl aon ḃean 'nár dtiġ-ne," arsa Taḋg, "aċ mo ṁáṫair agus is mó is mór a cuid éadaiġ sin dom-sa."

Ċuir san i dteannta me. Ḃí'os agam gur ċeap sé go raiḃ buaiḋte aige orm. Ṫáinig coċal orm ċuige.

"Ná bac san, a Ṫaiḋg," arsa mise. "Ní fál go haer é. Ġeoḃam culaiṫ óinsiġe ḋuit-se ná bíoḋ eagal ort. Bíḋ go léir anso ar a hoċt ar maidin gan teip. Agus anois téiġimís ar lorg dreóilín."

Fuaireamair go léir maidí agus cloċa agus níor ḟágamair tor ná claiḋe ná bóiṫrín gan ċuardaċ féaċ an ḃfaġaimís dreóilín le marḃú; aċ an riaċ dreóilín a ḃí i n-aon áit aca. Duḃairt Smulc gur dóċa gurḃ aṁlaiḋ a ḃíodar go léir imiṫe abaile i gcoṁair na Nodlag; aċ is dóiġ liom-sa gurḃ aṁlaiḋ a ḃí fios aca go raiḃ lá an dreóilín ag teaċt agus go ndeaċadar go léir i ḃfolaċ ar eagla go marḃoċaimís iad.

Ḃ'éigean dúinn sa deire dul abaile gan aon dreóilín. Ṫeastuiġ ó Ṁicilín arís go n-éireoċaimís as an scéal toisc gan an t-éan beag a ḃeiṫ againn; aċ duḃart-sa go leigfimís orainn go raiḃ sé istiġ i nead i lár an tuir ċuilinn againn agus ná leigfimís d'aonne féaċaint air. Ní raiḃ Micilín sásta ar fad, cé gur ġéill sé.

Ḃí hata cruaiḋ agus casóg eirbaill istiġ i gcurpad mór sa ḃaile. Lem' Ḋaid Críona dob' eaḋ iad sarar cailleaḋ é, fad' ó riaṁ. Ċuireas i gan ḟios iad amaċ ar loċta an stábla. Ḃíos ar lorg bróg, leis, le cur orm, aċ ní raiḃ aon ḟeiḋre sa tiġ ná tuitfeaḋ dem' ċosa aċ peiḋre de ḃróga deasa 'leaistic le Mam a ḃí os cionn an iarta ar ċlár aici. Ċuireas mo ṡúil orṫa san, aċ d'ḟágas mar a raḃadar go maidin iad ar eagla go mbraiṫfeaḋ Mam an droċḟuadar. Ḋeineas aġaiḋ peidil as bib le Cáit agus ṫógas a raiḃ de ribíní sa ḃoiscín aici agus ċuireas ar an hata iad. Fuaireas píce agus ċeangluiġeas tor cuilinn ar a barra agus nead istiġ 'na lár, de ċaonaċ.

Ó ba ċaptaen mise, dar ndóiġ, níor ṁór dom

ċlaiḋeaṁ. Ní raiḃ aon ċlaiḋeaṁ sa tiġ riaṁ againne ná ag aonne ar an mbaile—ná gnó aca ḋe—agus d'ḟág san mise i dtaoiḃ le claiḋeaṁ aḋmaid a ḋeineas ḋe ċláirín. Ṫáirneálas píosa beag sé n-órlaċ treasna air i n-aice mo láiṁe.

Nuair a ḃí mo ċuid féin faċta agam ċuas ar lorg culaiṫ óinsiġe do Ṫaḋg Learaí Ḃig. Ní raiḃ aon ní oiriúnaċ le faġáil aċ éadaċ le Cáit, agus ḃíos i gcás idir ḋá ċoṁairle cad a ḋéanfainn. Ċuarduiġeas seomra Mam aċ ní raiḃ aon rud ann go ḃféadfaḋ Taḋg é ċaiṫeaṁ. Ḃí an scéal ag déanaṁ tinnis dom agus sinn ag dul a ċodla. Nuair a ḃí an Ċoróin Ṁuire 'á ráḋ againn tug Mam greasáil eile ḋom mar ná duḃart-sa aċ seaċt gcinn den deiċniúr. Ní ḟeadar-sa an nduḃart nó ná duḃart i gceart iad mar naċ orṫa ḃíos ag cuiṁneaṁ aċ ar ċulaiṫ do Ṫaḋg Learaí Ḃig.

D'éiriġeas-sa roimis an gcuid eile den tiġ ar maidin. Ḃuaileas na bróga leaistic féin' ascail. Annsan ċuas go dtí seomra Ċáit is ċuarduiġeas arís do ċulaiṫ i gcoṁair Ṫaiḋg. Do ṗrioc an t-Áiḃirseoir me sa deire agus tugas liom gúna agus rudaí eile le Cáit agus amaċ tríd an ḃfuinneóig liom go dtí an stábla. Ċuireas orm mo ċulaiṫ Dreóilín—na bróga leaistic agus an ċasóg eirbaill agus an hata caroline agus ribíní Ċáit ar sileaḋ leis. Ḃuaileas orm an aġaiḋ feidil annsan agus mo ċrios agus mo ċlaiḋeaṁ, agus deirim-se leat, a ḋriṫeáir, go raiḃ cuma captaen Dreóilín orm má ḃí sé ar aonne riaṁ. D'imiġeas annsan ar lorg na coda eile. Ḃíodar ag teaċt, duine ar ḋuine, agus an riaċ duine aca d'aiṫin me, a ṁic ó! gur ḃaineas an aġaiḋ feidil díom.

Ṫugamar tamall maiṫ ag feistiú a céile sara raḃamair ullaṁ. Nuair ṫáinig Taḋg Learaí Ḃig ċromas ar éadaċ Ċáit a ċur air. Aċ ḃí ceataiġe sa scéal—ní raġaḋ éadaċ Ċáit ar Ṫaḋg gan Taḋg do ḃaint a ċoda féin ḋe—rud nár taiṫn i n-ao' ċor leis. Níor ḟan ḋá ċuid féin air aċ a léine; aċ nuair a ḃí an gúna air agus caiḋp ḃioraċ páipéir ar a ċeann ḃí sé 'na ġearrċaile deas go

leor. Do scéiḋ na bróga air, áfaċ. Feiḋre le n'aṫair ab eaḋ iad agus iad ró ṁór do. Is aṁlaiḋ a ḃíoḋ sé á dtarrang 'na ḋiaiḋ agus gaċ aon plup-flap aca.

Ceaṫrar de luċt ceoil do ḃí againn. Ṫugas féin orgán béil liom a fuair Cáit óm' Aintín. Ag Tumaisín Bán a ḃí sé 'á ṡeinm i riṫ an lae. Ḃí trúmpa stáin ag Micilín a ṫug sé do Smulc. Ṫug duine eile mias ṁór stáin leis agus do ḃí ag gabáil de ṁaide air agus ḃí bucaed stáin ar sileaḋ le muineál duine eile agus ḃídís a gceaṫrar ag séideaḋ is ag bualaḋ is ag greadaḋ i dteannta céile agus ḋeinidís ceól breá.

Ṫugas an tor cuilinn le hiompar do Ṗeats Ṁicilín Dan agus ḃí loṁnán gaoiṫe ag Micilín Eoin a fuaireamair ó Ṫaḋg Óg nuair ṁarḃíodar an ṁuc roim Nodlaig agus ḃíoḋ sé ag bualaḋ gaċ aonne leis. Ḃí málaí ar ċuid aca agus léinte fear ar a dtuille agus seanasciorta le n-a ṁáṫair ar foṫduine. Ḃí blús gorm le Nell Ṁáire Aindí ar Ṁicilín Eoin agus an riaċ pioc di d'aiṫin i n-ao' ċor air é gur ċuiṁniġ sí uirṫi féin lá'r na ṁáireaċ.

Tiġ Ḃeit Móire an ċéad áit a ċuamair. Ḃí mo ċlaiḋeaṁ ar tarrang agam féin nuair ṁáirseálamair an doras isteaċ ċúiċi. Ḃuaileamair suas ceol di agus ḋeineamair rinnce ar an úrlár. Ḋeineamair fáinne tiompall ar Ḃeit agus sinn ag daṁas. Ċrom Ḃeit ar rinnce í féin, istiġ i lár an fáinne agus b'in é an t-iongantas: promsáil Ḃeit a ḋ'feiscint. Ḃí giorr-anáil uirṫi nuair a stad sí agus b'éigean di suiḋe.

"Ara ṁuise, is tréan na buaċaillí siḃ," ar sise.

"Caiṫ ċugainn dorn airgid," arsa sinne, mar b'in é b'fearr linn ná aon plámás.

"Airgead ab eaḋ?" ar sise. "Oċ, maran siḃ na rógairí agam!" Agus ḃí sí ag gáirí ag dul go dtí an dresser. Tá Ḃeit anaḃeataiṫe agus nuair a ġáireann sí bíonn sí ar fad ag criṫ agus annsan ní ḟéadfá féin gan ḃeit ag gáiriḋe leis.

Ṫóg sí seanaṁuga den dresser agus fuair sí ḋá ċuistiún rua ann agus ṫug sí ḋúinn é. Ḋeineamair greas



"Lean ort," ar seisean, "is tusa fé ndeara é."

[Lṫnc.

eile ceoil annsan di agus baḃta rinnce agus d'imíomair. Ċuamair go tiġ Ṁicilín Eoin agus fuaireamair réal ann. As san linn go tiġ Ṫaḋg Óig. Ḃí Taḋg Óg istiġ agus ḃí sé ag magaḋ fúinn agus 'á ráḋ ná raiḃ ceol ná rinnce againn; aċ nuair a ḃíomair ag imeaċt ṫug sé scilling dúinn agus ṫug bean a ḋriṫeár réal dúinn.

Nuair ṫánamair go Tiġ Ṁáire Aindí ḃí anaġeóin againn. Úrlár leac a ḃí ann, tá's agat, agus ḋeineamair cnagarnaċ ḃreá air ag rinnce. Nuair a ċualaiḋ an madra mór atá aca an ceol ṡuiḋ sé ar a ċorragiob agus ċuir sé a ṡrón san aer agus d'oscail a ḃéal agus ḃí ag cur glamanna móra brónaċa ceoil as i dtreo is go gceapfá go raiḃ gaċ madra riaṁ a ḃain leis marḃ. Ḃí Nell d'iarraiḋ sinn d'aiṫint. Ċaiṫ a máṫair aṁras láiṫreaċ orm féin.

"Muise, slán beo le seana-Ṫaḋg," ar sise, "agus ní hé sin críċ ba ṁaiṫ leis ar a ċasóig ġreanta."

"Ara! ní hí an ċasóg atá ag déanaṁ tinnis anois do," arsa mise. "Ná fuil sé deiċ mbliana sa ċré."

"Marḃoċaiḋ do ṁáṫair tu," arsa Máire Aindí.

"Ná bí ag tarrac mo ṁáṫar ċugam," arsa mise, "aċ tr'om scilling don Dreóilín."

Ġáir Máire.

"Féaċ, a Nell," ar sise, "ġeoḃaiḋ tú réal sa sparán san ṫíos agus tabair dosna buaċaillí í."

Ċuaiḋ Nell go dtí an sparán aċ ní réal a ṫug sí dúinn aċ scilling. Annsan ṫug sí stráice aráin an duine dúinn agus ḃí risíní ann. Is maiṫ liom féin Nell.

Ṫugamair turus ar na tiġṫe eile sa ḃaile i ndiaiḋ a ċéile aċ d'ḟágas ár dtiġ-ne ar deire. An rud adubairt Máire Aindí i dtaoḃ culaiṫ mo Ḋaid Ċríona agus i dtaoḃ na feirge ḃeaḋ ar Ṁam—sin é ċongaiḃ ón dtiġ me. Ní baoġal ná go n-aiṫneoċaḋ Mam an ċasóg eirbaill agus an hata agus d'ḟágfaḋ san an Dreóilín gan ċaptaen. Sé ḋeineas sa deire ná an ċuid eile a ċur go dtí an tiġ agus fanúint me féin sa ḃóiṫrín. Ḃí seans go ḃfaġaidís scilling ó Ṁam mara ḃfeiceaḋ sí mise 'na dteannta.

Ḃuel! a ḋriṫeáir, is maiṫ a scaras leis is gan dul leo. Ċonnac iad go léir ag dul an doras isteaċ agus na gléiseanna ceoil ar siuḃal aca. Níorḃ' fada, áfaċ, gur stad an ceol go hobann agus ċonnac ag brú a ċéile sa doras arís iad d'iarraiḋ teaċt amaċ. Stadadar taoḃ amuiċ agus bíodar ag féaċaint an doras isteaċ ar rud éigin a ḃí ar siuḃal istiġ aċ ní leoṁfaḋ aonne 'ca dul róġairid don doras. "Mam arís, déarfainn," arsa mise agus ṫugas mo ḃuiḋeaċas do Ḋia gur fanas ó n-a crúcaí.

Ní fada ḋom go ḃfeaca mo ḋuine Taḋg Learaí Ḃig ag teaċt an doras amaċ ċun na coda eile agus ba ḋóbair go dtuitfinn nuair ċonnac an íde ḃí air. Ní raiḃ d'éadaċ ná de ċulaiṫ an Dreóilín air aċ an méid nár le Cáit seo 'gainne. Aon lá dá ċuiṁne ní ṫáinig ḋom agus me ag cura na coda eile go dtí an tiġ, go n-aiṫneoċaḋ Mam gún Ċáit ar Ṫaḋg.

Ḃí Taḋg ag pusíl ġuil agus a láṁ treasna a ṡúl aige leis an náire. Ḃí trua agam do aċ, ar ṁ'ḟalaing, nuair ċonnac a' ḃreill a ḃí air agus an dá ḃróig ṁóra 'á dtarrang 'na ḋiaiḋ aige ag teaċt ċuġam sa ḃóiṫrín níor ḟéadas gan gáiriḋe. Nuair ċonnaic Taḋg me ag gáiriḋe ṫáinig an goṁ air.

"Léan ort," ar seisean, "is tusa fé ndeara é," agus ḃí an gol agus an ḟearg 'á ṫaċtaḋ. Rug sé ar na cloċa sa ḃóiṫrín agus ḃí sé a' rúscaḋ liom agus gaċ aon liú guil aige. Ṗléascamair go léir ag gáiriḋe. "Hí-ú, cosa buiḋe árda!" arsa mise. Ḋein san an donas ar fad ar Ṫaḋg. "Bú hú!" ar seisean agus as go bráṫ leis aḃaile tré sna garraiṫe.

Aċ dá ṁéid an greann a ḃí againn ar Ṫaḋg ní raḃas-sa i n-ao' ċor istiġ liom féin. Ḃí fearg mo ṁáṫar mar do ḃeaḋ scamall os mo ċionn.

D'imiġ an Dreóilín ar fad soir ċun na ceardṫan agus ċun na dtiġṫe i n-aice leis, aċ ní ḟuaireas aon spórt insa Dreóilín a ṫuille. Nuair a ċuamair go tiġ Ṗeats Teaimí ní ṫaḃarfaḋ sé aon ní ḋúinn. Duḃairt sé gur "paca bligeárd" sinn agus ċuir sé an madra linn; aċ

d'éiriġ an ṁadra as an scéal nuair a ḃuaileas-sa isteaċ sa ċliaṫán le cloiċ é. Riṫ Peats im' ḋiaiḋ le n-a ṁaide aċ ḃí fuar aige ḃeiṫ ag iarraiḋ ḃreiṫ orm-sa agus na bróga leaistic orm!

Ḃíomair tuirseaċ den Dreóilín féin dtráṫ san agus dubramair go n-éireoċaimís as. Ḃí ocras ag teaċt, leis, orainn. Dó ḋéag is seaċt bpingne ḃí againn agus roinneamair idir an deiċniúr a ḃí sa Dreóilín é—scilling is leaṫréal an duine. Ṫugamair an ṗinginn ḃreise do Ṫaḋg Learaí Ḃig toisc an sceiṁle fuair sé ó Ṁam. Micilín a ṫug abaile ċuige é. Annsan ṫug gaċ aonne aġaiḋ ar a ṫiġ féin agus fuadar ocrais fé.

Aċ, a' dtuigeann tú, ní raiḃ aon ḟuadar fúmsa ċun an tiġe. Ḃí droċionntaoiḃ agam as an bfáilte a cuirfí roṁam. Ṫugas fuaṫ don mbaile. Ṫuigeas, tá's agat, go raiḃ Mam ag feiṫeaṁ liom ann agus go mbeaḋ sásaṁ uaiṫe i ngúna Ċáit agus i gcasóig mo Ḋaid Ċríona agus sa hata Ċaroline agus duḃart liom féin gurḃ é mo leas Mam a ṡeaċaint i láṫair na huaire sin agus b'ḟéidir le himeaċt aimsire go dtiocfaḋ sí ċun bladair liom arís.

Suas go dtí tiġ Ṁáire Aindí ċuas. Ní ḟéadfainn fanúint amuiċ agus an ċulaiṫ ṁallaiṫe úd orm, agus ḃí an lá fós ann i slí ná féadfainn dul i gan ḟios go dtí an stábla ċun mo ċuid éadaiġ féin d'ḟaġáil. Ḃí an t-ocras ag gaḃáil díom go géar agus ḃí súil agam, tá's agat, go bfaġainn píosa de ċíste Nodlag ó Nell. D'íosainn píosa mór de ċíste an uair céadna.

Ḃí Nell istiġ agus Máire Aindí agus Taḋg Óg. Nuair ċonnaic Taḋg an ċulaiṫ fós orm ṫáinig fonn magaiḋ air.

"Déanfaiḋ sé seo Dreóilín go hoiḋċe ḋo," ar seisean.

"Naċ agat atá an cion ar balcaisí do Ḋaid Ċríona?" arsa Máire Aindí agus ḃí sí ag gáiriḋe.

Rug Nell ar an hata agus do ċuir ar a ceann é. Dar fia! níor oir sé go holc i n-ao' ċor di.

“Tr’om an ċasóg leis,” ar sise agus ḃain sí ḋíom í agus ḃí ’á cur uirṫi.

“Ara! bain díot iad agus ná bí ag déanaṁ Máire Ní Ógáin díot féin,” arsa Máire Aindí.

Níor ḋein Nell aċ gáire agus d’ḟéaċ sí síos uirṫi féin.

“Ná fuilim go deas?” ar sise.

“Ó! go gleóite!” arsa Taḋg.

Ní dubairt Máire aon ní.

“Cad dubairt do Ṁam leat nuair a ċonnaic sí tu?” arsa Nell.

“N’ḟeaca sí fós me,” arsa mise, “mar ná raḃas sa baile ċuige.”

“Agus ab’ aṁlaiḋ atá eagla ort dul?” arsa Nell.

“Ba ṁaiṫ an ceart do,” arsa Taḋg, agus d’innis sé ḋóiḃ cad d’imiġ ar Ṫaḋg Learaí Ḃig. “Agus dá ṁéid an néal a ḃí uirṫi nuair ċonnaic sí gúna Ċáit ar Ṫaḋg beag ṫáinig an goṁ ar fad uirṫi nuair ḃraiṫ sí casóg agus hata a haṫar imiṫe!” arsa Taḋg Óg.

Ḃí ’fios agam féin gur mar sin a ḃeaḋ, leis, gan Taḋg Óg ’á innsint dom i n-ao’ ċor. Ḃraiṫeas mo ċroiceann greadaiṫe, scólta ċeana féin ón mbualaḋ a ḃiṫeas ċun a ṫabairt dom.

“Ní gáḋ ḋi i n-ao’ ċor ḃeiṫ ċoṁ cruaiḋ ar ḃuaċaill boċt,” arsa Nell.

“B’ḟéidir nár iṫis aon dinnéar iniu, leis,” ar sise.

Ṫuigeas go raiḃ Nell tuisceannaċ agus go mbeaḋ sí ag taṫant orm go gcaiṫinn rud éigin.

“Ó!” arsa mise, “níl aon ocras orm.” Ḃí, a’ dtuigeann tú, aċ ní leigfeaḋ náire dom é ráḋ.

“Mara ḃfuil féin b’ḟéidir go n-íosfá píosa de císte Nodlag.”

Ḃíos i gcás cruaiḋ—ní ḟéadfainn a ráḋ go n-íosainn agus níor ṁaiṫ liom a ráḋ ná híosainn. Aċ ḃí Nell tuisceannaċ. Ċuaiḋ sí agus ṫug sí ċugam cannta mór de ḃairġin breac agus muga bainne. Nuair a ḃíos ’á ḋ’iṫe duḃart liom féin gurḃ í Nell an duine ba tuis-ceannaiġe dár ḃuail riaṁ liom.

Nuair ḃí an béile iṫte agam ḃraiṫeas feaḃas mór ar gaċ aon scéal agus ḃíoḋ cuiṁne Ṁam ag imeaċt uaim go ḃféaċainn i gcoṁnaiḋe ar an gcasóig eirbaill. Do réir mar ḃí sé ag dul i ndéannaiġe, áfaċ, agus gur ṁiṫid dom ḃeiṫ ag dul abaile ní raḃas i n-ao' ċor istiġ liom féin. Ḃí a cuiṁne ag teaċt tar n-ais ċugam go hana-ṡoiléir ar fad. Níor ṡaṁluiġeas aon ní léi an uair sin aċ sceiṁle ṁór an Luain go mbíonn Ḃeiṫ Ṁór ag tráċt air go minic, pé rud é. Aċ ní raiḃ aon dul uaiḋ agam, ċuigeas, agus d'éiriġeas ċun dul aḃaile.

“Aḃaile taoi ag dul?” arsa Nell.

“Seaḋ,” arsa mise, “agus ba ḃreá ḃeiṫ ag dul 'on croiċ seaċas é.”

Do ġáireadar go léir. D'ḟéaċas anonn ar Nell.

“Ṁuise, beannaċt Dé ort! agus téanam ort im' ṫeannta féaċaint a' ḃféadfá faoḃar mo ṁáṫar a ċur díom.”

Is dóċa gur ṫuig sí an cás cruaiḋ a ḃí orm. Do ṗreab sí.

“Ṁuise im' ḃriaṫar go raġad,” ar sise.

Ṫáinig oiread bó de ċroiḋe dom, a ḋuine. Ḃí Máire Ainḋí ag gáiriḋe fén scéal.

Nuair a ḃíomair ag imeaċt, arsa Taḋg Óg: “Ard aon ċaḃair mise dul 'nḃur dteannta?” agus d'ḟéaċ sé ar Nell. Do stad gáire Ṁáire Ainḋí agus ṫáinig cuma míċéadtaċ uirṫi nuair ḟéaċ sí sa ċúinne ar lorg rud' éigin. Le n-a linn sin d'ḟéaċ Nell ar Ṫaḋg agus do ḃagair a ceann ċun an dorais.

“Téanam ort,” arsa mise, agus ṫáinig.

Ba ṁór an misneaċ orm é an ḃeirt a ḃeiṫ faram agus me ag dul go dtí an tiġ. Ġaiḃeamair an bóiṫrín—mise ar tosaċ agus iad-san im' ḋiaiḋ agus láṁ Nell i láiṁ Ṫaiḋg, toisc an oiḋċe ḃeiṫ ann is dóċa. D'ḟanadar i ndoras an stábla fad a ḃíos-sa ag dul ar an loċta ar lorg mo ċuid éadaiġ féin agus 'á ċur orm.

Nuair ṫána arís ċúċa ġluaiseamair ċun an tiġe. Ní mise ḃí ar tosaċ an babta so am baic! Is i gcoinniḃ mo ċos a ḃíos ag dul ann, a ḋuine.

"Ná bíoḋ aon ḋroċṁisneaċ ort, a ḃuaċaill," arsa Nell liom. "Siuḃail leat."

"Ní leigfiḋ tú ḋí me ṁarḃú ar fad, a Nell," arsa ṁise.

"Ní leigfead," arsa Nell. "Croiṫ suas tu féin."

Ṫugas me féin suas do Ḋia agus do Ṁuire agus rugas greim ar ġúna Nell agus ċuas tar doras isteaċ 'na diaiḋ. Ḃí Mam 'na suiḋe ag ceann an ḃúird agus Daid le hais na teine agus Cáit imiṫe a ċodla, is dóċa. Nuair ċuas isteaċ d'ḟéaċ Mam orm. Ċloisfeá biorán dá dtuiteaḋ. Do stad mo ċroiḋe agus m'anál agus ċrom ruḋ éigin i gcolpaí mo ċos ar ċriṫ agus ṁeasas go dtuitfinn.

"Ṫáinís," ar sise.

Ar ṁ'ḟalaing nár laḃras! D'éiriġ Mam agus tóg sí anuas an tslat den ċlár os cionn na teine mar a mbíoḋ sé i gcoṁnaiḋe aici.

"Tar i leiṫ ċuġam," ar sise.

Ó ṁuiricín! ḃíos ag cur uaim. Leis an scannra ḃíos ag bogaḋ de ġúna Nell ċun dul ċun na slaite nuair ċuir Nell taoḃ ṫiar di me.

"Ní ḃuailfiḋ tú barra méire ar an mbuaċaill," ar sise le Mam. Mo ċeol í Nell.

"Buailfiḋ me agus bainfiḋ me an croiceann anuas do, mar is é atá tuillte aige," arsa Mam.

Ḃí scaiṁ uirṫi 'á ráḋ, a ḋuine.

"Á faire, a Ṁam! ná dein," arsa Nell. "Ḋein an garsún boċt dearṁad agus tá aiṫreaċas anois air."

"Aiṫriġe ṫóirniġe," arsa Mam. "Scaoil i leiṫ ċuġam é agus múinfead-sa do . . . ."

"Aċ beiḋ sé 'na ḃuaċaill maiṫ gaċ aon uair eile," arsa Nell.

Ḃí Nell ar a díċeall.

"Beiḋ, nuair ḃead-sa críoċnaiṫe leis," arsa Mam, agus tug sí foġa tiompall ar Nell ċun beirṫe orm. Léim Nell eadrainn ċun me ċosaint aċ is baoġal go dteipfeaḋ uirṫi agus go mbeaḋ deire le Jimín mara

mbeaḋ gur ḋein Taḋg Óg fóiriṫint orm. Ní ḋearṁadfad go bráṫ ḋó é. Rug sé ar láiṁ ar Ṁam agus ḃain sé an tslat di. Ó 'ḋuine! ba ṁór an ḟuascailt é. Ḃí Mam ar buile aċ do ḋeineadar cainnt ḃreá ḃog léi 'á ciúnú: gur buaċaill boċt óg me agus ná raiḃ aon ċiall agam—ná bíonn ceann críonna ar ċolain óig—ná tagann ciall roim aois—gur fearr go hanamúil aeraċ me ná ḃeiṫ im' ruidín míliṫeaċ cois na teine aici—go ndéanfainn fear maiṫ ciallṁar fós, le congnaṁ Dé—agus naċ minic a ċuala sí na seandaoine 'á ráḋ gur "duine óg diagaiṫe aḋḃar diaḃail seanduine"; agus a lán eile cainnte mar sin gur ċuaiḋ sí ċun suainis.

Annsan ṫarraing Taḋg scéal eile anuas—go raiḃ cúig ṗúint a cúig déag ar ḃanḃaí oċt seaċtaine ar ṡráid an Daingin Saṫarn na Nodlag agus ḃréagadar Mam mar sin ó ḃeiṫ ag coṫú fala im' ċoinniḃ-se. Faid a ḃíodar ag cainnt d'éaluiġeas féin ċun súsa agus me go buiḋeaċ tré a ḟeaḃas a ċuas as. Ní haon néal ċodlata ṫuit orm, áfaċ, go gcuala Nell agus Taḋg ag imeaċt aḃaile agus níor stad mo ċroiḋe de ḃualaḋ go gcuala Mam ag dul d'á seomra féin. Is sia ċuiṁniġ sí ar ṁíġníoṁ lae sin an Dreóilín im' ċoinniḃ ná aon rud eile ḃí déanta le fada agam. Gaċ aon ṁaidean Doṁnaiġ nuair a ċíoḋ sí gúna Ċáit agus an rian duḃ a d'ḟan air i ndiaiḋ an lae ṁí-áiḋ sin ní ḟéadfaḋ sí gan é ċur i gcuiṁne ḋom. Dá mbuaileaḋ Dia aon tseans i dtreo Ċáit go bḟaġaḋ sí gúna nua ba ṁór an suaineas dom é.

Caiḃidiol VII

Mar ḃriseaḋ Cleaṁnas Peats Teaiṁí

Táim le fada ag faire ar Nell Ṁáire Aindí agus ar Ṫaḋg Óg. Go dtí coigtíos ó ṡin ḃíoḋ an ḃeirt aca sa ḃóiṫrín gaċ aon tráṫnóna. Is mó tamall a ṫugas ag faire orṫa. A leiṫéid de ċogarnaiġ is a ḃíoḋ aca, a ḋuine! D'éaluiġeas-sa taoḃ ṫiar de'n ċlaiḋe oiḋċe ag réisteaċt leo féaċaint cad a ḃí ar siuḃal aca. Ní aḃadaar buiḋeaċ dá ċéile. Is aṁlaiḋ a ḃí sí sin ag taḃairt greadáḋ ḋo i dtaoḃ go raiḃ sé ag rinnce le dailn ó Ḃaile na hAḃann. Ṫug Taḋg na seaċt leaḃair céáig ná raiḃ aon tor' aige ar an gcailín ó Ḃaile na hAḃann ná ar aon ċailín dá rugaḋ riaṁ aċ uirṫi féin. N'feadar ar ċreid sí é, nó nár ċreid. Is dóċa nár ċreid mar nuair ṫug sé iarraċt ar í pógaḋ ḃuail sí claḃta baise sa leaṫċeann air. Is minic a ḃídís mar sin sa ḃóiṫrín.

Tráṫnóna tiompall coigtíse ó ṡin ṫáinig Máire Aindí isteaċ go dtí mo ṁáṫair agus ḃíodar ag cogarnaiġ agus ṫuigeas go raiḃ scéal mór éigin ar siuḃal aca. Ċuireas-sa mo ċuid leaḃar ar ċeann an ḃúird le hais leo ċun ḃeiṫ ag foġluim mo ċuid ceaċt, mar a ḋéanfaḋ buaċaill maiṫ, aċ duḃairt Mam liom dul d'iarraiḋ gaḃál móna. Nuair a ḃí sé sin istiġ agam ċuir sí amaċ mé d'iarraiḋ uisce. Ṫugas liom an t-uisce, agus annsan duḃairt sí liom dul ar lorg na ngéanna. Ḃí fios agam-sa go maiṫ cad ċuige a ḃí sí am' ċur amaċ, aċ dá feaḃas í, fuaireas amaċ cad do ḃí ar siuḃal aca. D'éaluiġeas isteaċ trí fuinneóig an tseomra agus ḃíos ag éisteaċt ag poll na heoċraċ. Máire Aindí a ḃí ag cainnt.

"N'ḟeadar-sa cad é an saoġal atá anois ann ná deineann an dream atá suas mar do ḋein a muinntir rómpa—a ḃeiṫ sásta leis an té a ġeoḃaḋ a n-aṫair nó a máṫair dóiḃ."

"Tá aṫarú tagaiṫe ar an saoġal ó ḃíos-sa is tusa óg agus ní hé an meón céadna atá age daoine," arsa Mam. "B'ḟéidir go ḃfuil an ceart ag an gcailín. Mara ḃfuil sí sásta é siúd do ṗósaḋ, b'ḟéidir naċ ceart duit-se iaċall a ċur uirṫi é ḋéanaṁ."

"Cumá ná beaḋ sí sásta leis?" arsa Máire. "Ná fuil díol aon ċailín d'ḟear ann? Agus cad é an táċt má tá blianta beaga aoise aige uirṫi? Naċ fearr é ná an glaigín gan éifeaċt san go ḃfuil sí ag cur na súl amaċ ag gol mar ġeall air ó ṫáinig an scéala cleaṁnais ó Ṗeats Teaimí?"

Sin é aduḃairt Máire.

"An mór an spré a ṫairrig Peats duit, a Ṁáire?" arsa Mam.

"Ṫairrig, a ċroiḋe," arsa Máire, "cúig céad púnt slán, agus naċ orainn a ḃeaḋ an seans an méid sin airgid do ḃualaḋ an doras isteaċ ċugainn. Ní ċuirfinn a ċaṫú go bráṫ díom dá scaoilinn uaim é."

Ní duḃairt Mam aon ní go ceann tamaillín.

"Tá sé anaċríona, a Ṁáire," ar sise fé deire.

"Ní mó ná deiċ mbliana is daċad d'aois é. Is mó lá oibre fós ann," arsa Máire.

"Níl Nell aċ ceiṫre bliana fiċead," arsa Mam.

"Arú, naċ ag dul i n-aois a ḃeiḋ sí?" arsa Máire.

"Cad deir sí i dtaoḃ an ċleaṁnais?"

"Arú, is mó rud a deir sí, aċ tiocfaiḋ ciall di ar ball. Mara mbeaḋ Taḋg Óg san, níor ġáḋ dom ḃeiṫ ag taṫant i n-ao' ċor uirṫi. An raiḃ a leiṫéid d'ingin riaṁ ag aoinne? Fear breá, ciallṁar, aici 'á ḋ'ḟaġáil, agus gan aon tor' aici air."

"Féaċ, a Ṁáire," arsa Mam, "b'ḟéidir go ḃfuil an ceart ag an gcailín, má tá éileaṁ aici ar Ṫaḋg Óg, is dóċa gur ḋeacair léi an sean-Peats Teaimí do ṗósaḋ. . . ."

"Tse! éileaṁ aici ar Ṫaḋg Óg! Agus má tá féin, cad a ḃaineann san leis an scéal? Ní ḃíonn san éileaṁ san aċ caiteaṁ aimsire; aċ ní haon ċaiteaṁ aimsire pósaḋ."

"Cad é an loċt atá agat ar Ṫaḋg Óg?" arsa Mam.

"Arú, ná bí ag cainnt liom ar Ṫaḋg Óg," ar sise, "níl aon deáraṁ leis, é féin agus a trí ċéad-go-leiṫ púnt is go ḃfuil an doras 'á ċur isteaċ orm gaċ aon lá age daoine ag teaċt ag taṫant ċeiṫre céad agus ċeiṫre céad-go-leiṫ orm, agus naċ ṡin cúig céad 'á ṫarrac dom age Peats Teaimí."

"An t-aos, a Ṁáire, an t-aos," arsa Mam, "b'ḟéidir ná mairfeaḋ sé sin deiċ mbliana eile."

"Arú, mara mairiḋ sé, féin, ná beiḋ sí 'na bean óg an uair sin, agus ġeoḃaiḋ sí fear eile agus, dá n-abrainn é, spré."

Ḃíodar tamall eile ag cainnt mar sin, aċ ṫuigeas mar do ḃí an scéal, agus d'éaluiġeas liom amaċ arís tríd an ḃfuinneóig. Tiġ Ṁáire Aindí ḃaineas ar dtúis amaċ. Ní raiḃ aonne istiġ aċ Nell agus rian an ġuil uirṫi.

"Arú, ná bí ag gol i n-ao' ċor!" arsa mise, "ar ndóiġ ní ṁairfiḋ sé sin deiċ mbliana eile."

"Cé hé?" ar sise.

"Peats Teaimí," arsa mise, "agus beiḋ tú id' ḃean óg an uair sin." Ṫáinig ḋá ṡúil di agus do las sí go bun a cluas.

"Ḃfuil éileaṁ agat ar Ṫaḋg Óg?" arsa mise. "Duḃairt Mam go raiḃ."

Ní duḃairt sí aon ní, aċ ḃí sí ar bruaċ ġuil.

"Agus duḃairt do ṁáṫair ná raiḃ annsan aċ caiteaṁ aimsire, agus go gcaiṫfeá Peats agus a ċúig céad púnt a pósaḋ. Ḃíos ag éisteaċt leo trí poll na heocraċ."

"Cad duḃradar?" ar sise.

"Duḃairt mo Ṁam gur ṁór an náire tú pósaḋ le seanduine," arsa mise, "agus bíonn an ceart age Mam. Féaċ, a Nell, ná pós Peats san i n-ao' ċor, agus caḃróċad-sa leat."

Do ġáir sí tríd an ngol.

"Dá ḟeaḃas tú, ṁaise, a Jimín," ar sise, "raġaiṫ deḋ' ḋíċeall mé ċosaint ar Ṁam agus ar an seana-ċníopaire sin go ḃfuil ċúig céad púnt aige."

"Ḟan bog, ṁuise," arsa mise, agus siúd liom an doras amaċ.

Nuair a ḃíos ag gaḃáil síos ṫar tiġ Ṫaiḋg Óig, ḃí Taḋg san iotlainn agus é ag gearraḋ turnpaí. Aċ ní ag gearraḋ a ḃí sé i n-ao' ċor, mar is aṁlaiḋ a ḃí a uile anuas ar an meaisín aige, agus a láṁ fé n-a leatċeann, agus níor ḋóiġ leat air go raiḃ aon anaṁisneaċ air.

"Cad é an fuadar atá anois fút, a Jimín?" ar seisean.

"Ḟuadar cleaṁnais, dar fia!" arsa mé féin. N ḟéadfainn gan é leigint amaċ.

"Arú, cé do?"

"D'inġin Ṁáire Aindí," arsa mise.

Ṁeas sé gur ag magaḋ fé a ḃíos. "Tá stócaċ aici ṁuise," ar seisean.

"Is fearr mé ná tusa pé scéal é, agus dá mbeaḋ aon ṁaiṫ ionnat, ní hannsan do ḃeifeá, aċ ṡuas aici. Tá sí 'na haonar agus í ag gol," arsa mise, "agus ní fiú tú beiṫ ag gol mar ġeall ort." N'ḟéadfainn é ċongáil istiġ.

Ċaiṫ sé turnap liom.

"Níl aonne 'na teannta," arsa mise, agus as go bráṫ liom.

Tá Peats Teaimí 'na ċoṁnaiḋe ḋá ṁíle siar uainn. Nuair ṫána ann, ní raiḃ sé istiġ. Duḃairt duine éigin liom go raiḃ sé sa ċeardċain. Ċuas annsan. Ḃí an oiḋċe tuitte, agus a lán daoine istiġ ann ag caiṫeaṁ tobac. Ḃí an gaḃa ag baint sranntarnaiġe as na builg. Nuair do ċonnaic sé mise, do stad sé.

"Seaḋ, a ḃuaċaill ḃig," ar seisean, "cad tá uait-se?"

"Tá Peats Teaimí," arsa mise, "ḃfuil sé annso?"

"Sin é 'na ṡuiḋe ar ċeann an ḃinnse é," ar seisean.

"An é an seanaleaid maol é?" arsa mise.

Ní duḃairt aonne faic leis sin, aċ do ġáir sliḃire de ġarsún fada do ḃí ann. Ḃí a lán des na fearaiḃ, áfaċ, a ṫug súnnc uileann dá ċéile. Ṫáinig lasaḋ sa ḃfear maol.

“An tusa Peats Teaimí?” arsa mise leis.

“Cad dob áil leat díom?” ar seisean.

“Ṫána i leiṫ,” arsa mise, “ó inġin Ṁáire Aindí ċun a ráḋ leat ná pósfaḋ sí i n-ao' ċor ṫú, mar gur seana-ċníopaire ṫú; agus deir Mam go ḃfuil an ceart aici; aċ deir Máire Aindí naċ mór an díoḃáil a ḃeiḋ déanta má ṗósann tú Nell, mar naċ fada ṁairfir agus go mbeiḋ Nell 'na bean óg id' ḋiaiḋ, agus go ḃfaġaiḋ sí fear eile, agus beiḋ do ċúig céad-sa aca.”

Faid a ḃíos ag cainnt ḃí meanga gáire ag teaċt ar ċuid des na fearaiḃ agus sara raiḃ deire ráiḋte agam ḃí clab ar an gcuid ba ṁó aca ag gáirí. An riaċ, a ṁic ó, aċ go dtáinig straiḋn ar Ṗeats Teaimí ċugam. Ṗreab sé anuas den mbinnse agus é ar buile le feirg.

“Don diaċ a ḃeirim Máire Aindí agus a toice inġine!” ar seisean. “Abair leo gur maiṫ liom ḃeiṫ scarṫa leo mar gurḃ olc an íde ṫug an tseanaḃean ar an ḃfear a ḃí aici féin nuair a ċuir sí sa ċré go hóg é. Sin é an íde a ṁeas sí a ṫaḃairt orm-sa leis, is doċa, tar éis mo ċuid a ṡlad uaim. Ḃeirim-se an fial! ná beaḋ-sa am' amadán aca. Fág mo raḋarc, a ċoileáin!” ar seisean liom-sa.

Ċuir a ċuid cainnte olc orm. “Ḃú,” arsa mise, “a ṡeanaplaitín scúite.”

Ḃíos anaḋroċṁúinte admuiġim, aċ n'ḟéadfainn a' “fear maiṫ” fágaint aige.

Ṫairrig sé iarraċt de ċic orm, a ṁic ó, aċ ní mé do ḃuail sé aċ madra an ġaḃa agus ṫóg sé os cionn talṁan é. Duḃairt an gaḃa leis go mbrisfeaḋ sé a pus. N'ḟeadar-sa cad a ṫarla 'na ḋiaiḋ san mar ḃaineas an doras amaċ.

Ḃí an oiḋċe dorċa agam ag teaċt abaile agus níor stadas aċ ag riṫ ċun ná beireaḋ na púcaí orm. Ní rugadar. Go dtí tiġ Ṁáire Aindí ċuas ar dtúis. Ḃí

Nell ar fuaid na cistineaċ. Ḃí Máire Aindí agus Beit Ṁór agus beirt nó triúr eile ban timpall na teine agus iad ag cainnt i dtaoḃ an ċleaṁnais.

"Is dóċa go mbeiḋ siḃ ag dul 'on Daingean Dé Ṡaṫairn ċun páipéir an ċleaṁnais a ḋ'ḟáġail ón atúrnae?" arsa Beit Ṁór agus mé ag teaċt an doras isteaċ.

"Ní ḃeiḋ," arsa mise, "tá an cleaṁnas briste."

D'ḟéaċadar go léir orm.

"Tá sé briste," arsa mise.

"Cé duḃairt san leat, a ḃligeáird?" arsa Máire Aindí.

"Peats Teaimí," arsa mise. "Ḃíos ar an gceardċain anois agus ḃí Peats ann agus d'ḟógair sé 'on diaḃal tusa agus do ṫoice inġine agus duḃairt sé liom é ráḋ leat ná beaḋ a ċuid airgid agat-sa ná ná cuirfeaḋ siḃ 'on ċré é mar do ċuiris-se t'ḟear féin; agus ḃí an goṁ air 'á ráḋ."

Arú, a ṁic ó! n'ḟeacaís riaṁ aċ an preab a ḃaineas asta. Ċuaiḋ Máire Aindí i laige agus ḃíodar ag caiṫeaṁ uisce uirṫi go dtáinig an t-anam arís innti. Annsan ċrom sí ar ġol agus ḃí na mná go léir 'na timpall d'iarraiḋ í ċur ar a suaineas. Ní raiḃ Nell ag gol i n-ao' ċor. Ḃí Beit Ṁór ag cáineaḋ Peats Teaimí.

"Léan air, an ruidín súiġ!" ar sise, "b'olc an díol air é ṫaḃairt isteaċ ar do ṫeinteán. Is maiṫ do scarais leis, a ċroiḋe." Ba ḋóiġ leat ar Beit Ṁór gurḃ í Máire Aindí féin a ḃí 'á pósaḋ leis.

Ḃí Nell timpall a máṫar a ḃí ag gol. "Á! 'Ṁamaí, éist," ar sise, "nár imiġiḋ uainn aċ é. Níl ann aċ bodaċ."

"Níl, a ċroiḋe," arsan ṁáṫair. "Bodaċ gan ṁeas air féin, a leanḃ, agus b'ḟéidir ná raiḃ an ceart agam-sa nuair a ḃíos ag taṫant ort-sa tú féin a ċeangal le bastún dá leiṫéid." Nuair a ċuala-sa ag bladar le na ċéile mar sin iad, ċuireas díom amaċ. Ní maiṫ liom suainseán ban.

Caibidiol VIII

Pósaḋ Ṫaiḋg Óig agus Nell Ṁáire Aindí

Nuair a ḃíos ag dul aḃaile ó ṫiġ Ṁáire Aindí tar éis ċleaṁnais Ṗeats Teaimí do ḃriseaḋ do Nell, do ġaiḃeas an bóiṫrín agus cé ḃuailfeaḋ liom féin dtor aċ Taḋg Óg.

“Ní gáḋ ḋuit a ḃeiṫ annsan,” arsa mise, “mar ná tiocfaiḋ sí anoċt ċugat. Tá siad go mór tré n-a ċéile ṫuas, tá cleaṁnas Ṗeats Teaimí briste. Imiġ leat suas. ‘Is olc an ġaoṫ ná séideann do ḋuine éigin.’ N’ḟeadrais ná go mbeaḋ fáilte roṁat. Tá olc ar Ṁáire ċuig Peats Teaimí.”

Ċuireas díom annsan.

Ḃí Mam ar na craoḃaċa roṁam. Ba ḋóḃair di mé d’iṫe, a ḋuine, toisc ḃeiṫ ċoṁ fada amuiċ, aċ leigeas di ḃeiṫ ag cur aisti. Ní ’neósainn di cá raḃas, ḃíoḋ gur ċeistiġ sí go cruaiḋ mé. Níor ḟéadas, áfaċ, gan ḃeiṫ ag gáirí, nuair do ċuiṁniġeas ar Ṗeats Teaimí, agus do ċuir san an ciocras ar fad ar Ṁam ċun fios scéil d’ḟaġáil. Ar feaḋ na hoiḋċe n’ḟéadainn staidéar a ḋéanaṁ ar aon ċeaċt aċ me ag gáirí agus Mam am’ ċeistiú coitianta. Ċuaiḋ an scéal ó smaċt sa deire orm agus ċuireas liú mór gáirí asam nuair do ċuiṁniġeas ar an gcic do ḃuail Peats ar an madra. Ḃí mo ṁátair ḃoċt ’á snaoi leis an bfiosraċt. Ruġ sí orm agus ċuir sí im’ ṡuiḋe ar ċeann an ḃúird me agus mo ċosa ar sileaḋ. B’éigean dom an scéal go léir d’innsint, a ṁic ó. Ḃí sí ag leigint uirṫi go raiḃ olc uirṫi ċugam aċ ċonnac-sa go maiṫ gur ṫaiṫniġ an scéal léi agus ṫugas fé ndeara go raiḃ sí ag gáirí ċúiċi féin. I gcionn tamaill ṫug sí uḃall dom a ḃí i bfolaċ aici i n-áit éigin

ná raiḃ ḟios agam-sa. Ṫugas cuid den uḃall do Ċáit. Annsan ċuamair a ċodlaḋ; aċ ní a ċodlaḋ ċuaiḋ Mam aċ suas go tiġ Ṁáire Aindí agus is dóċa gur ag cadráil ṫugadar cuid ṁaiṫ den oiḋċe.

Ṗreabas as an leabaiḋ nuair ċuala ag teaċt í agus ḃíos leaṫslí síos an staiġre nuair ṫáinig sí isteaċ.

“Cad deir Máire Aindí anois le Taḋg Óg, a Ṁam?” arsa mise.

“Téire ’on leabaiḋ,” ar sise, “agus ná bí id’ ġeilt annsan.”

“Á, ’Ṁaimí, innis dom é,” arsa mise, “an raiḃ Taḋg Óg ṫuas faraiḃ?”

“Ḃí,” ar sise.

“Raiḃ sé féin agus Máire go mór le céile?”

“Ḃíodar,” ar sise.

“Hurú!” arsa me féin, agus riṫeas isteaċ go dtí seomra Ċáit agus rugas ar ṡróin uirṫi agus ḋúisiġeas í.

“Cad tá ort arú?” ar sise.

“Píosam, pósam,” arsa mise, “prátaí rósta, bainne do ḃó-sa is bainne mo ḃó-sa, táṫaoi pósta, imiġiḋ an bóṫar! Hurú! Hí-ú!” arsa mise. Aċ ċuala Mam ag teaċt agus b’éigean dom riṫ.

“Tánn tú ait,” arsa Cáit, agus ċuir sí osna codlataċ aiste.

Ar maidin nuair a ḃíos ag dul ar scoil ḃí Nell Ṁáire Aindí ar an mbóṫar ag bun an baile. Glaoiḋ sí orm, agus, a ṁic ó, sara raiḃ ḟios agam faic, rug sí orm agus ṫug sí fámaire de ṗóig dom. Ḃa ċuma liom, aċ ḃí Micilín Eoin díreaċ ag gaḃáil anuas an casán agus ċonnaic sé í. Ṫáinig olc orm ċúiċi. Ṗiú! póganna! Ḃíonn cailíní i gcoṁnaiḋe ag pógaḋ daoine agus ċuir-ṗidís déistin ort. Scríobas an ṗóg dem’ aġaiḋ lem’ ṁuinirtle agus d’imiġeas. Ḃíomair leaṫslí ar scoil nuair ċuireas láṁ im’ póca agus cad do ġeoḃainn ann aċ leaṫċoróin. Ḋearṁadas an tseanaṗóg, deirim-se leat. Ċeannuiġeamair bosca toitíní ag an dTobar agus ḃíomair ag féaċaint ciaca ’gainn araon d’ḟéadfaḋ an

gal do ċur amaċ tré n-a ṡróin. Ḃí Micilín ċoṁ maiṫ liom-sa ċuige sin. Annsan ṫugamair tamall eile d'iarraiḋ an gal do ṡlugaḋ. Ḃí Micilín breóite ag an dtobac agus ṫáinig daṫ glasḃuiḋe air. Nuair a ṫánamair araon ar scoil fuair an Máiġistir bolaṫ an tobac uainn aċ ní ḟuair sé aon toitín 'nár bpócaí mar ḃíodar go léir caiṫte againn. Fuaireamair léasaḋ mar sin féin, aċ ṫáinig scannraḋ ar an Máiġistir nuair do ḃreóitiġ Micilín tar éis é ḃualaḋ agus d'ḟág sé le hais na teine feaḋ an lae é.

Nuair a ḃíomair amuiċ lár an lae ċonnac féin an Máiġistir ag caiṫeaṁ toitíní agus é ag bladar leis na cailíní atá ag múineaḋ sa scoil eile.

Ḃíodar anaṁór tré ċéile i dtiġ Ṁáire Aindí go dtáinig lá an pósta. Ḃíoḋ na mná go léir istiġ ann gaċ oiḋċe agus ċuala Cáit 'á ráḋ go raiḃ gúna gleóite age Nell agus hata istiġ i mbosca agus cleite mór bán air. Ḃí sceitimíní ar Ċáit mar ġeall ar na rudaí a ḃí aici. 'Sé rud a ḃí ag cur tinnis ar na fearaiḃ ná "an lá" a ḃeaḋ aca. Ba ċuma leo-san i dtaoḃ an hata. Nuair a ċídís mise, ḃídís am' ċeistiú mar ġeall ar mo turus go dtí Peats Teaimí. Ġeiḃidís anaṡult sa scéal, a duine. "Agus cad duḃairt sé annsan, a Jimín?" adeiridís.

D'innsinn dóiḃ agus ċuiridís liú gáirí asta. Is dóiġ liom go raiḃ Peats 'na ċoilíċín paor ag an ndúṫaiġ. Duḃradar liom go raiḃ sé 'á ḃagairt go marḃóċaḋ sé mise; aċ duḃairt Taḋg Óg go gcosnóċaḋ sé féin me. Fear mór láidir iseaḋ Taḋg.

Ḃí rí-rá mór ar an mbaile maidin an pósta. Ḃí a ċulaiṫ Doṁnaiġ ar gaċ aonne aċ ar Daid. Ċongaiḃ Mam sa baile é sin. Ṫáinig dá ġluaisteán ón nDaingean ċun luċt an pósta a ḃreiṫ go dtí an séipéal. Ċuaiḋ luċt an baile ann ar cóistí agus ar trucaillí. Ní ḃeaḋ Nell sásta gan mise dul léi 'na gluaisteán féin. Ḃí sí go deas, a duine, agus ḃí a súile agus a béal ag gáirí. N'ḟeadar connus a deineann na cailíní iad féin ċoṁ

deas? Nuair a ċonnac ċugam í ṁeasas go raiḃ sí ċun me pógaḋ arís agus ḃíos ag cúlaḋ uaiṫi.

“Caiṫfir-se teaċt liom-sa sa ġluaisteán,” ar sise.

“Raġad, am baic!” arsa mise, “má tugann tú geallúint dom.”

“Arú, cad é?” ar sise.

“Gan mé pógaḋ,” arsa mise.

Do ġáir gaċ aonne agus ḃí Nell ag gáirí leis.

“Ó, táim sásta,” ar sise, “téanam ort!”

Arú! is breá an rud mótar. Ḃain an suiḋeaċán preab asam, a ḋuine, nuair a ṡuiḋeas anuas de ṗreib air. Is láidir nár ċaiṫ sé i n-áirde san aer me, ḃí sé ċoṁ bog san. Nuair a ṡuiḋ úncail Nell im' aice ḃain an suiḋeaċán preab as san leis, mar d'imiġ sé i ḃfad síos fé, gan ċoinne. “Ó ḋe, an diaḃal me!” ar seisean, leis féin, agus annsan do ġáireamair araon.

Annsan ḃain an tiománaiḋe casaḋ as rud éigin i dtosaċ an ġluaisteáin agus tosnuiġ glór uafásaċ éigin istiġ i mbolg an ṁótair. Ṁeasas féin gur tinneas a ḃí air. Ṡuiḋ an tiománaiḋe isteaċ agus as go bráṫ linn. Ḃí mo ċroiḋe im' béal agam-sa go ceann tamaill mar ṁeasainn go raġaimís i n-áirde ar an gclaiḋe; aċ ba ḋóiġ leat go raiḃ ciall ag an ngluaisteán an tslí ṡeaċnuiġeaḋ sé gaċ aon rud.

Ba ṁór a' spórt ḃeiṫ ag féaċaint ar ṡeanaṁná agus asail aca ag baint an ċlaiḋe amaċ nuair a ḃraiṫidís ċúċa sinn; agus níor leigeas-sa don aḋairc ar feaḋ na haimsire aċ 'á séideaḋ.

Nuair a ṫánamair go dtí an séipéal ḃí a lán de ṁuinntir an ḃaile ann agus ċuamair isteaċ. Ċuir an sagart Nell agus Taḋg ar a ḋá nglúin agus léiġ sé rud éigin as leaḃar agus duḃairt sé leo rud éigin a ráḋ 'na ḋiaiḋ agus duḃradar, aċ is ar éigean a ċloisfá Nell i n-ao' ċor. Ḃí sí támáilte, tá fios agat. Annsan do ċuir Taḋg fáinne ar a méir agus b' in pósta iad. Ní raiḃ a ṫuille ann. N'feadar-sa cad ċuige a ḃíonn an gleo go léir i dtaoḃ pósta i n-ao' ċor.

Annsan seaḋ d'éiriġ an ċainnt. Ḃí gaċ aonne ag ceaċt ċun na beirte agus ag croṫaḋ láṁ leo agus ag ráḋ, "Go mairir a bfuil nua agat!" agus bíoḋ mná ag pógaḋ Nell go dtáinig olc orm ḟéin ċúċa agus d'imiġeas ar fuaid na sráide. Ċuadar go léir isteaċ i dtiġ óil annsan agus bíodar ag rinnce agus ag ól agus ag aṁrán. Ag déanaṁ siar ar an tráṫnóna b'ait leat cuid de sna fearaib. Ḃídís ag aṁrán agus greim láṁ aca ar a ċéile agus cainnt gan aon ċiall ar siubal aca; agus dá bfeicteá na pleidcí ag iarraiḋ a ċéile a ṗógaḋ, agus an pórtar ag tuitim as an ngloine bíoḋ 'na láṁaib. Ċuirfidís muca i gcuiṁne duit. Ḃí na daoine óga ar fad sa ċistin ag rinnce agus mileóidsinn ag sranntarnaiġ agus ag casaċtaiġ mar ċeol aca.

Tráṫnóna d'imiġ Nell is Taḋg sa ṁótar go dtí an traen agus ṫugadar mise leo go bun an ḃóiṫrín age baile. Im' ṡuiḋe i n-aice an tiománaiḋe a ḃíos, agus mé ag faire ar gaċ aon rud a bíoḋ sé a ḋéanaṁ. D'ḟéaċas taram siar aon uair aṁáin agus is aṁlaiḋ a ḃí Taḋg ag pógaḋ Nell; agus ní ṫug sí aon ċlabta baise do mar ṫug sí an oiḋċe úd sa ḃóiṫrín. Ḃaineaḋ anaṗreab as Nell nuair a ċonnaic sí mé ag féaċaint orta agus ċlúduiġ sí a haġaiḋ le n-a dá láiṁ agus ḃí sí ċoṁ dearg leis an dteine. Ḃí caṫú orm gur ḟéaċas i n-ao' ċor.

Nuair d'imiġeadar uaim ag bun an ḃóiṫrín, an riaċ ná go dtáinig uaigneas orm ḟéin agus ḃíos i reaċtaiḃ guil, a ṁic ó! cé go raiḃ Taḋg taréis leaṫċoróin a taḃairt dom. Nuair a ċuas isteaċ abaile b'éigean dom an scéal go léir d'innsint do Ċáit. Ḃí anaṡuim aici ann.

Ṫáinig Nell agus Taḋg abaile aréir—oiḋċe Ṁáirt Inide tá ḟios agat, agus caiṫeann gaċ aonne beiṫ sa baile roimis an gCarrġas. Go tiġ Nell a ċuadar agus is ann a beiḋ Taḋg feasta adeir Mam, mar tá sé 'na ċliain isteaċ age Máire Aindí. D'ḟiafruiġeas de Ṁam an mbeidís sa ḃóiṫrín aon oiḋċe eile aċ is aṁlaiḋ do ḃuail sí mé agus dubairt—"bfuil do ċeaċt agat?"

Pósaḋ Taiḋg Óig agus Nell Ṁáire Aindí

Nuair a ḃíos ag dul ar scoil indiu cé ċífinn im' ċoinniḃ sa ḃóṫar aċ Peats Teaimí. Ḃí eagla orm gabáil ṫairis agus léimeas isteaċ ṫar claiḋe. Nuair d'aiṫniġ sé mé ḃagair sé a ḋorn orm. "Ha, há! má ḃeirim-se ort!" ar seisean.

"Hí—ú!" arsa mise, "connus do ṫaiṫniġ do ṫurus 'on Sceilg leat." Ṫáinig néal air annsan agus ċaiṫ sé bolán mór cloiċe im' ḋiaiḋ.

CAIḂIDIOL IX

MAR DO-ĊUAIḊ JIMÍN AR SEAĊRÁN FAIRRGE

Níor éiriġ idir me féin agus Mam ar feaḋ aḃfad. Ḃíos im' ḃuaċaill maiṫ, tá's agat! nó ċeap Mam go raḃas, agus b'é an dá ṁar a ċéile é. Nuair ṫagainn isteaċ istoiḋċe deirinn léi gur ṫuas i dtiġ Ṁáire Aindí a ḃínn, ag tarrac uisce agus ag breiṫ ṁóna isteaċ do Nell. Deireaḋ mo ṁáṫair go mb'ḟearra dom fuireaċ ar fad aca. Ag magaḋ fúm a ḃíoḋ sí, ṫuiginn; aċ deirinn-se léi ná fágfainn mo Ṁaimí féin ar aonne. Ar m'anam ná feadar ciaca ag magaḋ ḃínn féin nó nárḃ eaḋ. Is aṁlaiḋ atá an scéal idir me féin agus Mam: go mbímíd mór le ċéile uair umáseaċ agus aṁrasaċ ar a ċéile urṁór ár saoġail agus mise boċt i mbroid is i mórḃrón an ċuid eile den aimsir.

Aimsir na broide atá anois tagaiṫe orm. Táim féin is Mam i gcogaḋ dearg le n-a ċéile. B'ḟéidir naċ mar sin is ceart dom cur síos air, mar is í sin atá i gcogaḋ liom-sa agus mise ag díol as go cráite agus go dóite. Is mór an tubaist d'aon ḃuaċaill boċt a ṁáṫair do ċur scaiṁe an uilc uirṫi féin ċuige. Níorḃ fiú trí leaṫpingní do ṡaoġal aici, a ċroiḋe, nuair a ḃeaḋ an faoḃar uirṫi ċuġat. Sin é duḃairt Daid, leis.

Tá Mam le seaċtain ag gaḃáil steallaḋ orm-sa agus ní ḟeudaim í ṡásaṁ. Tá seaċt bḟiċid céad buicéad uisce beirṫe isteaċ agam ċúiċi ó ṫuit sí amaċ liom, agus fiċe céad míle miliún gaḃál móna; agus tá mo ċroiḋe is m'ae ag riṫ ar a ċéile agam ón gcosanáirde ag dul ar ṫeaċtaireaċtaí ḋi; aċ goḋé'n ṁaiṫ sin? ní ḟaġaim tar éis na mbeart aċ droċíde. Uair d'á raiḃ gaḃál móna agam ag teaċt, ṫugas gaḃál mór liom

d'ḟonn a buiḋeaċas a ṫuilleaṁ; aċ ṫuit caḃrán sa doras agus ṁairḃ sé sicín beag dá lá agus ṁairḃ Mam mise.

Ní ḟéadaim aon rud a ḋéanaṁ go ceart. Imiġeann aindeise éigin ar gaċ aon ní. Ċuir mo ṁáṫair me ag caḃrú le Cáit ċun na gceaċt.

" A hoċt fé ċeaṫair," arsa mise.

" A hoċt is daċad," ars an gligín.

" Léan id' ċeann cipín! " arsa mise. (Sin é deir an Máiġistir ar scoil linne. Is maiṫ an ḃail air ná fuil mo ṁáṫair ar scoil aige.) Nuair a ċualaiḋ Mam cad duḃart le Cáit, ṫáinig olc uirṫi ċuġan. Rug sí ar scoiṫ cinn orm agus deirim-se leat nár ḟág sí aon teasbaċ orm. " Múinfiḋ san fios do ḃéas duit," arsa Mam agus rop sí síos sa tseomra mé.

Tá gaċ aon rud im' ċoinniḃ agus ní haon ṁaiṫ dom ḃeiṫ ag iarraiḋ buaċaill maiṫ a ḋéanaṁ díom féin. Ní leigfear dom ḃeiṫ go maiṫ. Ní ḃeaḋ Mam sásta, ceapaim, gan í ḃeiṫ 'á ráḋ gaċ aon uair a ċluig gur bligeárd me. Ḃí mo ċroiḋe scólta nuair cuireaḋ sa tseomra me. Ḃí olc orm ċun gaċ aonne. Ḋeineas pictiúir de Ṁam ar an úrlár le smut de ċailc a ġoideas ón Máiġistir. Annsan do rinnceas ar pictiúir Ṁam agus ba ṁór an sásaṁ dom' ċroiḋe é sin. Ḋeineas pictiúir annsan de ṡeanaḃád Ṫaiḋg Nellí agus rinnceas mo ṡásaṁ uirṫi sin, leis. Ḃí an goṁ orm ċúiċi sin mar sin í ṫairrig an míáḋ so go léir anuas orm.

Mar seo do ṫuit an scéal amaċ, tá's agat. Ní raiḃ " caid " ná liaṫróid coise agam féin ná ag Micilín Eoin. An seana-ċeann a ḃí againn d'imiġ sé 'na stráicí. Ní raiḃ ceann nua le faġáil gan a deiċ scillinge agus tar éis ḃeiṫ ag goid uḃ ar feaḋ coigtíse ní raiḃ againn aċ a ceaṫair agus tuistiún. Ġoideas féin na huiḃe ón gcirc a ḃí deiċ lá ar gor age Ḃeiṫ Ṁóir! Fuair Micilín dá scilling orṫa i siopa an Tobair. Ṁeallas réal a ḃí age Cáit uaiṫe. Ḃí Cáit ag gol, aċ bagruiġeas uirṫi go 'neosainn do Ṁam cé ḋoirt an beiste bainne go raiḃ

an murdal 'na ṫaoḃ cúpla lá roime sin. D'éist Cáit im baic!

Nuair nárḃ ḟéidir linn dul ṫar an gceaṫair is tuistiún b'éigean dúinn slí éigin eile tarrac ċugainn. Ḃíomair i ḃfad ag cuiṁneaṁ agus ag smaoineaṁ agus isé rud a ḃeartuiġeamair sa deire a ḋéanaṁ ná gleamaiġ a ġoid agus a ḋíol; agus ċeapamair maidean Doṁnaiġ ċuige sin. Ḃí a lán cogarnaiġe ar siuḃal age beirt againn. Ḃí sé socair againn ná tógfaimís aċ ceiṫre cinn de ġleamaiġ nó b'ḟéidir cúig cinn. Ní raġaimís ṫar cúig cinn. Ċuirfimís i gcliaḃ iad agus feamnaċ tiompall orṫa agus ḃéarfaimís 'on Daingean ar ṡlí éigin iad. Ḃeaḋ an "ċaid" ag teaċt aḃaile againn. Ní leigfimís d'aon duine eile barra bróige ḃualaḋ uirṫi sin—aċ Cáit b'ḟéidir. Ḃeinn-se is Micilín 'nár máiġistrí ar an gcaid. Ḃeaḋ sí oiḋċe agam-sa agus an tarna hoiḋċe age Micilín. Ní ḃeaḋ cead ag aonne 'gainn an loṁnán a ḃaint amaċ aiste ċun a ḃeiṫ 'á ṡéiḋe.

Istoiḋċe Dia Saṫairn ṫógamair an dá ṁaide ráṁa ó ḃinn tiġe Ṫaiḋg Nellí agus ċuireamair i ḃfolaċ i ndíg sceaċ iad. Ḃí an ḃád ar snáṁ i gCuas na Ḃáistiġe agus ḃí 's againn go mbeaḋ sí ann ar maidin. Nuair ḃí gaċ aonne ag dul ċun an Aifrinn lárnaṁáireaċ do ġluaiseamair-na leo ċoṁ fada le Páirc a' Leasa. D'éaluiġeamair isteaċ sa lios annsan agus scaoileamair na daoine go léir ṫarainn. Nuair ḃíodar gaḃṫa ṫarainn, ċuamair ón lios go dtí an ḃád ag éalú cois claṫaċ. Rugamair na maidí linn agus ċuamair sa ḃád. Seanapota salaċ iseaḋ í a ḃíonn aige ag baint iascán, agus bíonn bolaṫ loḃṫa istiġ innte.

Ḃí an ġaoṫ ón dtalaṁ agus ḃogamair linn soir le hais na gcloċ insa ḃfuiṫin. Ḃuail corc linn agus rugamair air agus ḃíomair ag tarrac agus ár dteanga amuiċ againn go dtáinig an pota gliomaċ aníos go dtí taoḃ an ḃáid. Ní raiḃ faic ann. Ní haon ṁisneaċ a ċuir san orainn, dar fia! Ṫánamair go dtí pota eile. Partán dearg a ḃí annsan agus a dá ċrúḃ ar leaṫaḋ

d'iarraiḋ beirṫe orainn. Scaoileamair uainn an pota. Níor ḟan aon ṁisneaċ mór annsan againn agus duḃairt Micilín ná faġaimís gliomaċ an lá san i dtaoḃ ná raḃamair ar aon Aifreann. Duḃart-sa leis paidir a ráḋ agus ḃí leaṫ "Ár n-Aṫair atá ar Neaṁ" ráiḋte aige nuair a ċuiṁniġ sé gur ag goid ġliomaċ a ḃíomair agus ṫáinig stad ann. Níor ṁaiṫ leis, a' dtuigeann tú, a iarraiḋ ar Ḋia caḃrú leis ċuige sin.

Ṫánamair go dtí an tríú pota agus, ambasa, ḃí fámaire de ġliomaċ ann. Nuair a ċuireamair ar ṫóin an ḃáid é, ḃí gaċ aon ċnag aige le n-a eirball. Ċuarduiġeamair cúig potaí eile agus ḃí trí gleamaiġ againn, aċ má seaḋ, ḃíomair i ḃfad soir agus sinn ag druidim amaċ go dtí Gob an Ġéaráin. Ní ró ṁaiṫ is cuiṁin liom cad a ṫuit amaċ nuair ṫánamair go dtí an Gob. Ḃí an fairrge anaṡuaiṫte ann díreaċ taoḃ amuiċ de agus nuair ṫáinig an scannra orainn agus ċasamair ċun teaċt isteaċ, rug an ġaoṫ ón dtalaṁ, agus an taoide, ar an mbád agus beireaḋ amaċ fén ḃfairrge ṁóir sinn. Do réir mar ḃíomair ag dul amaċ iseaḋ ba ṫreise ḃí an ġaoṫ agus iseaḋ ba ṁó a ḃí an scannra ag teaċt 'nár gcroiḋe. Do ċrom Micilín ar ḃéiciġ agus ar ġlaoḋaċ ar a ṁáṫair agus annsan ṫáinig daṫ glasliaṫ air agus ċrom sé ar úrlucan. Ċaiṫeas féin, is cuiṁin liom, na trí gleamaiġ i ḃfairrge féaċaint an gcuirfeaḋ san fearg Dé ḋínn. Aċ níor ċuir.

Amaċ a ḃíomair ag imeaċt i gcóṁnaiḋe agus ón ḃfuadar a ḃí fúinn ṁeasas féin naċ fada na laeṫeannta ḃainfeaḋ sé ḋínn dul go Meirice. Uaireannta d'éiriġeaḋ buile orm agus ḃínn go cráite agus ḃuailinn toċta an ḃáid lem' ḋorn agus ḃuailinn Micilín agus deirinn leis breiṫ ar an maide. Aċ téiġeaḋ an ráṁaiḋeaċt 'nár gcoinniḃ mar ḃí an fairrge ró ġarḃ agus leagaḋ an maide ar ár gcúl anuas den toċta sinn. Annsan ṫugainn tamall ag gol, agus b'in é an gol croiḋeḃriste. Ċuiṁniġinn ar Ṁam agus ar Ḋaid agus ar Ċáit; agus ġlaoḋainn ar Ṁam ċun teaċt agus a ḃuaċaillín féin a ṡaoraḋ.

Agus deirinn léi go ḃféadfaḋ sí me bualaḋ go mbeaḋ sí sásta agus go mbeinn im' ḃuaċaill maiṫ gaċ aon uair eile, go deo agus go bráṫ. Annsan ḋúisiġeaḋ Micilín agus deireaḋ sé liom paidir a ráḋ agus téiġimís ar ár nglúine gaċ taoḃ den toċta agus deirimís "Ár n-Aṫair atá ar Neaṁ," agus d'iarraimís ar Ḋia agus ar Ṁuire agus ar Ṗádraig agus ar na Naoiṁ go léir teaċt i gcaḃair dúinn. Ḃí 's againn ná raiḃ Dia ró ṁór linn toisc a raiḃ de ṡladaiḋeaċt déanta againn d'iarraiḋ na caide a ċeannaċ, aċ ṁeasamair go mbogfaḋ an dream eile A Ċroiḋe má ḃí Sé i n-earraid linn. Ġeallamair go prínsiopálta ná goidfimís uiḃe guir ná gliomaċ faid a ṁairfimís beo. Ṫuigeamair go mbogfaḋ san aon Dia a ċífeaḋ an uair sin sinn ar ár nglúiniḃ agus greim ar toċta báid againn agus an bád 'á ċaiteaṁ síos suas, soir siar, ag an riaċ fairrge ná fanfaḋ socair. Ní ró ċruinn atá na rudaí sin im' aigne i n-ao' ċor. Is geall im' ċuiṁne iad leis an dtromluiġe a ḃí orm bliain ó ṡin nuair ċeapas go raiḃ tarḃ mór Ṁicí Ṫomáis im' ḋiaiḋ an cnoc anuas.

Ṫáinig codla nó mairḃitiġe éigin orm fé ḋeire, agus sé an ċéad rud eile is cuiṁin liom i dtaoḃ an ḃáid ná Taḋg Óg a ḃeiṫ am' ċrotaḋ, agus nuair a ḋúisiġeas ṫugas fé ndeara go raiḃ cúig cinn de naoṁóga timpall orainn agus greim ag naoṁóig aca ar an mbád. Ḃí Mam innti sin. Do ġeal mo ċroiḋe nuair ċuir Taḋg isteaċ sa naoṁóig me agus ċonnac í. Ní ḟéadfainn focal a ráḋ léi aċ cromaḋ ar ġol. Ní raiḃ aon ḟocal as Mam, aċ ṫóg sí 'na huċt me agus d'ḟáisc sí isteaċ léi me agus ċuir sí a brat im' ṫiompall. Ḃraiṫeas uirṫi go raiḃ toċt uirṫi aċ ní toċt é ċuir aon eagla orm roimpe agus ṫuit mo ċodla orm agus níor ḋúisiġeas go rabas istiġ sa ḃaile.

Do hullṁuiġeaḋ daḃaċ mór d'uisce te agus cuireaḋ síos ann me agus tugaḋ deoċa teo ḋom agus casaḋ i bplainíntí me agus baineaḋ allus asam agus ní leigfí dom dul as an leabaiḋ go ceann dá lá. Ḃíṫeas am'

ṗotḃiaṫaḋ an faid sin, aċ nuair éiriġeas agus gur ḃraṫadar nár ḃaoġal dom—sin é an uair a fuair Jimín an rud a ḃí ag teaċt ċuige. Níor ḃuail sí i n-ao' ċor an uair sin me, aċ b'ḟearr liom go mór an ḃualaḋ ná an tslí ḃíonn sí ag féaċaint orm. Níor ġáir sí ċuġam le seaċtain, ná ní duḃairt sí "maiṫ an ḃuaċaill" liom.

Is dóċa gur droċṡaġas me agus gur bligeárd me—sin é an ainm a ṫug sí orm an lá d'éiriġeas—aċ má's bligeárd me dar ndóiġ ní mise fé ndeara é. Ḃím ar mo ḋíċeall d'iarraiḋ a ḃeiṫ go maiṫ aċ teipeann orm. Táim gan aon loċt le seaċtain, agus féaċ! ní ḋéanfaḋ Mam gáire ná ḃladar liom. Cad a ḋéanfad i n-ao' ċor má ḋ'fanann sí mar seo. Ḃeiḋ mo ċroiḋe briste. Tá sí ró ḋian ar fad ar ḃuaċaill boċt.

Tá's agam-sa cad a ḋéanfad léi. Imeoċad uaiṫe. Éalóċaiḋ me amaċ an doras agus suas an cnoc—suas, suas, suas ameasc na ḃfaillte agus raġad isteaċ i bpluais ann agus bead go brónaċ agus go huaigneaċ agus tiocfaiḋ Mam am' lorg agus beiḋ sí ag glaoḋaċ orm agus ní ṫaḃarfad aon ḟreagra uirṫi agus imeoċaiḋ sí go brónaċ ag gol agus í ag lorg Jimín ḃig ṁaiṫ. Agus beiḋ me gaċ aon oiḋċe ag féaċaint síos ar an solas i n-ár ḃfuinneóig-na agus beiḋ fios agam go mbeiḋ Mam ag gol i n-aice na teine nó 'na seasaṁ sa doras féaċaint an mbeinn-se ag teaċt; aċ fanfad-sa sa pluais ar an gcnoc agus mo ċroiḋe lán de ḃrón agus beiḋ an bás ag teaċt ċuġam gaċ aon lá agus annsan tógfad amaċ an smut cailce seo im' póca agus scríḃfad ar ṫaoḃ na lice beiḋ im' aice:

> "Siad so cnáṁa Jimín do fuair bás
> ins an áit seo agus a ċroiḋe briste
> toisc ná laḃarfaḋ Mam leis,"

agus taréis bliana ġeoḃaiḋ siad mo ċnáṁa agus taḃarfaid abaile iad go dtí Mam agus beiḋ Mam ag gol

agus ag bualadh a bas agus déarfaidh sí: "Ó maise! cad na taobh nár labhras lem' Jimín beag féin agus gan a chroidhe a bhriseadh? Ochón! Ochón!" Sin é an tslí chun sásamh a bheith agam as Mam. B'féidir annsan go mbeadh cathú uirthi agus go mb'fhearr léi go mbeadh sí go deas le Jimín bocht.

Caibidiol X

Mar do ċuir Jimín spiaire i dTeannta

Fuspar i leiṫ, ná hinnis d'aonne 'á rugaḋ é. Táim-se im' ṡaiġdiúir! Ar m'anam ná fuil aon ḃréag ann. I n-arm na hÉireann atáim agus me ag foġluim na saiġdiúireaċta go tiuġ. Bím ag iompó deiseal agus ag iompó clé agus ag iompó ar ais agus ag bualaḋ mo ṡál le n-a ċéile. Taḋg Óg a ṁúin na focail órdaiṫe dom. Sé Taḋg an captaen atá annso ar na buaċaillí móra, tá's agat. Sin é dein saiġdiúir díom-sa agus a ṫaisbeáin dom cionnus geáitsí an tsaiġdiúra a ḋéanaṁ. Aċ ní faġaim aon ḃlas orṫa gan na bróga ḃeiṫ orm, mar ná deineann mo ċosa aon ġlór, tá's agat. Ḃain Mam na bróga díom oiḋċe nuair rug sí orm i dtiġ an ḃainne agus iad orm agus mé ag máirseáil timpall agus ag iompó agus ag casaḋ agus ag cnagaḋ mo ṡál. Ḃíos ag bualaḋ mo ċos fúm go breá láidir. "Ar deis!" arsa mise liom féin fé mar ċuala Taḋg Óg 'á ráḋ leis na buaċaillí.

"Deas agus clé, a ḃioránaiġ," arsa Mam ag teaċt an doras isteaċ ċuġam agus am' ḃualaḋ le dá ċlaḃta, deas agus clé. Annsan rug sí orm agus ḃí sí am' ċrotaḋ gur ṫuit na bróga díom. Ní raḃadar fáisciṫe i n-ao' ċor, tá's agat; agus ní raiḃ aon stoca orm.

Is olc an sás mo ṁáṫair ċun misneaċ a ċur ar aonne a ḃeiṫ 'na ṡaiġdiúir ar son na hÉireann—is olc san, agus tá na seanaṁná go léir mar sin, mar nuair a ḃíd siad bailiṫe timpall na teine ins na tiġṫe, ní ṫéiġeann aon lagaḋ orṫa aċ ag cáineaḋ na ndaoine atá ag cur isteaċ ar an ngoḃermint "atá ċoṁ láidir, a ċroiḋe," agus "b'éidir gurab aṁlaiḋ a stopfaí an pinsiun uaṫa

féin, agus "ná fuil aon tseans go deo go mbogfadh an Sasannach a ghreim i nÉirinn." Sin é saghas cainnte bhíonn aca san. Ach b'fhearr scaoileadh leo—níl fios a mhalairt age sna rudaí bochta. Táid siad dall, mo ghraidhn iad!

Nuair ná raibh aon duine dem' chómhaois im' theannta d'iarras ar Thadhg Óg cead a thabhairt do Mhicilín Eoin, leis, bheith 'na shaighdiúir. Thug, agus is é gnó thug sé do bheirt againn bheith ag faire agus ag éisteacht, agus ag breith eolais chuige féin i dtaobh aonne bheadh ar thí na mbuachaillí san áit. Ghearánas na seanamhná ar fad leis ach is amhlaidh a gháir sé fé'n méid sin. Spiairí agus daoine bheadh ag breith scéalta chun na namhad—eolas ortha san a bhí uaidh, adubhairt sé.

As san amach ní raibh stad le Micilín ná liom féin ach ag cuardach do spiairí. Bhímís laistigh des na clathacha istoidhche ag éisteacht leis gach aonne ghaibheadh an bóthar. Chualamair Tadhg Mór 'á rádh le n-a bhean, agus iad araon i dteannta céile ag teacht ón nDaingean go raibh "gob chun cainnte uirthi." Dubhairt sí sin nár mhór di faobhar a chur uirthi féin mar go raibh smísde amadáin d'fhear aici. Chonncamair Flúirsín ag imeacht, oidhche eile, le cliabh móna as cruaich Bheit Móire, ach tuit an t-anam as, nach mór, nuair bhéiceamair air é chur thar n-ais. Chuir—go tapaidh.

D'éaluigheamair oidhche eile treasna dhá páirc chun teacht ar chúl Thomáisín Nellí agus Mháirín Dhonncha a bhí ag cadráil le n-a chéile age lúib an bhóthair. Dar fia! ní raibh aon rud le héifeacht 'á rádh aca, ach cainnt gan chiall! Chaitheamair scraithín leo agus d'imigheamair. Ar an slí sin fuaireamair fios deiscréideach ar gach aon rud a bhí ar siubhal sa pharóiste agus is mór na rudaí a bhí ar siubhal ann i gan fhios, fé chlúid na hoidhche. Tar éis ár ndíchill, áfach, ní fuaireamair aon spiaire sa pharóiste, agus b'orainn a bhí an míshásamh.

Nuair a theip muinntir an pharóiste orainn cheapamair go mb'éidir go mbuailfeadh seans éigin linn dá bhfairimís

stróinséirí ḃíoḋ ag teaċt is ag imeaċt. Bacaiġ is mó taġaḋ, agus a gcuid ban. Is mó uair a ċluiġ a ṫugaimís 'á bḟaireaḋ agus ár gcroiḋe go cráite toisc gur daoine macánta iad go léir. Ṫáinig fear ón nDaingean lá agus cosa cama fé agus asal aige, aċ níorḃ iad Éire ná Sasanna a ḃí ag cur tinnis air sin. Ṫáinig fear eile ar leaṫċois go raiḃ dá ṁaide croise aige. Ní ċreidfeaḋ Micilín nár spiaire é i gcló bacaiġ agus d'ḟaireamair é féaċaint an gcuirfeaḋ sé an tarna cos fé, aċ níor ċuir.

Annsan ṫug tincéir fiarśúileaċ rua turus ar an mbaile, agus a ḃean agus scata mór de ṫincéirí beaga fairis. Ċuarduiġeadar gaċ aon tiġ ar feaḋ an lae agus tráṫnóna d'imiġeadar soir go dtí an crosaire—iad féin agus asal agus cairt a ḃí aca—agus ċuireadar fúṫa ann i gcóir na hoiḋċe. Ḃí droċḟuadar fúṫa, dar linn, agus iad d'ḟanaċt annsan. Ḃearṫuiġ an ḃeirt againn éalú amaċ taréis ár muinntire a ḋul a ċodla ċun an tincéir agus a ḃean a ḋ'ḟaireaḋ.

Amaċ tríd an bḟuinneóig a ċuas féin le smut de ṫéadán a ḃí ceangailte agam de ċois na leabṫan. (Is minic a ċuas amaċ mar sin i gan fios do Ṁam, tá's agat.) Ḃuail Micilín liom sa ḃuaile agus ċuaiḋ an ḃeirt againn soir tré sna páirceanna go dtí an Ċrois. Ḃí na tincéirí fós ann agus teine ar lasaḋ aca agus ruḋ éigin aca 'á róstaḋ. Fuaireas amaċ ó ṡin gurḃ é bárdal Ṁáire Ainḋí a ḃí aca. Nuair a ḃí sé róstaiṫe d'iteadar láiṫreaċ é agus ṫugadar na cnáṁa do sna leanḃaí beaga le cogaint. Ḃíodar go léir ag dul a ċodla annsan aċ an t-aṫair. Rug sé sin an t-asal leis agus ċuir sé isteaċ i móinéar Peats Teaimí é agus i n-ionad dul a ċodla i dteannta na coda eile is aṁlaiḋ a ṫug sé agaiḋ siar ar na tiġṫe arís. Ḃain san preab asainn agus beirt againn i ndíġ ag faireaḋ air.

"Hanaman riaċ, a Ṁicilín," arsa mise, "spiaire!"

Ċloisfeá croiḋe Ṁicilín ag bualaḋ agus a anál 'á ḃaint de. Siúd linn 'na ḋiaiḋ ag éalú.

Nuair ṫáinig an tincéir i n-aice tiġe Ṁáire Ainḋí

ċuaiḋ sé ar éalú cois an ċlaiḋe agus é ag stad agus cluas air gaċ 'ra nóimeat. Ḃí aḋarc beag den ġealaiġ ann an oiḋċe sin.

“Ag spiaireaċt ar Ṫaḋg Óg atá sé,” arsa mise i gcogar le Micilín, nuair ċonnac an biṫiúnaċ ag dul isteaċ ameasc na dtiġṫe i mbuaile Ṁáire Aindí. Ḃí mo ċroiḋe féin im' ḃéal agus allus orm agus mo láṁa ar criṫ agus ná feadar cad a ḋéanfainn. Ḃa ṁeasa Micilín ná mé féin agus ḃí aġaiḋ ḃán air. Ċonnac an tincéir agus é ar a ċromaḋ ag éalú ó ṫiġ go tiġ sa ḃuaile agus rud éigin 'na ḃaclainn aige.

Duḃart le Micilín annsan riṫ leis go ciúin agus cuid de ċomrádaiṫe Ṫaiḋg Óig a ṁúscailt agus a ḃreiṫ leis ċun go mbeiriḋís ar an spiaire. Siúd le Micilín agus d'imiġeas féin ag laṁncán laistiar den dtiġ go dtána go dtí an seomra mar a mbíonn Taḋg 'na ċodla. Ḃí tairnge im' ṗóca agus ċromas ar an ngloine a scríobaḋ leis agus ní fada go dtáinig Nell ċuġam. Ḃagruiġeas uirṫi a béal d'éisteaċt. D'oscail sí an fuinneóg go ciúin agus duḃart léi annsan Taḋg a ṁúscailt go grod agus é ċur amaċ ċuġam. Ṁeasas ná beaḋ Taḋg múscailte go deo aici, aċ ṫáinig sé go dtí an fuinneóg sa deire.

“Tar im' ḋiaiḋ,” arsa mise, “tá spiaire agam,” agus siúd liom ag laṁncán arís go dtí cúinne an tiġe. Nuair a ṫána annsan do stadas, mar fuaireas raḋarc ar mo ḃioránaċ arís ag éalú ameasc na dtiġṫe agus a hata anuas ar a ṡúiliḃ aige ag féaċaint gaċ 'ra coiscéim ar an dtiġ cóṁnaiṫe agus rud éigin mór 'na ḃaclainn.

Ċuaiḋ sé go ciúin go doras tiġe an ḃainne agus do ḃain an lúb den doras agus d'éaluiġ isteaċ agus do ḋruid an doras amaċ 'na ḋiaiḋ. Ṗreabas féin anonn agus ċuireas an lúb arís ar an ndoras ón dtaoḃ amuiċ.

“Seaḋ, a ḃuaċaill, ceap do ṡuaineas annsan duit féin,” arsa mise.

Le n-a linn sin ṫáinig Taḋg Óg, agus ċonnac ċuġam

anuas Micilín agus ceaṫrar des na buaċaillí agus gan a gcuid éadaiġ i gceart ar aonne 'ca.

Ċromas láiṫreaċ ar a ċur i n-iúl dóiḃ go raiḃ spiaire fé ġlas agam i dtiġ an ḃainne, go raḃamair ar feaḋ na hoiḋċe ar a ṫóir agus go gcaiṫfí é láṁaċ nó é ċroċaḋ. Ní raiḃ síog as an mbioránaċ a ḃí fé ġlas. Is dóċa go raiḃ sé ag breiṫ ċuige, an fear boċt! Ċromadar san am' ċeistiú-sa agus giorranáil orṫa leis an bpreab a ḃain an scéal asta, agus leis an iongantas; agus iad go léir ag cainnt ós íseal. Ḃíos féin agus Micilín d'iarraiḋ an scéal a ċur i dtuiscint dóiḃ agus giorranáil orainne, leis, agus ḃíomair i ḃfad sar ar ḟéadamair brí an scéil a ċur 'na luiġe orṫa.

I lár na cainnte istiġ, cad a ḃraiṫfimís ċugainn i leiṫ an bóṫar aċ trucaill mór gluaisteáin agus solus mór, geal, ar a ṫosaċ. Do stadamair le hiongantas ag féaċaint air agus gan aon ḟocal asainn. Ḃí sé ag gluaiseaċt go dtáinig sé go bun an ḃaile. Annsan do stad sé agus léim gasra mór fear amaċ—saiġdiúirí agus póilíní!

Ċonncamair ag teaċt aníos iad go léir fé déin tiġe Ṁáire Aindí.

“Droċḟuadar!” arsa Taḋg Óg. “Ní fearr ḃeiṫ annso ná ṫuas i mbóṫar an ċnuic.”

D'éaluiġeamair linn suas gan iad 'ár bfeiscint agus nuair stadadar san ag an dtiġ, stadamair-ne ag féaċaint síos orṫa.

Ċuardaiġeadar an tiġ ar lorg Ṫaiḋg, aċ ní raiḃ aon Taḋg ann dóiḃ. Nuair ná raiḃ sé le fáġail istiġ aca seo leo ag cuardaċ na dtiġṫe amuiċ. Nuair ċuadar i dtiġ an ḃainne agus ḃuail an tincéir leo ḃí gleo mór agus glaoḋṫí ar siuḃal aca agus cainnt ṁór láidir ag an dtincéir. Ní ċreidfidís nárḃ é Taḋg Óg a ḃí aca. D'árduiġeadar leo é agus na ceangail air.

Nuair a ṫánamair-ne anuas ċun na dtiġṫe arís ḃí an baile go léir 'na suiḋe agus gaċ tiġ aca ar lorg a ḋuine

féin. Ḃí Máire Aindí ag dul i bfanntaisí agus ḃí Nell ag gol agus Taḋg 'á cur ar a suaineas. Níl aon réasún le mnáiḃ!

Ċuaiḋ Taḋg go tiġ an ḃainne ar maidin agus fuair sé mála an tincéara ann agus trí cinn déag de ċearca Ṁáire Aindí istiġ ann marḃ. Nuair d'innis sé ḋomsa é ṫuigeas an scéal. Ḃí déistin orm.

Caibidiol XI

Jimín is an ṁeiṫeall ag baint na móna

Tá cluig ar mo láṁa agus me buiḋe ón ngréin agus an croiceann dóiġte ag imeaċt dem' ṡróin mar beaḋ croiceann práta beaḋ ró beiriṫe. Agus tá mo ċnáṁa ċoṁ tinn sin naċ maiṫ liom cor a ċur díom. Ar meiṫill na móna d'imiġ sé seo ar fad orm. Dar muige! má tá gaċ aonne ḃí ar an meiṫill ċoṁ tuirseaċ agus táim-se—ní foláir nó táid siad ag mallaċtú an té ċeap móin ar dtúis. Léan air, nár ċeap slí éigin eile ċun teine ḋéanaṁ.

Againne ḃí an ṁeiṫeall, agus coimeádaḋ mise sa ḃaile ón scoil ċun an t-asal a ṫiomáint go dtí an portaċ leis an mbia. Ar feaḋ trí lá roime lá na móna ḃíomair ag ullṁú. Ḃí Mam ag déanaṁ cístí aráin, agus ċongaiḃ sí ċeiṫre púint ime ar leiṫiliġ agus ċuir sí mise go tiġ Ḃeit Móire agus Ṁáire Aindí ċun an crúsca mór cré d'ḟaġáil ó Ḃeit agus crúsca mór stáin ó Ṁáire. Ḃí glór breá ag an gceann stáin nuair a ḃíos 'á ḃualaḋ le smut de ṁaide; agus leis an nglór ní ċuala Mam 'á ráḋ liom stad go dtáinig sí ar mo ċúl agus ṫug sí failp sa ċluais dom.

Mise a cuireaḋ, leis, ar fuaid an ḃaile ar lorg sleánta. Ṫugas Micilín Eoin liom agus níor ḟágamair aon tiġ i ngiorraċt míle ḋinn nár loirgíomair sleán ann do Ṁam. B'ṡin tar éis scéal an ċeaintín, tá's agat, agus ḃíos beartaiṫe mo ḋíċeall a ḋéanaṁ ag soláṫar sleán di ċun í ṡásaṁ. Fuaireamair naoi gcinn aca di.

B'é ár ndíċeall iad d'iompar abaile. Ḃí ár dteanga amuiċ againn agus ḃíoḋ sleán ag tuitim uainn anois is arís. Aċ níorḃ aon táċt é sin seaċas Mam nuair a

ċonnaic sí an t-ualaċ slean an buaile aníos ċúiċe. Ṁeasas go dtairriceoċ' sí an baile orm leis an néal a ḃí uirṫi. Ṫug sí "amadáinín" is fiċe orm. Ḃ'ṡin é mo ḃuiḋeaċas tar éis mo ḋíċill. Tá Mam gan aon réasún agus is dóċa gurab é sin fé ndeara domsa beiṫ im' amadáinín.

[I dtaoḃ na sleán san, tá aċrann mór ar siuḃal. Níor ċuiṁin liom-sa cad é an tiġ go ḃfuaireas aon ċeann aca agus nuair cuireaḋ aḃaile iad ní raiḃ a ċeann féin ag aonne. Ní raiḃ aon leiġeas agam-sa air sin, aċ aonne ḋeineaḋ gearán nárḃ é a ṡleán féin a cuireaḋ aḃaile ċuige—mise ḋíolaḋ as. Léan orta mar sleánta!]

Ar maidin sé céad rud a ċuala ná mo ṁáṫair ag glaoḋaċ go hárd is go géar ar Ḋaid. Duḃairt sí go raiḃ an ṁaidean caiṫte. Ċeapas, am baic! ón gcainnt a ḃí aici, go raiḃ sé tar éis a deiċ nó mar sin. Ṗreabas síos 'on ċistin aċ ní raiḃ sé aċ leaṫuair tar éis a cúig! Ṫiomáin sí Daid d'iarraiḋ an ċapaill agus me féin d'iarraiḋ na mbó. Ḃí an citeal beiriṫe nuair a ṫána, agus ḃí cuid de ṁuinntir an ḃaile ag teaċt. Ṫáinig Taḋg Óg, leis. Ḃí picí aca ar fad. Ċeangail m'aṫair na picí ar fad agus trí sleána treasna ar ṡáilíní na cairte agus ċuir sé beart d'ḟéar ġlas as an móinéar isteaċ innti. D'iteadar go léir bricfeast—ní raiḃ slí tiompall an ḃúird i n-ao' ċor dóiḃ. Gaḃaḋ an capall annsan agus as go bráṫ leo agus iad caiṫte i dtoll a ċéile sa ċairt agus na picí agus na sleánta ag gliogarnaiġ.

Nuair a ḃíodar imiṫe do ċuir Mam faoḃar uirṫi féin. B'éigean dom cliaḃ d'ḟagáil di agus féar. Ċuir sí crúsca mór cré Ḃeit Ṁóire síos sa ċliaḃ agus féar fé agus tiompall air. Ḃí sé lán go smig de ṗórtar. Ḃlaiseas é, tá's agat, nuair a ḃí Mam d'iarraiṫ an ime. Ḃí blas gránna air agus scaoileas as mo ḃéal isteaċ sa teine é.

Ċuir mo Ṁam an citeal isteaċ i mbosca, agus stán an ġleoiḋ Ṁáire Aindí agus é lán de leaṁnaċt, agus an t-im agus sceana agus cúpla spiúnóg agus oċt gcinn

de ṡáspain, agus púnt de té agus laḋar siúicre; agus ṫug sí dom oċt n-únsaí tobac do sna fearaiḃ a ḃí sa ṁeiṫill. Ċuir sí an t-arán go léir i mála agus do ḃuail isteaċ sa trucaill é.

“Seaḋ’ ’nois,” ar sise, “ná bíoḋ sé den riaċ ort aon rud a ċailliúint ar an mbóṫar; agus ná caiṫ an lá ar an mbóṫar nó marḃoċaiḋ na fir tu. Seaḋ, suiḋ isteaċ anois.”

Ṡuiḋeas. Ḃuaileas flíp ar an asal. Ṫug sé léim, agus, ar ṁ’anam! siúd lem’ ċuid sáspan amaċ ar an mbóṫar. Ċuaiḋ an t-asal i ḃfad sarar ḟéadas é stop. Sin cleas aige. Ḃeaḋ sé ag imeaċt leis agus tusa ag tarrac air agus lúb ’na ṁuineál aige agus a pus ċoṁ fada siar le n-a eirball aige leis an straiḋn agus ní stadfaḋ Éire é go mbuailfeaḋ sé i gcoinniḃ claiḋe nó rud éigin. Níorḃ aon ṁaiṫ “baoi” a ráḋ leis.

Ṫáinig Mam suas liom leis na sáspain agus duḃairt sí liom go raiḃ fios aici go maiṫ go gcaillfinn na sáspain. Sin é deir sí le gaċ rud—go raiḃ fios aici féin go maiṫ é. Tá Mam anasmeartálta.

Ḃ’áil le Dia gur ḃaineas amaċ an portaċ gan aon óspairt eile. Nuair a ṫána ann ḃíodar ag gaḃáil díom i dtaoḃ a ḃeiṫ fada ag teaċt. Ní raḃas fada ag teaċt, aċ is aṁlaiḋ a ḃí an iomad den dúil aca féin insa rud duḃ a ḃí sa próca mór cré. Ní túisce ḃíos tagaiṫe ná ṫógadar as an gcliaḃ é agus fuair gaċ duine aca taoscán sáspain de, aċ Taḋg Óg. Ní ólfaḋ Taḋg Óg i n-ao’ ċor é. Duḃradar go léir gurḃ olc an rud, leis, ḃeiṫ ag ól agus go mbeaḋ daoine ċoṁ maiṫ gan é ḃac; agus do ġuiḋeadar go ḃfágfaḋ Dia Taḋg i ḃfad gan dúil san ól aige; agus annsan ċuiridís féin an sáspan pórtar ar a gceann arís agus d’ólaidís go dríodar é.

Ṫugas fé ndeara na daoine is mó d’ól an pórtar go mbrisidís a lán des na fóid. Ḃris Daid cuid ṁaiṫ fód. Ḃí Taḋg Óg ar an sleán an lá go léir agus ceaṫrar ag píceáil ’na ḋiaiḋ agus iad ag caiṫeaṁ na ḃfód ó ḋuine go duine.

Mise ba ċócaire. Ḃailiġeas cipíní giúise agus caḋráin trioma agus d'aduiġeas teine i lár an portaiġ. Líonas an citeal as poll uisce ḃí i n-aice liom aċ is láidir nár ṁarḃíodar me mar ġeall air. Ḃ'éigean dom é ċaiteaṁ as arís agus dul go dtí srután i bfad suas ċun uisce d'ḟaġáil.

Duḃradar liom an ceaintín bainne ċur síos i bpoll móna ċun ná géaruiġeaḋ sé leis an dteas. Rugas ar eascúin ṁóir ḟada ḃí sa poll agus ar ċeann des na froganna ḃí, leis, ann. Ḃí an frog im' póca agam agus nuair a ḃí Taḋg Mór ag ól sáspain pórtair ċuireas an frog isteaċ ann i gan ḟios do. 'Á ṁeas a ḃíos go sloigfeaḋ sé an frog, mar ba ṁaiṫ liom Taḋg a ḋ'ḟeiscint nuair a ḃeaḋ an frog ag léimriġ istiġ ann. Aċ nuair a ċuir sé an sáspan ar a ċeann ṫáinig an frog aníos ċuige agus ċuir Taḋg béic as agus ċaiṫ sé uaiḋ an sáspan.

Ċaiṫ sé aṁras láiṫreaċ ar Ḋoinnicín Eoin—gurḃ é ċuir an frog ċuige—agus ḃí sé ċun é ṡáṫ' le píce mara mbeaḋ go rug Taḋg Óg air. Ḃí aiġneas mór ar feaḋ tamaill ann mar ḃí néal buille ar Ṫaḋg Mór agus ní éisteoċaḋ sé le haon réasún go ceann i bfad. Ḃíos féin ag breiṫ ċuġam, am baic! agus d'imiġ an frog de léim den bport síos i bpoll eile. I gcionn tamaill ċromadar go léir ar obair arís agus gan focal asta; aċ anois is arís ḃriseaḋ a ġáire amaċ ar duine éigin agus ḃídís ag sciṫiríl ċúċa féin. Ḃí Taḋg Mór anaḋúr an ċuid eile den ló.

Níor ṁór dom féin dul ag píceáil. Ḃí sé deas go leór ar feaḋ tamaill, aċ annsan ċuaiḋ na fóid i dtruime, ṁeasas, agus ṫáinig teas ar mo ḃaisíní agus d'imiġ an spórt as an scéal dom. N'ḟéadfainn stad, mar ḃí na fóid ag teaċt ró ṫiuġ orm agus ċeanglíoḋ cuid aca ar an bpíce agus ní mór ná go leagaidís me. Ḃíos cráite scólta aca agus mo ḋá ḋearnain ar lasaḋ, agus gan faeseaṁ le faġáil aċ na fóid mí-áiḋ 'á gcaiteaṁ ar fuaid na gcos agam. Ḃ'é toil Dé gur ċuiṁniġ Taḋg Óg ar an gciteal.

"'Jimín," ar seisean, "féaċ a' ḃfuil an t-uisce beiriṫe." Ba ṁór an fuascailt í. D'imiġeas agus sé céad rud a ḋeineas mo ḋá láiṁ a ċur síos fé uisce i bpoll móna. Ba ḃreá an t-ionuaraḋ é. Ní ḟuaireas a leiṫéid de ṡásaiṁ as aon rud riaṁ.

Insa ċiteal a deineaḋ an té. Caiṫeaḋ té agus bainne agus siúicre isteaċ ann i dteannta ċéile. Níor ḃlaiseas riaṁ aon té ċoṁ deas leis. Gearraḋ an t-arán go reaṁar agus cuireaḋ an t-im go reaṁar anuas air agus sinn suiḋte ar ḃlocanna giúise agus ar fóda móna ag iṫe agus na fir ar fad ag caint i dtaoḃ laeṫeannta móna agus gaisce le sleán. Ḃíodar ag cur barr-ḟóḋ agus bun-ḟóḋ agus méiṫ-ṁóin agus spairt tré n-a ċéile; aċ ní hag éisteaċt leo a ḃíos-sa aċ d'iarraiḋ gal a ċaiṫeaṁ as píp Ṫaiḋg Óig i gan fios dom' aṫair.

Ḋeineamair té arís tráṫnóna timpall a cúig a ċlog agus d'óladar an ċuid deiriḋ den bpórtar an uair sin, leis. Ṡluigeadar an braon deirinneaċ de, mar ní raiḃ diúir ann nuair a ċuas-sa ag lorg na heascún a ċuireas isteaċ ann ar maidin. N'ḟeadar ón dtalaṁ cad é an ċríċ a ḋ'imiġ ar an eascúin mboiċt. Ḃí sórt uaignis orm nuair ná fuaireas a tuairisc ó aonne. N'ḟeadar cá ḃfuil sí anois.

Ḃailiġeas le ċéile mo ċuid giúirléidí ar fad tar éis aimsire an té agus rugas ar an asal agus ḃíos ag cur díom aḃaile agus me ag aṁrán. Ṫugas lán an ċléiḃ de ġiúis tirm go dtí Mam agus ṫugas arc luaċra liom istiġ i bpáipéar go dtí Cáit. Duḃairt Mam "maiṫ an buaċaill," aċ nuair a ṫairrigíos an t-arc luaċra beag do Ċáit do scréaċ sí. Ḃíd na cailíní an-ait. Duḃairt sí an "sníoṁaiḋe snáṁaiḋe" ruda san a ċaiṫeaṁ as a raḋarc. Fan go mbeireaḋ-sa aon rud arís ċúiċe.

Caibidiol XII

Púca Ḃeit Ṁóire ar Ṫóir Jimín

An cuiṁin leat Ḃeit Ṁór go raḃas ag eaċtraiġe go minic uirṫi—í siúd a ḃí 'nár dtiġ-ne an oiḋċe fuarṫas mise sa ḃfeamnaiġ agus nár réiḋtiġ na mná eile le Máire Aindí i dtaoḃ ciaca le Mam nó le Daid ba ḋeá'rṫaċ me. Ḃuel, ní ḋéanfaiḋ sí spiorspear d'aon scéal eile. Tá a gnó déanta. Tá sí marḃ!

Ní ḟeadar 'n tsaoġal cad a ṁairḃ í. Ṁeasas go raiḃ sí ċoṁ láidir le capall. Ḃí, leis, agus nuair ṡuiḋeaḋ sí isteaċ i gcairt an asail ḃíoḋ lán na cairte innti, a ḋuine. Ní foláir nó is láidir an duine an bás agus tabairt i n-ao' ċor fé na leiṫéid.

Níor ċuiṁniġeas riaṁ i gceart ar an mbás gur leagaḋ Ḃeit Ṁór leis. Am baic, a ṁic ó! ní me an duine céadna ó ṡin. Táim teanntaiṫe ag an mbás mallaiṫe sin de ló agus d'oiḋċe. Aon rud a ċím sa ló bíonn aḋḃar mo ḃáis ann. B'ḟéidir go mbuailfeaḋ an capall speaċ orm nó go leagfaḋ an t-asal me nó go mbeaḋ frídíní galair san uisce—bímíd marḃ ag an Ṁáiġistir ag tráċt orṫa san; agus ó cailleaḋ Ḃeit, an riaċ pioc díom a ċuaiḋ ṫar doras aon oiḋċe ar eagla go ḃfeicfinn a púca, a ḋuine. Bíonn scilimis im' ċroiḋe roimis na púcaí sin. Mara mbeaḋ iad do ḃeinn ar aor a' ṁaidrín ruaiḋ.

Is mór an éagcóir dos na daoine marḃa ná fanann socair dóiḃ féin is gan ḃeiṫ ag dul tiompall ins an oiḋċe ag cur eagla ar ḋaoine fé mar atá Ḃeit Ṁór anois. Duḃairt Taḋg Óg liom go ḃfeaca sé ṫíos sa ḃóiṫrín í an oiḋċe fé ḋeire agus bairrlín bán 'na tiompall agus í ar lorg Jimín Ṁáire Taiḋg agus Ṁicilín Eoin. Ḃí olc aici ċugainn, aduḃairt Taḋg, i dtaoḃ an dosaon uḃ a

ġoideamair ón gcirc a ḃí ar gor aici. Ar m'anam is ar mo ṡláinte gurab ṡin é aduḃairt Taḋg Óg, agus duḃairt sé rud eile—go raiḃ néal uirṫi i dtaoḃ gur ġoideamair oċt gcinn de pípeanna tórraiṁ an oiḋċe ḃí sí fé ċlár agus ná duḃramair paidir ná cré le n-a hanam.

Ní hag cuiṁneaṁ ar a hánam a ḃíomair, a' dtuigeann cu leat me, aċ sinn d'iarraiḋ na pípeanna ṫógaint i gan fios don scata ban a ḃí istiġ, agus ní raḃas féin go ró ṁaiṫ istiġ liom féin faid a ḃíomair 'á ḋéanaṁ, mar ċeapas gaċ 'ra nóimeat go bpreabfaḋ Ḃeit féin aniar ċun me ġearán le Mam. B'in seanaḃéas aici riaṁ. Níor preab an uair sin agus ṡaoileas gurḃ aṁlaiḋ ná feacaiḋ sí i n-ao' ċor sinn. Aċ féaċ ná raġaḋ 'oiread uaiṫe!

Ní gáḋ ḋi, ar nós an scéil, ḃeiṫ ċoṁ danarṫa i dtaoḃ na seanapípeanna. Nuair ċualamair go raiḃ sí sa ṁullaċ orainn mar ġeall ar an slí ṫógamair iad duḃramair paidir ar son gaċ píp riaṁ aca agus d'iarramair ar Dia an suaineas síorraiḋe a ṫaḃairt d'á hanam.

Aċ ṫug Dia an ċluas ḃoḋar dúinn, mar ċonnaic Taḋg Óg an oiḋċe 'na ḋiaiḋ san arís í agus ní haon ṁaolú a ḃí tagaiṫe ar an bfeirg aici. Duḃairt sí leis ná sásoċaḋ aon ní í aċ sinn a ċur na bpípeanna i bpoll an ċlaiḋe fé'n dtor sa ḃóiṫrín.

Do ċuir san me féin is Micilín i bponnc. A' dtuigeann tú, ḃí cuid den dtobac a ḃí ionnta caiṫte agus ḃíomair tar éis ceann aca a ḋíol le Taiḋgín Neillí ar ḋá pinginn. B'éigean dúinn Taiḋgín a leagaḋ ċun na pípe ḃaint de—ḃí na pingní caiṫte 'gainn ar ṁisleáin, tá's agat. Ċuireamair brúscar móna i dtóin gaċ pípe aca a ḃí ólta againn agus cuid den tobac as na ceannaiḃ eile anuas ar a ḃarra. Ṁeasamair, tá's agat, ná taḃarfaḋ púca Ḃeit Móire fé ndeara an deifir.

Ċuireamair na pípeanna sa poll, leis an lá. Ní raiḃ oiread leisce orm ag scarúint le haon rud riaṁ—pípeanna breáṫa 'á gcur i bpoll claiḋe don bpúca agus an t-uisce ó sna fiacla againn féin le dúil sa tobac!

Maidin lae ar na ṁáireaċ ċuas ós íseal go dtí an poll d'ḟéaċaint an dtáinig Ḃeit d'iarraiḋ na bpípeanna. Dar fia, ḃí gaċ aon ċeann riaṁ aca imiṫe! Measas go dtuitfinn leis an bpreab a baineaḋ asam. Ḃí an lá gléigeal ann, aċ mar sin féin taḃarfainn an leaḃar go ḃfuaireas bolaiṫ an ṗúca san áit. Ṫáinig fuaṫ agam don dtor agus don mbóiṫrín agus fuaṫ speisialta do ṗúca Ḃeit Móire agus í ag imeaċt ar fuaid na dúṫaiġe i lár na hoiḋċe agus oċt gcinn de ṗípeanna tobac ar lasaḋ i n-éineaċt aici agus gal deataiġ ag éirġe as a béal.

Ní leigeaḋ an smaoineaṁ san dom aon néal ċolata a ḋéanaṁ ó d'innis Taḋg Óg dom gur mar sin a ḃí sí oiḋċe a ḃuail sí leis féin. Ḃí sí sásta go leor, duḃairt sé, go dtáinig sí go dtí an brúscar móna fén dtobac agus gur ḋóiġ san an carbal aici. Ḃí sí ag casaċtaiġ annsan agus ag eascainí agus duḃairt sí, am baisce! ná maiṫfeaḋ sí ḋúinn i n-ao' ċor nó go gcuirfimís ċúiċe an dosaon uḃ a ṫógamair ón gcirc ġuir. Léan uirṫi! naċ maiṫ do ċuiṁniġ sí orṫa.

Ḃíomair teannṫaiṫe ar fad age sna huiḃe. Ḋíolamair iad-san fad ó riaṁ le bean a' Tobair i gcóṁair na caide agus ní fios cad é an ċríċ a ḃí imiṫe orṫa—droċċríċ is dóċa mar ḃí sicíní ionnta nuair a ḋíolamair iad. Ar feaḋ trí n-oiḋċe níor ċodail aonne de ḃeirt againn aon néal aċ 'á ċeapaḋ gaċ aon nóimeat go mbeaḋ an púca ċuġainn ag éileaṁ na n-uḃ agus ní taḃarfá trí leafiní orainn ḃíomair ċoṁ suaiṫte sin.

Ḃíomair i ngalar na gcás d'iarraiḋ uiḃe guir a ṡoláṫar. Ḃotán cearc níor ḟágamair ar fuaid an ṗaróiste gan cuardaċ aċ ní raiḃ oiread agus aon ċearc aṁáin ar gor ionnta. Fuaireamair dosaon uḃ saoráideaċ go leor agus má ċuireamair cearc aṁáin do ċuireamair cearc is fiċe 'na suiḋe orṫa; aċ an riaċ gor a ḋéanfaḋ aon ċeann aca! Ċeanglíomair ceann aca ar ċois sa nid, aċ nuair a ḃí sí tuirseaċ de ḃeiṫ 'na suiḋe do léim sí agus do ṫairrig sí an baile uirṫi leis an ngleo a ḋein sí agus rug Máire Aindí na huiḃe léi. Ḃíomair cráiṫe,

agus dubairt Taḋg Óg go raiḃ an goṁ ag teaċt ar an bpúca ċugainn toisc gan na huiḃe ḃeiṫ faċta againn di. Go marḃ'íd siad í, gan olc dúinn!

Ḋeineas féin agus Micilín coṁairle annsan dosaon uḃ a ġoid agus iad a ċur ċúiċe agus litir 'na dteannta. Scríoḃamair an litir:

Go dtí Púca Ḃeiṫ Ṁóire.

A Ṗúca, a ġráḋ dil,

Seo ḋuit dosaon uḃ. Ní hiad na huiḃe céadna ḃí féd' ċirc-se iad mar d'imíodar san 'n Daingean. Tá siad gan gor, leis, aċ b'ḟéidir go mbeaḋ cearc agat féin a ḋéanfaḋ duit é; agus má's é do toil é, a ṗúca ḋeas, ná bí dian orainn mar táimíd óg, agus ná bí 'ár ndiaiḋ insa ḃóiṫrín aon oiḋċe eile.

Mise Jimín agus
Mise Micilín Eoin.

Ċuireas Cáit go dtí an tor sa ḃóiṫrín agus ċuir sí na huiḃe sa poll agus an litir ar a mbarra. Níor ċodluiġeas néal an oiḋċe sin aċ 'á ċeapaḋ gaċ aon nóimeat go bfeicfinn an aṁailt isteaċ tré poll na heoċraċ ċugam. Aċ am baite! ní ṫáinig sí i n-ao' ċor agus ní me ná raiḃ buiḋeaċ!

Ar maidin go moċ ċuaiḋ Cáit arís go dtí an poll. Ní raiḃ uḃ ná litir ann. I gcoinniḃ a cos a ċuaiḋ sí go dtí an poll i n-ao' ċor, aċ ar ṁ'anam, a ṁic ó, gur bain sí as na cosa go maiṫ é ag teaċt abaile arís, agus bí sí ag dul i laigí le heagla an púca; agus ċun na fírinne a ráḋ, ní rabas féin istiġ liom féin.

. . . .

Ó scríoḃas an méid sin tá scéal tuitiṫe amaċ annso. Is suaraċ an scraiste Taḋg Óg. Táim tuitiṫe amaċ leis. Ċuala aréir é istiġ i dtiġ Ṁáire Aindí 'á innsint

ḋóiḃ i dtaoḃ an sceiṁle fuaireas-sa ó Ṗúca Ḃeit Móire agus mar a ḋein sé féin smíste 'madáin díom nuair duḃairt sé liom na pípeanna agus na huiḃe a ċur sa ṗoll i gcóir an ṗúca; agus duḃairt sé le Máire gur uaiṫe féin a ġoideas na huiḃe. Ní raiḃ oiread náire riaṁ orm. Beaḋ-sa suas le Taḋg ar ṡlí éigin—beaḋ san. Ní ḋéanfaḋ sé mar sin liom é an oiḋċe ḃriseas an cleaṁnas le Peats Teaimí do féin is do Nell. Léan uaiḋ, ní maiṫ an díol air aon ḃean a ṡoláṫar do—ní maiṫ san.

Ċaibidiol XIII

Rás na Naoṁóg i gCuan an Duilisc

Nuair a ḃead-sa mór bead im' ḟear naoṁóige agus bead ag rás agus ní ḃeiḋ aon naoṁóg i n-aon ċuan i gCiarraiġe a ṫiocfaiḋ i ngiorraċt scread asail dúinn agus beiḋ gaċ aonne ag liúiriġ agus ag ráḋ "Op Jimín!" agus ag ól pórtair fé ṫuairim mo ṡláinte, agus annsan crompaid siad ar ḃruiġinn agus bainfid siad fuil as a ċéile, aċ ní ḃeiḋ focal asam-sa aċ mé 'á leigint orm ná raiḃ aon ġaisce déanta agaṁ, cé go mbead ag éisteaċt leo 'á ráḋ le n-a ċéile—"Sin é Jimín Ṁáire Ṫaiḋg—sin é an fear do ḃuaiḋ an rás!"—agus iad am' ṫaisbeáint dá ċéile. Sin mar ḃeiḋ nuair ḃead-sa mór.

A' dtuigeann tú, sin é do ċuaiḋ im' ċeann an lá do ḃí an rás mór naoṁóg i gCuan an Duilisc coigtíos ó ṡin. Ana lá a b'eaḋ é, a ḋuine. Ċaiteas scilling is tuistiún ar ṁisleáin agus ar uḃla. Ḃí Micilín Eoin i n-éineaċt liom agus ní raiḃ aige aċ scilling. Ní fada le dul scilling is tuistiún nuair do ċaiṫfeá tuistiún do ṫaḃairt ar uḃall go mbeaḋ foċal 'na lár agus ní ċoimeádfaḋ scilling leaṫ-uair a ċloig ag cogaint tú nuair a ṫaḃarfá ar ṁisleáin í. Is damanta an earraḋ iad le daoire. Ḃí fios agam ar maidin a ġiorraċt a raġaḋ an t-airgead, aċ ní leigfeaḋ scannraḋ dom aon ṗingin d'iarraiḋ ar Ṁam, mar ḃeaḋ fios aici cá mbeinn ag dul, agus annsan do ḃeaḋ laingcis liom, mar ní maiṫ le Mam ráiseanna naoṁóg. Ċongaiḃ sí Daid sa ḃaile aċ d'éaluiġeas-sa uaiṫi. Duḃart le Daid éalú, leis, aċ is aṁlaiḋ do ḃain an fear boċt crotaḋ as a ċeann agus d'ḟéaċ sé go heaglaċ i dtreo Ṁam. Nuair ná raiḃ sí ag féaċaint ṫug sé trí pingine dom i gan fios di.

Níl Daid boċt go holc dá mbeaḋ an cotrom aige ċun maiteasa.

Domnaċ a b'eaḋ é, agus siúd liom féin agus le Micilín tar mám ar bogṡodar. D'ḟágamair na bróga fé ċoca féir i bpáirc le Micilín, mar ba ṁór linn mar ualaċ iad. I mbarra an ṁáma buail asal linn agus ċuamair araon anáirde air aċ ní haon ḋeabaḋ a ḋeineamair dá ḃrí sin, mar ní ḃainfeaḋ cogaḋ na bpléar aon tsiuḃal as, agus nuair a ḃíos 'á ṗriocaḋ le tairnge is aṁlaiḋ do luiġ sé fúinn agus ní éireoċaḋ sé gur lasamair scotán aitinn fé n-a ḃolg. D'éiriġ sé annsan de ṗreib, agus do raid sé agus siúd leis ar cosanáirde uainn agus é ag raide agus gaċ aon "hí-há" aige. Ċuir an scotán aitinn giodam ann.

Ḃí an saoġal go léir ag féaċaint ar an ras—fir agus mná agus daoine beaga. Ní ċuala riaṁ oiread geónaċ, ná oiread cainnte, ná oiread argóna, ná n'ḟeaca riaṁ oiread tarta ar ḋaoine agus a ḃí; aċ má ḃí tart orta ḃí sás a ṁúċta ann go tiuġ, mar ċonnac a lán bairrlí ar fuaid na háite go léir agus daoine ag ól asta le sáspain. Ġeoḃtá taoscán den stuif duḃ do ḃí ins na bairrlí ar scilling. Ḃíos ag faire ar ċuid des na daoine agus ní ḃídís ċoiḋċe sásta le haon tsáspan aṁáin a ṡlugaḋ. Líontaí na sáspain go léir arís dóiḃ agus ḃídís 'á ḋiúgaḋ agus sobal ar a bpusa uaiḋ agus a súile ag leataḋ orta agus a gcuid cainnte ag dul i ndíṫ céille le gaċ sáspan d'á n-ólaidís. Ṫíos fé ḃun na haille ḃí cuid des na scríbíní agus ins na páirceanna timpall na tráġa, agus ċonnac beirt go raiḃ bairrlí istiġ i gcairt asail aca agus iad soir, siar ar feaḋ an ḃóṫair ar lorg daoine boċta go raiḃ tart gan múċaḋ orta. Ḃí srután mór uisce ann, aċ ní raiḃ aoinne ag ól aon ḃraon as san.

Ḃí mná ann, flúirseaċ, aċ ní ḃídís sin i n-ao' ċor timpall na mbairrlí. Aċ má seaḋ níor ḟág san balḃ iad ná go mbídís ag cainnt—mná Ċuas a' Ṗortáin agus mná Ḃéal Cairrge ag áiteaṁ ar a ċéile agus ag molaḋ

a gcuid fear. Ḃídís go searḃ le n-a céile, a ḋuine, agus ba ḋóiġ leat gur scian gaċ aon ḟocal a scaoilidís amaċ as a mbéal. Ċaiteas tamall ag éisteaċt le cuid aca féaċaint caṫain a liúrfaidís a céile. Aċ an diaċ liúraḋ, a ḋuine. Ní ḣaon ṁaiṫ na mná san aċ ċun cainnte.

Ḃí luċt uḃall á ḋíol ann agus misleán agus crúibíní muc. Ḃí bean a' duilisc ann leis, agus luċt aṁrán, agus fear go raiḃ trí cártaí aige agus é ag breiṫ scillingí ó ḋaoine ċoṁ tiuġ le tiul. Ṫaḃarfaḋ sé coróin den té aimseoċaḋ an t-aon muileat. Uair, ná raiḃ sé ag féaċaint ar na cártaí rug Donnċa Neans ar an aon muileat agus do lúb sé cúinne ḋe. Annsan ċuir Donnċa leaṫċoróin leis an ḃfear go n-aimseoċaḋ sé féin an t-aon muileat. Ṡuaiṫ an fear arís iad agus nuair a ḋ'iompuiġ Donnċa an cárta go raiḃ an cúinne cam air cad do ḃeaḋ aige aċ an deiċ triuċ.

Ṫáinig néal ar Ḋonnċa Neans. “Ḋeinis iad do ḋaṫú, a ḋiail boy!” ar seisean, agus ḃuail sé flíp ar ḟear na gcártaí. Ṫóg seisean a ṁaide croise agus ḃuail sé Donnċa sa ḃatas. N'ḟeaca-sa den spórt aċ an méid sin mar ċuaiḋ a lán eile sa ġráscar. Do ḃíodar go léir i n-aon tranglam aṁáin ag tnáṫaḋ a céile agus b'éigean doṁ-sa cur ḋíom.

Seo liom síos mar a raiḃ na naoṁóga. Sin é an áit a raiḃ an suataḋ agus an siosma agus gaċ aonne ag molaḋ a ċriú féin agus ag cáineaḋ gaċ aon ċriú eile. D'imiġeaḋ naoṁóg ar sciúird léi féin an cuan siar.

“Ó ḣanamain scian!” adeireaḋ fear, “naċ deas iad,” agus ḃíoḋ rian an ṗórtair ar a smigín.

Laḃaraḋ fear eile 'á ḟreagairt:

“B'ḟéidir dá mbeaḋ naoṁóg eile suas le n-a gcliatán gur beag a' teasbaċ ḟágfaḋ sí orta.”

“Ara, níor ċás dóiḃ—níl criú sa ċuan indiu a ḋéanfaḋ aon láṁ orta,” adeireaḋ fear a' smigín smearta. “An iad muinntir Ċuas a' Ṗortáin arú? Ṁuise, cúis ġáire ċugainn! Cad a deineadar riaṁ?”

"Ḋeineadar, an ruḋ a ḋéanfaiḋ siad indiu arís—an suae a ḃreiṫ leo ó Ḃéal Cairrge."

"Cuirfiḋ mé cúig ṗúint leat ná ḋéanfaid."

"Cuirfiḋ mé, agus fiċe púnt," arsa fear an ṗórtair agus ċuir sé láṁ 'na ṗóca. Ní ḋóiġ liom go raiḃ fiċe scilling ag an ḃfear céadna, mar ċonnac 'na ḋiaiḋ sin é, agus é a d'iarraiḋ leaṫċoróin a ḃaint d'á ṁnaoi ċun dul ag ól.

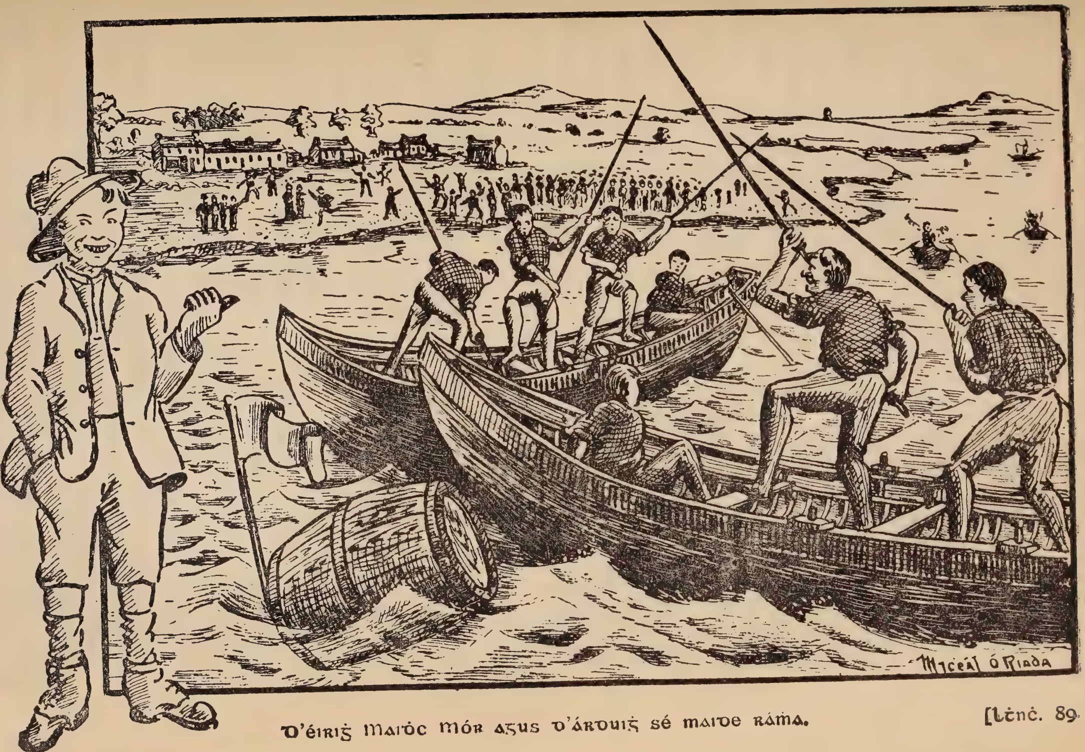
Ḃí luċt na naoṁóg ag baint ḋíoḃ—níor ḟágadar caipín ná casóg ná ḃest orṫa ná treaḃsar. Ḃí gaċ aonne ag liúiriġ orṫa agus 'á molaḋ agus 'á gcoṁairliú agus 'á ngríosaḋ. Ċífeá fear agus sáspan pórtair 'na láiṁ aige agus é ag béiciġ ar naoṁóig aca. "Dar hanamain t'aṫar, a Ṁaiḋc, ná scaoil go bráṫ le Cuas a' Ṗortáin é;" agus an uair ċéadna ḃíoḋ streall den ṗórtar ag imeaċt mar seo agus streall mar siúd as an sáspan i dtreo go mbíoḋ a urṁór imiṫe uaiḋ nuair ċuireaḋ sé ċun a ḃéil é. Annsan deireaḋ sé le fear an scríbín: "I n-ainm na maoṫaile tr'om taoscán eile ḋo san."

Ní fada gur imiġ an dá naoṁóig agus cuḃrán bán fé n-a dtosaċ agus an dá ċeaṫrar ag iomraḋ ar a ndíċeall báis, siar 's aniar, siar 's aniar, gan stad, gan staonaḋ, agus na hoċt maidí ar coṁimeaċt. Ḃí na daoine i dtír ag dul ar mire agus iad ag riṫ feaḋ na trága agus ag liúiriġ agus ag bagairt a láṁ agus a ndorn ar na naoṁóga agus ag taḃairt órdaiṫe ḋóiḃ agus ag ráḋ "Ṁuise mo ċeol siḃ!" agus gan luċt na naoṁóg 'á gclos i n-ao' ċor, aċ iad ag tarrac gur ḋóiġ leat go mbrisfeaḋ a gcroiḋe.

Annsan ḃris Maiḋc Mór dula.

"Ó, an dial!" arsa gaċ aonne mar ċeapadar go raiḃ an rás caillte 'á ḋeascaiḃ. Aċ ċuir Maiḋc dula nua isteaċ agus ċosnuiġ sé arís ar ḃuillí móra ráṁa.

"Ó my! is tréan an fear é," arsa gaċ aonne. Annsan do ḃris an fear tosaiġ sa naoṁóig eile maiḋe ráṁa.



D'éirigh Maidhc Mór agus d'árduigh sé maide ráma. [Lch. 89.

“Ó faire go deó,” arsa na daoine, aċ ċuireadar go léir liú molta asta nuair ṫairrig sé ċuige maide nua. “Fear diail,” aduḃradar.

Mar sin dóiḃ ar feaḋ dá ṁíle go dtánadar go dtí an tarna polla ċun casaḋ aḃaile. Ag gaḃáil tiompall ar an bpolla dóiḃ ní ḟágfaḋ aon ċeann aca slí dá ċéile, agus slán mar a n-innstir é, ċuaiḋ an dá naoṁóig i n-aċrann 'na ċéile. D'éiriġ Maiḋc Mór agus d'árduiġ sé maide ráṁa agus ḃuail sé fear sa naoṁóig eile leis. Annsan rug an dá ċriú ar a ċéile ċun a ċéile a ḃáṫ'. Níor ḃáṫadar, áfaċ, mar ḃailiḃ na naoṁóga eile isteaċ orṫa agus stopadar iad. Aċ ḃí deire leis an rás.

Nuair a ṫáinig Maiḋc Mór isteaċ duḃairt sé gurḃ iad an ṁuinntir eile a dein an feall. Duḃairt luċt na naoṁóige eile gur d'aon ġnó do ċuaiḋ muinntir Ṁaiḋc ceangailte ionnta féin nuair a ḃíodar “béiteálta” aca. Ċreid gaċ dream istiġ a muinntir féin agus ba ġearr go raiḃ an sluaġ go léir ag áiteaṁ ar a ċéile.

“Op Maiḋc Mór!” arsa plubaire amadáin a ḃí ar bogṁeisce.

“Nárab eaḋ,” arsa gligín eile go raiḃ na cosa ag imeaċt uaiḋ, “aċ op Cuas a' Ṗortáin!”

Ḃain an plubaire mór a ċasóg de.

“Má tá meas fir agat ort féin,” ar seisean, “anois an t-am agat.”

Ṫug an ḃeirt aca fé n-a ċéile, aċ ní ḃuailfeaḋ aonne aca taoḃ tiġe, mar ḃíodar ar meisce. Riṫ gaċ aonne mar a raiḃ an gleo, agus ná raiḃ ḟios ag a leaṫ cad ċuige ḃí an leaṫ eile ag riṫ. Is ait an rud an duine mar sin—ar nós na gcaoraċ díreaċ.

Má ḃí argóint ann roimis an rás níorḃ aon ní é seaċas an ġiotam a ḃí ar siuḃal 'na ḋiaiḋ. Ḃí na mná féin corraiṫe go mór agus ba ḋóiġ leat ar an gcainnt a ḃí aca gurḃ é a gcúram riaṁ ḃeiṫ ag tarraċ naoṁóige—gaċ bean aca ag loċtú buillí ráṁa na bfear i naoṁóig an té ḃíoḋ ag cainnt léi agus í ċoṁ húdarásaċ 'na cuid feasa agus a ḃeaḋ Seana-Ḋiarmaid Ḃuiḋe a ċaiṫ trí ḟiċid

bliain dá ṡaoġal i dtóin naoṁóige. Sin é dálta na mban ċoiḋċe. Nuair a ḃíoḋ fir a' dul dian ar a ċéile san argóint d'éiriġidís as an gcainnt agus bainidís sásaṁ as a ċéile leis na dóirne.

N'feadar an mbead-sa mar sin nuair a ḃead mór—ag ól pórtair mar do ḃeaḋ gaṁain agus annsan ag cainnt agus gan d'éifeaċt ins a' ċainnt aċ mar a ḃeaḋ i ngéimriġ bó.

Ca' na taoḃ go mbíonn daoine go hait? Ca' na taoḃ gur ċuaiḋ an dá naoṁóig ceangailte 'na ċéile? Ca' na taoḃ gur ḃuail Maiḋc Mór an fear eile leis an maide ráṁa? Cad é an paor a ḃí age Dia ar an nduine nár tug Sé ciall do mar tug Sé do ċapaill agus d'asail?

Dá mbeinn-se mór aon uair aṁáin agus mé i rás ní feadar an mar sin do ḃeinn?

Caibidiol XIV

Oiḋċe Iascaiġ

Tráṫnóna Dé hAoine bíos ṫíos sa Ċuas ag féaċaint orṫa ag cur na líonta ins na naoṁóga. Ḃí iasc sa ċuan, tá's agat—mairciréil Ḟómair agus iad ag ráṫ'íoċt ar ḃarra an uisge le dá lá roiṁe sin agus ṁealladar muinntir an ḃaile ċun dul 'na ndiaiḋ. Tógaḋ anuas láiṫreaċ seanalíonta ḃí le bliain ar na loċtaí agus ar na maidí snaḋmṫa agus deisiġeaḋ na mogail ḃriste ionnta agus cuireaḋ braiġdeáin leo ċun na gcloċ a ċeangal dá mbun ċun iad a ṡúncáil. Mise ḃailiḃ na cloċa do Ṫaḋg Óg.

Trí naoṁóga atá sa ċuas so 'gainne, agus gaċ ceann aca páirteaċ idir ḃeirt nó triúr. Aṫair Ṁicilín atá páirteaċ le Taḋg Óg, agus ḃeireadar Donnċa Ṗeig leo 'na ṫriú duine. Ḃí an tráṫnóna go breá agus ḃarra taoide ann nuair a ḃíomair ag bórdáil na líonta ṫíos age leac a' ḃáid. Mise ḃí ag congáil na naoṁóige do ċriú Ṫaiḋg Óig fad a ḃíodar san ag réiḋteaċ an lín agus ag ceangal na gcloċ i ngiorraċt gaċ aon ċúpla feaḋ dá ċéile agus 'á socrú i dtóin na naoṁóige i dtreo ná beaḋ aon ḃaoġal go raġaḋ an líon i n-aċrann nuair a beidís 'á ċur i bfairrge. Ní fada ḃíos ṫíos nuair ċuala Mam ag glaoḋaċ orm. D'ísliġeas-sa síos sa naoṁóig agus ní ṫugas aon tor' uirṫi. Ḃí'os agam go maiṫ gur d'iarraiḋ na mbó ḃeaḋ sí am' ċur. Táim marḃ age sna ba céadna siar 's aniar gaċ aon lá. Ní ḟeacaiḋ Mam i n-ao' ċor me agus b'éigean di Cáit a ċur ċun iad a ḃagairt aḃaile. B'ḟearr liom-sa gurḃ é Daiḋ a ċuirḟeaḋ sí ann mar ḃí'os agam ná féadfaḋ Cáit an ċloċ a ċur sa ḃeárnain 'na diaiḋ agus go mbeaḋ asail an ḃaile ag

dul ar ár gcuid-ne agus nár dóiċiġe rud eile ná go mbeaḋ Mam am' ċur-sa 'na ndiaiḋ ċun iad a ruagairt. Aċ ní raiḃ Daid istiġ, is dóċa, ċun é ċur ann.

Ḃí Donnċa Peig ag gaḃáil dom i dtaoḃ neá'ṫor' a ṫaḃairt ar mo ṁáṫair.

“Mór an náire ḋuit é ná déanfaḋ rud ar do ṁáṫair, a ḃligeáird ṁaiṫ,” ar seisean.

“Níor iarr aonne ort-sa do ṡrón a ċur i n-ao' ċor ann,” arsa mise.

Is dóċa go raḃas droċṁúinte, aċ cad 'na ṫaoḃ gur ṫug sé ḃligeárd orm.

D'ḟéaċ Donnċa Peig go feargaċ orm. “Um, bó,” ar seisean, “a ḋroċḃreed! ar ḃiorán buiḋe ċaiṫfinn i ḃfairrge ṫu.”

“Ḃ'ḟearra ḋuit é ṫriail,” arsa mise agus rugas ar ṁaide ráṁa ċuige.

Do ġáir Taḋg Óg. “Ṁuise, mo ċroiḋe ṫu, a Jimín!” ar seisean. “Mairḃ ar fad an seanaċníopaire”; aċ níor ṁarḃuiġeas 'r a ṡon san.

Ṫug Donnċa Peig aġaiḋ ar Ṫaḋg Óg annsan. “Is measa tusa tá ag séideaḋ fé. Níl sé droċṁúinte a ḋóṫain ċeana is dóċa,” arsa Donnċa.

Annsan d'imiġ Donnċa Peig aḃaile d'iarraiḋ treaḃsair agus lón biḋ i gcóir na hoiḋċe. Ċaiṫ Taḋg Óg an seól isteaċ i dtosaċ na naoṁóige agus tar éis an naoṁóg a ċeangal den ḃfáinne iarainn d'imiġ sé féin agus aṫair Ṁicilín aḃaile d'iarraiḋ culaiṫ iascaiġ agus lóin.

Ḃí sórt leisge orm féin dul suas, tá's agat, ar eagla go ḃfeicfí sa ḃaile me agus go ḃfaġainn rud le déanaṁ ó Ṁam. Is maiṫ an sás ċuige sin í.

Ḃí an ġrian imiṫe síos agus ḋaṫ an ċopair ar an spéir go léir ṫiar. Ḃí an ḟairrge ar nós ruda ḃeaḋ 'na suan agus a huaċtar mar a ḃeaḋ gloine le sleaṁaine. Ḃí gaċ aon rud ċoṁ ciúin sin go dtiocfaḋ saġas uaignis ort, aċ níorḃ aon uaigneas é gur ṁaiṫ leat dul uaiḋ, aċ is aṁlaiḋ d'ḟanfá id' ṫost gan ċorraiġe. Níor ċorruiġeas féin go ceann i ḃfad aċ ḃíos ag iarraiḋ a'

ḃfeicfinn Tír na nÓg ṫiar ar fad sa ḃfairrge, aċ ní ḟeaca. Taḋg Óg aduḃairt liom go ḃfuil sí ann agus gur ċaiṫ Oisín trí ċéad bliain innti gan aon lá aoise a teaċt air. Duḃairt Niaṁ Cinn Óir leis gan dul ṫar n-ais go hÉirinn níos mó, aċ ṗrioc an míḟoirtiún é go dtiocfaḋ sé ag féaċaint na seanaṁuinntire, agus ní túisge ċuir sé a ċos ar ṫalaṁ na hÉireann ná ḋein seanduine ḋo agus cailleaḋ 'na ḋiaiḋ san é. Nárḃ é an t-amadán Oisín nár ḟan mar ḃí aige. Iomarca teaspaiġ, is dóċa.

"Né, Jimín," arsa Mam arís, agus í amuiċ ar an gclaiḋe am' lorg. Ruaig sí sin Tír na nÓg as mo ċeann agus ċuas isteaċ fén seól sa naoṁóig ċun ná feiceaḋ sí me. Le n-a linn sin ċuala na hiascairí ag teaċt ċun dul ar an ḃfairrge. Ċualadar Mam ag glaoḋaċ orm.

"N'ḟeadar," arsa Donnċa Ṗeig, "cá ḃfuil an diailín sin imiṫe. Ḃí sé annsan ó ċiainiḃ. Sid í a ṁáṫair fós 'á lorg."

"I n-áit éigin ċun toirmisc, bíoḋ geall," arsa aṫair Ṁicilín. "Níl a leiṫéid ar ḋá ċois."

"Scaoil an téad san agus bímís ag bogaḋ linn siar," arsa Taḋg Óg.

Faid a bíodar ag cainnt, a ḋuine, ṫáinig anaċuiṁneaṁ dom go raġainn féin ag iasgaċ leo an oiḋċe sin; agus ná raiḃ agam aċ fanúint socair mar a raḃas agus ná taḃarfaí fé ndeara me go mbeidís ró ḟada siar ċun filleaḋ abaile liom. Ṫáinig sé go léir im' ċeann mar imeoċaḋ pléar as guna.

Ní raiḃ gíog asam agus iad ag teaċt sa naoṁóig. Ḃraiṫeas ag cur na maidí amaċ iad, agus níorḃ ḟada gur ḃraiṫeas siuḃal ag teaċt fén naoṁóig. Nuair bog sí amaċ as an gcuas ḃraiṫeas í ag tuitim 's ag éiriġe le suaṫaḋ na fairrge.

Ḃí míḟoiḋne orm teaċt amaċ ón seol agus pread a ḃaint asta; aċ ḃí eagla orm dá ndeininn ró luaṫ é go ḃfillfidís agus go gcuirfidís i dtír arís me. Ḃa ṡia liom gaċ neomat ná uair a' ċluig ag feiteaṁ. Níor

labair aon duine den triúr go ceann i ḃfad aċ iad ag tarrac leo go fada breá réiḋ. Annsan ċonnaic Atair Ṁicilín rud éigin sa ḃfairrge.

"Ab'in tóiṫín laistiġ dínn?" ar seisean. Do stad an rám'ioċt. I gcionn tamaill labair Taḋg Óg.

"Tá scol aca ann. Soir atáid siad ag gabailt. Ní haon droċċómarṫa ar iasc iad a ḃeiṫ ann."

Ṫabarfainn an saoġal ar ċead a ḃeiṫ agam éiriġe ċun na muca mara d'ḟeiscint, aċ ċeapas, am baic! go mb'ḟearr mo ċeann a ċoimeád go híseal tamall eile.

Ḃíodar annsan ag cainnt ar an ndíoḃáil a ḋeinid na muca mara agus na cránta mara dos na líontaí agus an tslí iṫid na madraí éisc agus na cailleaċa breaca an t-iasc as an líon. Duḃairt Atair Ṁicilín go raiḃ trí ṁíle gaḃar insna líonta aca maidin aṁáin agus go raiḃ greim bainte as gaċ aon ċeann riaṁ aca age sna madraí. Ní dóċa gur ṫugadar féin fé ndeara i n-ao' ċor é, aċ ní raiḃ aon ċainnt aca aċ ar ċoileaċa breaca agus ar ġaḃraiḃ agus ar ṁucaiḃ agus ar ainṁiḋṫe eile. Naċ ait go ḃfuil gaċ aon ainṁiḋe riaṁ aca sa ḃfairrge.

Ḃíos faid gaċ 'nḟaid fén seól agus sa deire ní ḟéadfainn foiḋneaṁ a ṫuille agus ċuireas amaċ mo ċeann. Ḃí sé naċ mór dorċa. Ḃí drom an trír liom agus b'é Donnċa Peig ba ġiorra ḋom. Ḃíodar ag tarrac leo 's ag cainnt. Atair Ṁicilín a ḃí 'á innsint conus mar ḃí Taḋg Mór ar meisge oiḋċe aonaiġ agus ḋíriġ sé ar ṁuinntir a ṫiġe a léasaḋ. Do ṫeiċ a ḃean agus is i dtiġ a máṫar a ċaiṫ sí an oiḋċe. "Agus an d——l, a' dtuigeann tú leat me? Ḃí muinntir na mná ar buile agus ṫeastuiġ uaṫa ná raġaḋ sí ṫar n-ais ċuige, aċ ṫáinig sé leasmuiċ de ḋoras aca le píce agus d'ḟógair sé ḋóiḃ a ḃean a ċur amaċ ċuige, agus ċuireadar—uṁal go leór!"

"Ṁuise mo ġraiḋn í, an ḃean ḃoċt!" arsa Donnċa. "Ní maoiḋṫe a saoġal uirṫi nuair a ḃíonn aon ḃraon istiġ ag an ḃfear mór." Ṫarraing Donnċa cúig ḃuille eile sarar labair sé arís. Annsan: "Ní ḟeicim-se aon

ḃean a ḃeaḋ maiṫ a ḋóṫain do-súd aċ Máire Ṫaiḋg. Sé an scrupall naċ í atá pósta leis. Deirim-se leat go ndíreoċaḋ sí sin Taḋg."

"Ní ḟeadar an ndéanfaḋ," arsa Taḋg Óg.

"Um, ḃó, sí ḋéanfaḋ," arsa Donnċa agus do ṫarraing sé cúpla buille láidir. "Níl aon teora léi sin, a ḋuine. An feairín boċt láġaċ san atá aici—ná fuil a ċroiḋe 's a ṁisneaċ briste sa duine boċt."

Ṫáinig olc orm féin ón gcainnt sin. Pé rud a ṫuitfeaḋ amaċ eadrainn féin sa ḃaile ní leigfinn d'aonne Mam ná Daid do ċáineaḋ. D'éiriġeas amaċ ón seól.

"Ó 'ra, naċ fada go dtaċtann a' t-éiṫeaċ tu!" arsa mis'. "Tá Daid . . . ."

Ḃíos ċun a ráḋ go raiḃ Daid gan aon ḃeann aige ar mo ṁáṫair, aċ, a ṁic ó! níor ċríoċnuiġeas an ċainnt ó ṡin. Ḃuel! mara mbeaḋ agat aċ aon ġáire aṁáin ċaiṫfeá é ḋéanaṁ fé Ḋonnċa Ṗeig. Ṫuit an dá ṁaiḋe ráṁa uaiḋ agus ċuir sé béic as.

"I gcúntas Dé na bfeart!" ar seisean, agus annsan ċaiṫ sé é féin ar ḃior a ċinn siar fén dtoċta go raiḃ atair Ṁicilín 'na ṡuiḋe uirṫi. Stad an ḃeirt eile, leis, den ráṁ'ioċt. Ḃain atair Ṁicilín fíor na croise ḋe féin, agus d'éiriġ Taḋg Óg i ndeire na naoṁóige agus d'iompuiġ aniar féaċaint cad é an murdal a ḃí ar siuḃal i dtosaċ na naoṁóige. Nuair a ċonnaic sé mise ċuir sé sgarta gáire as. "Seaḋ, go bfaġad bás den dtart," ar seisean, "marab é Jimín féin atá ann."

Ċaiṫ atair Ṁicilín a hata i dtóin na naoṁóige.

"Ḃuel, d'imiġ a' dial ar sin!" ar seisean.

Ara, a ḋuine, ḃí anaspórt againn agus an naoṁóg 'na stad amuiċ i lár na fairrge. Ḃí Donnċa Ṗeig anaḋúr, agus nuair a ḃíodar ag déanaṁ coṁairle le céile féaċaint cad ab' fearr a ḋéanaṁ liom duḃairt sé gur ṁór an suaiṁneas ar ḋaoine é dá ndeintí cloċ a ċur lem' ṁuineál agus me ċaiṫeaṁ go tóin puill, mar go raiḃ an diabal am' priocaḋ gaċ aon lá den mbliain. Duḃairt atair Ṁicilín ná bainfeaḋ Aristeaitil aon ċeart díom.

Bíodar tamall maiṫ ag argóint im' ṫaoḃ, agus sé an socrú a deineadar sa deire ná me a ċoimeád sa naoṁóig n-éinfeaċt leo go maidin, cé go raiḃ Donnċa Peig 'á ráḋ 'feaḋ na haimsire gur ċeart me ċur aḃaile, mar dá n-imiġeaḋ aon ní orm go mbeaḋ mo ṁáṫair 'á dtaḃairt féin ċun cúntais.

Ġluaiseamair arís, agus i gceann leaṫ-uair an ċluig nó mar sin, ṫánamair go dtí áit an iascaiġ. D'éiriġ an beirt ṫiar as an ráṁ'ioċt agus ċromadar ar an líon a ċaiṫeaṁ amaċ—duine aca ar na cuirc agus an fear eile ar na cloċa. Bí Donnċa Peig ag ainnliú na naoṁóige agus mé féin ag féaċaint ar an obair. Ṁeasas nuair bí na líonta amuiċ go ḃfágfaí mar sin iad go maidin agus go ḃfanfaimís feaḋ na hoiḋċe os a gcionn; aċ 'na ionad san do tarraingeaḋ gaċ aon uair a' ċluig iad, go dtí 'na cúig a ċlog ar maidin.

Is iongantaċ an rud an fairrge istoiḋċe. Bí an oiḋċe anaḋorċa againn, agus ní feicfeá ḋen dtalaṁ aċ rud mór duḃ go gcloisfeá an tonn ag briseaḋ i gcoinniḃ na gcloċ ag á bun. Nuair a bíonn an dorċadas ann bíonn solus greannúr sa tsáile. Ċeapas go raiḃ an líon ar lasaḋ nuair bíodar 'á ṫarrac isteaċ. "Béirneáil" a ṫug Taḋg Óg ar an solus. Rugas air, féaċaint a' raiḃ sé te, aċ ní raiḃ.

An ċéad uair a ṫarraingeamair na líonta ní raiḃ ionnta aċ tiompall leaṫċéad mairciréal. D'aistríomair go dtí áit eile annsan agus ṫugamair cor eile. An dara tarraing ní raiḃ aċ trí ṁairciréil ionnta agus madra éisc. Nuair bí an madra istiġ i dtóin na naoṁóige againn bí gaċ aon sceaṁ aige go dtaḃarfá an leaḃar gur gaḋar a bí ann. Bain aṫair Ṁicilín an t-eirball de le scian agus do ċaiṫ sé i ḃfairrge arís é.

"B'féidir go múinfeaḋ san ciall do roinnt éigin aca gan teaċt 'ár ngoire," ar seisean.

Go dtí a ceaṫair a ċlog ar maidin níor ḃuail aon ní fónta linn. Bíomair ag druidim leis an mbaile gcoṁnaiḋe. Ar a ceaṫair duḃradar go dtaḃarfaidís

cor eile, agus go n-éireóċaiḋís as annsan. Ḃí an lá ann an uair ċéadna. An ċéad líon a tugaḋ isteaċ ḃí foċ ḃreac ann. Ḃíodar ag dul i dtiuġa amaċ go dtí n-a deire. Fé mar ḃí an líon ag teaċt isteaċ ḃíodar ag piocaḋ an éisc as, aċ, dar fia, nuair a ṫáinig an tarna líon níor ḃacamair le haon piocaḋ aċ líon agus iasc agus uile a ċaiṫeaṁ isteaċ sa naoṁóig. I n-áiteanna den líon ḃí mairciréil ar gaċ aon ṁogal, dar leat. Ḃí oiread san éisc ann gur ṡúncáil na líonta síos agus ḃí saoṫar ar na fearaiḃ d'iarraiḋ iad a ṫarrang aníos agus leaṫċeann ar an naoṁóig. Ó! ḃí obair ṁór orainn, aċ, ráinig linn sa deire iad go léir a ṫógaint isteaċ. Ḃí ualaċ sa naoṁóig, adeirim leat, agus ḃí a faoḃar síos i ngiorraċt sé n-órlaċ den uisge.

Ḃí iasc agus líonta ó n-a tosaċ go dtí n-a deire agus anáirde ar na toċtaí agus sinne 'nár suiḋe anuas orṫa. Duḃairt Taḋg Óg gur dóċa go raiḃ trí ṁíle éisc againn. Ḃí Donnċa Ṗeig féin sásta, agus ḋein sé gáire —an ċéad ġáire ón uair a ḃaineas-sa an ṗreab as. Aċ dá ḟeaḃas a ḃí an sgéal ní ḟéadfaḋ sé gan cnáiṁseán éigin a ḋéanaṁ. Ḃíoḋ sé ag eascainí ar na madraí nuair a ċíoḋ sé aon ṁairciréal agus greim bainte as a ḋrom ag ceann aca. Ní ḟéadfaḋ duine é ḋéanaṁ n b'ḟearr le sciain.

Ṫugamair aġaiḋ ar an mbaile annsan agus gan aon anaṡiuḃal fúinn toisc méid an ualaiġ. Ba ṁaiṫ an scéal go raiḃ an uain ċoṁ breá is a ḃí. Dá mbeaḋ aon ḃorraḋ ann ḃeimís báiṫte, aċ ḃíomair ag cur ḋínn, agus i gcionn tamaill ṁaiṫ ḃaineamair ár gcuas féin amaċ, fé ḃun na dtiġṫe.

Aċ fan bog, áfaċ, go 'neosaiḋ mé conus a ḃí an scéal sa ḃaile im' ḋiaiḋ ar feaḋ na hoiḋċe. Cáit d'innis doṁ-sa é faid a ḃí Mam ag crú na mbó an tráṫnóna san agus mise fé ġlas ins an tseomra im' ṗríosúnaċ. Trí ṗoll na heoċraċ a ḃí Cáit ag cainnt liom.

Do réir deá'raiṁ nuair a ḃí Mam ag glaoḋaċ orm-sa ċun dul d'iarraiḋ na mbó agus ná fuair sí aon tor' ní

mór an naṫ a ċuir sí ann. Ḃa ṁinic, slán beó sinn, ná faġaḋ sí tor' uaim-se. Ġlaoiḋ sí cúpla uair eile, leis, orm, aċ ní raḃas-sa i mbun freagarṫa. Ní ṫáinig aon ana-imṡníoṁ uirṫi go dtí n-a deiċ a ċlog nuair ba ċeart doṁ-sa beiṫ sa ḃaile nó am ċodla. Nuair ná raḃas tagaiṫe ċuir sí mo ṫuairisc ar Ċáit agus ar Ḋaiḋ, aċ ḃíodar-san dall ar cá raḃas. Ċuir sí Daiḋ go tiġ Ṁáire Aindí féaċaint an annsan a ḃeinn. Nuair a ṫáinig sé gan me ċuadar araon go dtí gaċ aon tiġ ar an mbaile, agus nuair ná fuair sí mo ṫuairisc i n-aon áit d'éiriġ a croiḋe uirṫi. Ruaigeaḋ as an leabaiḋ gaċ aon ḃuaċaill ar an mbaile agus ceistiġeaḋ iad. Cuarduiġeaḋ tiġṫe bó agus stáblaí agus iotalainṫí ar mo lorg; aċ an riaċ pioc de ṫuairisc Jimín a ḃí i n-aon áit. Tiomáineaḋ Daiḋ leis an gcapall go tiġ m'aintín cúig míle ó ḃaile, féaċaint le h-aon tseans gur annsan a ḃeinn imiṫe. Ḃailiḃ mná an ḃaile tiompall ar Ṁam agus ḃíodar a ráḋ léi gan aon ḃuairt a ḃeiṫ uirṫi, náċ aon droċrud a ḃí imiṫe orm, agus go mbeinn ċúiċi lá'r na ṁáireaċ go seaḃraċ. Gaċ 'ra toċt uaignis agus feirge tagaḋ ar Ṁam. Ḃí sí 'á ráḋ gur dóċa go raiḃ deire le n-buaċaillín boċt gan ċiall an boḃta so, agus gur dóċa gurḃ é críċ a ḃí i ndán do é, mar ón lá ṫáinig siuḃal na slí ann nár scar an miáḋ riaṁ leis ná an t-imṡníoṁ léi féin. Dubairt Cáit ná feaca sí riaṁ oiread droċ-ṁisniġ ar Ṁam.

D'imiġeaḋ an toċt sin de Ṁam i gcionn tamaill agus tagaḋ toċt eile uirṫi. Deireaḋ sí go raiḃ a croiḋe scólta agam agus nuair a ġeoḃaḋ sí greim orm go ndíolfainn as. Cad é an crann a ḃí uirṫi féin anuas go mbeaḋ a leiṫéid de ṁac aici ná raiḃ fé mar ḃeaḋ aon ḃuaċaill eile ar an mbaile? Níorḃ aon rud léi garsún a ḃeiṫ crostálta uair umá seaċ, aċ naċ mar sin a ḃí ag a mac féin aċ ná rug aon lá gréine riaṁ air ná beaḋ a croiḋe 'na béal aici, nó náire uirṫi i láṫair na gcoṁarsan, ag cuirbteaċt nó ag dí céille éigin a ḃeaḋ ar siuḃal agam. Aċ fan go ḃfaġaḋ sí féin fé n-a hiongain arís me. . . .!

Ḃí Máire Aindí agus máṫair Ṁicilín 'á cóṁairliú teaċt ar an dtaoḃ socair den scéal agus gan a ḃeiṫ 'á cur féin ċun tinnis im' ṫaoḃ. "Ḃíomair go léir óg 's gan ċiall," arsa Máire Aindí, "agus cé mór do Jimín boċt tamall a ḃaint as. Ní beag do a luaiṫe a ṁúinfiḋ an saoġal do gur ċun cruatain a rugaḋ sinn."

Le n-a linn sin ṫáinig Daiḋ ó ṫiġ m'aintín agus allus ar an gcapall aige. Nuair a ċualadar ná rabas i dtiġ m'aintín ṫug an lug ar a' lag aca. Níor ḟan aon ċainnt ag na mnáiḃ a ḃí fara Mam. Is aṁlaiḋ a ḃídís as san amaċ, 'na ngasraí ag cogarnaiġ ag bínn a' tiġe nó i dtiġṫiḃ na gcoṁarsan. Nuair a ḃí an lá ag breacaḋ ċuadar 'na dtriúraiḃ 's 'na gceaṫraraiḃ am' lorg ar fuaid na bpáirceanna agus cois na gclaḋṫaċ. Ċuadar barra na ḃfaillte siar, leis, agus iad ag iniuċaḋ síos agus eagla orṫa go ḃfeicfidís Jimín boċt smiodarṫa ṫíos ar na cloċa. Ṫánadar ar ḃarra an ċuasa agus ḃíodar ag féaċaint síos tríd an uisge go ḃfeicidís mo ċorp ameasc na feamnaiġe ṫíos ar an ngainniṁ. Ní ḟeacadar, ar ndó.

Níor ḟan aon ċainnt ag aonne ar an mbaile 'na ḋiaiḋ san. Ḃí gaċ aonne ag imṫeaċt go ciúin agus aonne a laḃraḋ is ag cogarnaiġ a ḃíoḋ sé. Ṫáinig Mam isteaċ aḃaile agus ṡuiḋ sí ar an raca agus ní ḟéadfaḋ aonne focal a ḃaint aisti.

Mar sin a ḃí go dtí ag déanaṁ amaċ ar a leaṫ-uair tar éis a cúig. Ḃí Taḋg Mór ar an gclaiḋe agus ráinig leis naoṁóg d'ḟeiscint ag déanaṁ ar an gcuas. Ní mór an tsuim a ċuir sé sa scéal ar dtús go dtí gur tugaḋ casaḋ éigin den naoṁóig. Annsan ṫug Taḋg léim as a ċorp agus do ġlaoiḋ sé ar an gcuid eile.

"Ḟéaċaiḋ an naoṁóg san," ar seisean. "Tá duine farra n-a ceart innti." Aċ, toisc go raiḃ an naoṁóg díriṫe ar an gcuas arís, ḃíodar i ḃfad go raiḃ deiṁniú scéil Ṫaiḋg Ṁóir aca. Annsan baineaḋ casaḋ eile as an naoṁóig agus ċonnacadar go léir an ceaṫrar. Sin é an uair a ṫáinig a gcainnt dóiḃ—gaċ aonne ag cainnt

agus gan aonne ag éisteaċt leis an dtarna duine aċ 'á ċur i n-iúl go raiḃ 'ios aca féin go maiṫ cá raḃas aċ nár ṁaiṫ leo aonní a ráḋ.

Riṫ duin' éigin isteaċ go dtí Mam agus d'innis an scéal di. Am briaṫar go dtáinig sí ċúiċi féin, a ḃuaċaill. Siúd léi amaċ go dtí an claiḋe, agus níor ċorruiġ sí ná níor ḃog a súil den naoṁóig gur ġaiḃ sí béal an ċuasa isteaċ. Annsan ġluais sí síos go dtí leac a' ḃáid agus faḋairc 'na súil. Do lean an baile go léir í.

Do ċoṁairliġ Taḋg Óg dom-sa, sara dtánamair 'on ċuas, dosaon de stracairí agus de ṁaircréil slána do ċur ar ċórda agus iad a ḃreiṫ go dtí Mam mar ḃreab síoċána. Ṫuigeas gur ṁaiṫ an ċoṁairle í agus ḃí mo stropa ullaṁ agam nuair a ḃuaileamair taoḃ na lice. Nuair a ċonnacamair an baile go léir roṁainn sa ċuas ḃí iongantas orainn cad a ṫug ann iad; aċ nuair a ċonnac féin Mam 'na seasaṁ ar an lic ṫuigeas go maiṫ cad a ṫug í. Níor ṫaiṫn a scéiṁ liom, agus ba ḃeag liom mar ċosaint na stracairí. Ḃíos ag cur uaim, a duine, aċ ṗreabas as an naoṁóig agus ċuas fé n-a déin. Do ṡíneas ċúiċi an stropa éisc agus me ar criṫ.

"Ċuġat féin a ṫugas iad, a Ṁaimí," arsa mise; aċ, a ṁic ó, oiread agus féaċaint ní ṫug sí orm aċ ċoṁ beag agus ná beaḋ ionam aċ partán tráġa. Ṁeasas go raġainn síos tríd an dtalaṁ le náire mar ḃí an baile go léir ag féaċaint orm. I n-ionad aon tor' a ṫaḃairt orm-sa d'iríġ Mam ar luċt na naoṁóige.

"Ḃeó saṁlófar siḃ, a ḟeara," ar sise. "Is tuis-ceannaċ agus is nádúrṫa na coṁarsain siḃ. Is maiṫ an aire a ṫugaḃair go mbeaḋ m'aigne-se ar a suaineas feaḋ na hoiḋċe aréir. Táim buiḋeaċ diḃ, a ḟeara," ar sise, "agus gan a ḟaid sin de luiġċán na bliana oraiḃ."

D'iompuiġ sí de sguaib ċun dul abaile annsan.

Ṫáinig néal ar Ḋonnċa Ṗeig toisc beiṫ 'á daoraḋ is gan é cionntaċ, agus ṗreab sé. Dá mbeaḋ oiread aiṫne aige ar Ṁam agus ḃí agam-sa d'ḟanfaḋ sé 'na tost. "Tá sclábaiḋe maiṫ teangan age daoine áiriṫe," ar

seisean, "agus ní fearr leo díoṁaoin í, roġa aca ceart nó míċeart a ḃeiṫ aca. Aċ bíoḋ a dial agat!" ar seisean, "níl aon ḃeann agam-sa ort."

D'iompuiġ Mam ṫar n-ais air. D'ḟéaċ sí air ó n-a hata síos agus annsan ó n-a ḃróga suas. Ḃí droċṁeas agus déistin sa ḃféaċaint sin agus sa ġáire ḋein sí 'na diaiḋ. Ní mór aduḃairt sí. "Seaḋ ndoṁaintí!" ar sise. "Donnċa na h-aindeise is gan aon ḃeann aige ar aonne!" agus do ḃain sí croṫaḋ as a ceann agus do ġaiḃ suas aḃaile agus mise roimpi amaċ agus mo stropa éisc agam agus iad ag bualaḋ i gcoinniḃ mo ċolpaí, agus mo ċroiḋe im' ḃéal.

Ní 'neosad an ċuid eile de scéal na maidne sin duit —ba ṡearḃ liom tráċt air; aċ nuair a ḃí sé go léir i leaṫtaoiḃ ḃí sé socair im' aigne agam-sa nár ṁaiṫ an ċiall dom dul ag iascaċ arís gan a innsint do Ṁam roim ré. Ciall ċeannaiġ a ḃí agam. Aċ sin é an dálta agam-sa i gcoṁnaiḋe é. Ní ḃíonn ciall roim ré coiḋċe agam.

Caiḃidiol XV

Mar do-ċuaiḋ Jimín le sagartóireaċt

Ḃí Mam ar feaḋ coigṫíse agus ní ḟéadfainn a ḋéanaṁ amaċ cad a ḃí ag gaḃáil di. Ag maċtnaṁ a ḃíoḋ sí, tá's agat, agus stadaḋ sí uaireannta i lár a cuid gnóṫa agus ḃíoḋ sí ag smaoineaṁ. Annsan uaireannta eile ċinn ag cainnt le Daid í aċ ní ḃíoḋ 'á ráḋ age Daid aċ—"Tá an ceart agat. Is agat-sa is fearr ḟios, a ċroiḋe." D'iarras ar Ċáit faire a ḋéanaṁ ar Ṁam féaċaint cad a ḃí ar siuḃal aici aċ níl aon ṁaiṫ i gCáit ċun spiaireaċta agus b'éigean dom plean eile a ṫarrac ċuġam.

Nuair cuireaḋ a ċodla me oiḋċe ċuas isteaċ 'on leabaiḋ tamall, aċ annsan nuair a ḃí mo ṁáṫair agus Daid cois na teine sa ċistin d'éaluiġeas isteaċ i seomra na beirte aca agus ċuas laistiġ de ċlóca ṁór mo ṁáṫar a ḃí ar croċaḋ ar an bḟalla agus d'ḟanas leo go dtagaidís 'on tseomra. Tá's agat, bíonn siad go minic ag cainnt nuair a ṫéiġid siad 'on tseomra.

Aċ ar m'anam go raiḃ feiṫeaṁ fada ar ċosa laga agam mar ċaiṫeadar an oiḋċe ag cadráil cois na teine, agus na glúine ag lúbarnaġ agam-sa. Aċ fuaireas luaċ na foiḋne sa deire mar ċuir Daid an madra an doras amaċ agus ċuir sé an bollta sa doras agus ṫáinig sé féin agus Mam go dtí an seomra. Do leanadar den ċainnt a ḃí ar siuḃal ṫíos aca nuair ṫánadar 'on tseomra:

"Caillfimíd mála airgid leis aċ níl dul as is dóċa," arsa Mam.

"Seaḋ, agus b'ḟéidir gur aḃaile arís ċuġainn a cuirfí é mar ná féadfaiḋ sé é féin d'úmpar," arsa Daid.

Níor ṫaiṫn san le Mam.

"Má tá droċ-úmpar ann ní ó n-a ṁáṫair a ṫug sé é," ar sise.

Do ḃain m'aṫair croṫaḋ as a ċeann le mí-ṁisneaċ: "Oċ ṁuise," ar seisean, "sé an seanṗort céadna i gcoṁnaiḋe agat é."

Ṫuigeas féin ós na bréiṫre sin gur don ṁac so a ḃíteas ag tagairt. Sin é uair d'éiriġ an sot go léir orm ċun feasa d'ḟaġáil cá raḃtas am' ċur agus conus a ḃíteas ċun an mála airgid sin a ċaiṫeaṁ liom. Tar éis tamaill ṫáinig an beirt aca ċun bladair arís.

"Bainfiḋ sé deiċ mbliana do sar a mbeiḋ sé 'na ṡagart," arsa Mam.

Ní mor ná gur ṫuiteas féin i láṫair mo ċos nuair a ċuala an méid sin, a ḋuine. Mise im' ṡagart! Ċuir an scéal mearaṫal orm agus ní mór ná gur scéideas orm féin laistiar den ċlóca.

"Arú," arsa m'aṫair, "b'ḟearr liom é ċur le céird éigin eile. Bíonn siad 'na seanduiní anois sara dtugtar paróiste dóiḃ." Aċ ṫug Mam fé arís agus duḃairt sí naċ ċun airgid ná saiḋḃreasa a ḋéanfaḋ sí sagart d'á mac féin aċ ċun seirḃíse Dé. D'éist Daid tamall, am baic, tar éis an méid sin. Annsan ar seisean:

"Cé ḋéanfaiḋ an treaḃaḋ agus an fuirse nuair a ḃuailfiḋ an t-aos mise?"

"Nár leigiḋ Dia go mbuailfeaḋ ṁuise, laige ná aos tusa, a ḋalta!" arsa Mam. Ón nglór a ḃí 'na guṫ ṫuigeas gur searḃas a ḃí ar siuḃal aici. "Aċ ná bíoḋ eagla ort," ar sise, "ġeoḃad-sa cliain isteaċ duit-se a raġaiḋ i mbun seisriġe duit."

"Uf," arsa Daid, agus d'umpuiġ sé ar a ċliaṫán agus ṫuit a ċodla air.

Ḃí Mam uair a ċluig sarar ṫuit aon néal uirṫi agus deirim-se leat go raiḃ na cosa fuar go maiṫ agam-sa sarar féadas éalú as a' tseomra.

Ar maidin nuair a ċonnac Cáit: "Bead-sa im' ṡagart," arsa mise.

Do ġáir Cáit. "Ní ḃeir, a ṁuise," ar sise, "aċ beaḋ-sa im' ṁnaoi rialta."

"Cuir uait im baisce!" arsa mise, "fanfair-se sa tiġ seo agus taḃarfaiḋ Mam fámaire ḋe ċliain isteaċ ċun tú ṗósaḋ agus ċun an treaḃaḋ a ḋéanaṁ do Ḋaiḋ. Níl ḋul as agat—tá san socair id' ċóṁair age Mam."

Ċrom an óinsín ar ġol agus cé ċualaiḋ í aċ Mam.

"Caḋ é seo anois ort?" ar sise.

"Ḃu-hú!" arsa Cáit, "ní ṗósfaḋ-sa aon ċliain isteaċ!"

D'ḟéaċ Mam uirṫi agus annsan d'ḟéaċ sí orm-sa. Ċeapas féin, am baisc, gurḃ ḟearr riṫ maiṫ ná ḋroċ-ṡeasaṁ agus ċuireas ḋíom suas go tiġ Ṁáire Ainḋí.

Máire agus Nell a ḃí istiġ.

"Ara, caḋ a ṫug ċoṁ luaṫ so ar maiḋin tu?" arsa Nell.

"Mam, ḋar fia! do ċuir an riṫ orm," arsa mise, "i ḋtaoḃ gur innseas do Ċáit go raḃadar ċun cliain isteaċ a ḋ'ḟagáil ḋi."

"Arú, a ḃligeáirdín, caḋ a ċuir é sin id' ċeann?" arsa Máire Ainḋí.

Ċuir sé sin olc orm féin.

"Ní haon ḃligeárd me," arsa mise, "aċ tá Mam ċun sagairt a ḋéanaṁ ḋíom agus beiḋ siḃ go léir ag taḃairt 'Father James' orm annsan agus b'ḟéiḋir ná taḃarfá bligeárd an uair sin orm."

"Mo ġráḋ-sa Dia," arsa Máire, "ag magaḋ fúm atánn tu."

"Níl aon ḟocal éiṫiġ ann," arsa mise, agus d'innseas ḋi gaċ aon ní. Níor ḟágas aon ní istiġ nár scaoileas amaċ. Ní raiḃ leiġeas agam air—ní ḟanfaḋ an riaċ ruda istiġ. Sin é an loċt mór atá orm-sa, tá's agat, me ḃeiṫ im' béal 'leiṫ Éireann. Ní ċeilim faic ar aonne aċ ar Ṁam; aċ ġeiḃeann sí sin fios ar mo ġnótaí gan mise 'á n-innsint i n-ao' ċor ḋi.

Ní túisce ḃí mo ḃotún ḋéanta agam-sa ná ḃí sé go léir innste ar fuaid an ḃaile. Ní raiḃ an oiḋċe ar fónaṁ ann nuair ġaiḃ Máire Ainḋ isteaċ go ḋtí Mam.

"Ṁuise, go gcoṫuiġiḋ Dia ḋíḃ é, an scéal maiṫ," ar sise.

"Cad é an scéal?" arsa Mam.

"Jimín beag a ḃeiṫ ag dul le sagartóireaċt, bail ó Ḋia air," do ráiḋ Máire.

Baineaḋ anapreab as Mam boċt. Níor ḟan focal aici. D'ḟéaċ sí anall orm-sa agus ṁeasas nár ḟan oireaḋ luiċe ionnam leis an scannraḋ. Ċonnac go raiḃ sí go cráite dóite toisc an scéal a ḋul amaċ roimré. Níor ṁaiṫ liom í ḃeiṫ ag féaċaint orm agus d'imiġeas liom go maolċluasaċ go dtí an leabaiḋ agus gan é aċ a leaṫuair tar éis a seaċt. Deirim-se leat ná raḃas buiḋeaċ dem' ṫeangain, mar ċeapas siúrálta go bḟaġainn búrdáil ṁaiṫ an oiḋċe sin. Aċ ní ḟuaireas, a ḋuine. Nuair a ḃí Mam ag dul a codla ṫáinig sí le coinnill mar a raḃas-sa agus d'ḟéaċ sí orm. Ḃíos im' ċnap ċodlata, a ṁic ó, agus ná hosclóċainn súil liom ar ṁíle púnt.

"Hum," ar sise, "codla an traḋna ċuġat-sa, a ḃuaċaill," agus ṫuigeas go raiḃ droċaṁras aici ar an suan a ḃí orm. D'imiġ sí, áfaċ, agus ṫugas mo ḃuiḋeaċas do Ḋia a ṫug saor an uair sin me.

Ḃí babta bruiġne agam féin is ag Micilín Eoin lá'r na ṁáireaċ. Nuair a ċonnaic sé ċuige me, "Ara, féaċ aníos 'Father James'!" ar seisean. Ṫáinig beiriṫean uilc orm ċuige agus leanas suas 'on páirc é agus ċuireas fuilṡrón leis. B'ḟéidir go múinfeaḋ san béasa ḋó. Aċ níor stop san an ċuid eile den mbaile, mar bíoḋ an ainm ar siuḃal aca go léir orm—mór mór ag na sciṫirí gearrċaillí. Ḃíos cráite aca, aċ me féin fé ndeara é a scaoil lem' ṫeangain i láṫair Ṁáire Aindí.

Ar feaḋ trí seaċtaine 'na ḋiaiḋ sin níor ċuaiḋ stad ar Ṁam aċ ag ullṁú rudaí ḋom. Ṫug sí trúnc nua ón nDaingean ċuġam agus ḃí seóḋ rudaí istiġ ann. Ḃí léinteaċa ann agus tuḃáilí agus cíor dom' ċuid gruaige agus máilín beag ċun mo léine oiḋċe a ċur isteaċ ann, a ḋuine. Ḃí hainceasúirí póca, leis, ann, agus stocaí,

agus ḋein an táiliúir dá ċulait éadaiġ dom. Fuaireas dá ṗeidre gleoite bróg ná raiḃ aon tairnge ionnta aċ iad ag gíoscán nuair a ṡiuḃluiġinn.

Ḃíos ag gaḃáil an ḃóṫairín síos lá nuair a ġlaoiḋ Taḋg Óg tar n-ais orm. “Cogar i leiṫ, a Jimín,” ar seisean, “cad tá an dá ḃróig sin a ráḋ le ċéile?”

“Tin t’ḟiarṫaiṫe ar do ṡeanaṁáṫair!” arsa mise. Ḃíos cráite aige aċ níor ḋein sé aċ gáirí fúm. Is dóiġ leis go ḃfuil sé anasmeartálta.

Ḃeiḋ mé ag imeaċt amáireaċ agus do réir mar a ċloisim ní ró ṁór an aga a ḃeiḋ agam ċun a tuille cúntaisí mar seo a scríoḃ. Is dóċa go ḃfuil an cruatan róṁam. Deir Mam liom go gcuirfear urċall annsúd liom agus srian agus go mbeaḋ ag gol fós i ndiaiḋ mo ṁáṫar agus an tsaoġail ḃreá a ḃí agam uaiṫe. Dar fia! má ḃíonn siad níos cruaiḋe orm ná mar ḃí Mam tá an riaċ buiḋe go léir orṫa. Ní ró ṁaiṫ atáim i n-ao’ ċor istiġ liom féin na laeṫeannta so agus ar ḋá ḃiorán ní raġainn i n-ao’ ċor ann. Táim idir fonn is faitċíos, a ḋuine; aċ tá beartaiṫe agam má ḃíonn an scéal ró ḋian orm sa Ċoláiste ná fanfad aca, dar fia!

Ṫáinig Máire Aindí araer agus ṫug sí dá ṗeidre stocaí dom. Ṫug Taḋg Óg is Nell bille púint dom. Ṫáinig Micilín Eoin ċugam ó Ċiainiḃ agus ḃí saġas náire air agus ní duḃairt sé aon ní go ceann tamaill. Annsan tairrig sé scian as a ṗóca agus ċuir sé im’ aice ar an mbórd í agus deora ó n-a ṡúile. Ṫug sé iarraċt ar rud éigin a ráḋ aċ ní féadfaḋ leis an dtoċt ġuil. Annsan riṫ sé an doras amaċ uaim ag gol. Deir Cáit go raiḃ Micilín anaċeanúil orm-sa. Ṫugas an píp adṁaid a ḃí i ḃfolaċ sa stáca agam do Ċáit ċun é taḃairt do Ṁicilín amáireaċ.

Tá mo ṫrúnc pacálta sa ċistin. An rud deireannaċ a ċuir Mam ann ná císte mór aráin go raiḃ rísíní ann. Tá na coṁarsain ar fad sa ċistin—is dóċa gur mar ġeall orm-sa é. Ṫug a lán aca scillingí agus leaṫ-ċorónaċa dom agus ḃíodar go léir am’ ċoṁairliú agus

am' ṁolaḋ. Tá Cáit ag gol ó ṫáinig an tráṫnóna agus níl focal as Daiḋ. Nílim féin ar mo ċúilín tseaḃraċ aċ ċoṁ beag le duine. Níl aonne go ceart aċ Mam. Ní ċorroċaḋ an saoġal í sin.

. . . .

Táid siad go léir imiṫe aḃaile agus duḃairt Mam liom-sa dul a ċodla. Nuair ṫána 'on tseomra lean sí me agus ḃí sí i ḃfad am' ċoṁairliú. Annsan rug sí barróg orm agus ṗóg sí me agus ċonnac deora 'na súile nuair d'imiġ sí.

Ní mór go ḃfeicim féin an páipéar so go ḃfuilim ag scríoḃ air le gaċ 'ra raċt guil agus uaignis.

Caiṫfiḋ mé stad is dóċa agus an peann a leigint ar lár. Aon rud dár scríoḃas mar ġeall orm féin go dtí so níor ċuireas ann aċ an ḟírinne ġlan. Tá's agaiḃ anois cad é an saġas mé. Dá mbeinn ar nós a lán dem' aiṫne ní ḃeinn ċoṁ béalscaoilteaċ i dtaoḃ mo loċtaí féin, agus ċeapfaḋ siḃ annsan gur buaċaill maiṫ me. Aċ is cruaiḋ an scéal ar ḃuaċaill a ḃeiṫ go maiṫ—ṁarḃoċaḋ sé é tar éis aon tseaċtaine aṁáin. Ḋeininn-se mo ḋíċeall uaireannta me féin d'úmpar aċ ċaiṫinn briseaḋ amaċ arís gan ḃuiḋeaċas dom. Tá gaċ aonne ċoṁ holc liom. Ní ḟeicim-se aonne go ceart aċ Mam.

Caiṫfead dul a ċodla. Beannaċt Dé agaiḃ go léir agus má's fiú liḃ orm é iarraiḋ ar Ḋia go gcuirfeaḋ Sé Jimín Ṁáire Ṫaiḋg ar a leas.

Finis

Slán le Jimín!

A Jimín, a ḋalta, céad slán leat is beannaċt,
  In Iolscoil na Sagart go mairir do ċáil!
Ró ġairid linn d'ḟanais led' ġasra 'nár ḃfarra
  'S é scaraḋ na gcarad siḃ scaipte ċum fáin.
Mam agus Daid boċt, is Cáit ḃeag gan ġanguid,
  Taḋg Óg ṡeasaḋ ceart duit, is Nell ṫugaḋ gean,
Micilín do ċara, Beit Ṁór is Máir' Aindí—
  Cad ḋéanfaimíd feasta 'na n-éamuis ar fad?

I gceart-lár an ṁaca ar leaṫċois fé ṁairg,
  Tá an ganndal 'na ṡeasaṁ go canntlaċ, díombáċ;
Aon ḃraon den "stuif ḋearg" anuraiḋ ċuir maig air
  Is d'ḟág leatta san easair é, níl sé le faġáil.
Níl cúntas imeaċta luċt diúgṫa an leanna
  Lá móna do ḃaint ná lá reaṫa na mbád;
Is tá uaigneas d'á ḋeasgaiḃ is duairceas sa Daingean
  Na leanḃaí gan ċeaċt ann is na bacaiġ gan áḃaċt.

Táir imiṫe, a ṫaisce, is ní plámás ná bladar
  Uainne ṫug taiṫneaṁ do d'eaċtraí é ráḋ,
Arís ċuġainn go gcasair le h-"olcas" nó "maiteas"
  Is beimíd ag faireaḋ do ṫeaċta gaċ lá.
Agus guiḋmíd an Seaḃac le d'ċliaḃán do ṡeasaiṁ
  Ár ngéar-ġáḋ do freasdal le scéal uait i dtráṫ;
I n-éide ġeal sagairt go ḃfeictear tar ais tú—
  Nó b'féidir i d'easbog, a ḃuaċaillín ḃáin.

"Cloċ Laḃrais."

gluais

ltnċ.

1, 10, 52.—Cad dob áil le . . . . de, what does . . . . want it for.

2.—barra taoide, high tide mark.

,, 26, 56.—sceitimíní, exuberant delight.

,, —uċtaċ, powerful voice.

,, —is baileaċ a ṫug sé dá ṡúil ṡeanaṫaiḋg leis, The eyes of SeanaThadhg (his grandfather) have been exactly reproduced in him.

,, —cruṫanta, created, exact.

,, —gaiḃim-se orm, I undertake, "I'll engage."

,, —deá'raṫaiġe, i.e. deallraṫaiġe, most like (in resemblance).

,, —crot aonair, i.e. cruṫ a., exact resemblance, "the dead spit."

,, —caiṫiseaċ, handsome.

,, —ṫáinig sciaṫáin ar m'aṫair, father was in a flutter of delight.

3.—bunóc, a newborn infant.

4.—oiread a' frí, i.e. o. na friġide, a small piece ; an atom.

,, 10.—scuḃṫa ċuige, craving for it ; wolfish, with teeth bared.

,, —ag cur aisti, .i. ag cur cainnte aisti.

,, 69.—fiarṡúil, fiarṡúileaċ, side-glance ; cross-eyed.

,, —faid a ḃí 'nár gcroiḋe, to the limit of our endurance.

,, —ḃí an ṗraiseaċ ar fuaid na mias annsan, then things were in a mess !

,, —sceiṁle, frightful chastisement ; a "lecturing."

,, —srimileálaiḋe, an incapable person ; a dawdler.

7.—léasaḋ, .i. bualaḋ, a beating.

,, —aicionta, naṁaid a., born enemy.

8.—púiríní, five-stones, "gobs."

,, —spric, the "jack" in the game of pitch-and-toss.

,, —toċrais, winding thread.

,, —cúllocta, the small loft over fireplace in old-fashioned farm houses.

lᴛnċ.

8.—ar néal buile, in a rage.

,, —bóiricín, nickname ; from bóraċ, "bandy-legged."

9, 14, 42, 61.—ʒoṁ, madness (of a dog).

,, —speabraídí, ravings ; hallucinations.

10.—i ʒceist, in fact. níl a leitéid i ʒceist, such has no existence in fact.

,, —taoscán, part of a load or of a vessel-full.

,, —meáḋ, a balance or weighbridge.

11.—léan id' ċeann cipín, confound your wooden head!

,, —olc air ċuʒam, in a rage with me.

,, —stiall, a cut, a cutting blow.

12.—smiotaḋ, smashing.

14.—ʒuaileáin, braces, shoulder-straps.

,, —buairċín, a wooden stopper or button such as in cow spancel.

,, —straiḋn, anger (? from "strain").

,, —diaḃar=diaḃal.

,, —i ḃfearras, in order ; adjusted.

,, —drait, a grin ; a leer.

,, —crúistín, a missile.

,, —tairriʒ ort me, draw my attention (anger) on you (if you dare).

15.—slioʒán ruacan, a cockle-shell.

17.—sciomarṫa, scoured clean.

18.—stalca, a stiff thing ; dead.

,, —sáruiġ, head off ; s. iad, round them up.

19, 46, 60.—scaiṁ, a snarl ; a scowl.

,, —cleiṫire, a tall person ; from cleiṫ, a pole.

,, —plubaire, a fat, flabby person.

,, —rian a ċoda air, showing sign of what he had eaten, i.e. fat and well-fed.

,, —raʒa, a thin, emaciated animal.

,, —nea'réasún, unreasonableness.

21.—súlaċ, .i. suġlaċ, juice (fig. pleasure).

,, —briosca, a biscuit (briosc, brittle).

22.—raispín, an impudent brat.

,, —fara, with ; along with.

27.—céapars, capers.

,, —ní ċuirfeá amaċ, you could not guess.

lċnċ.

27.—scéıṫfeá oṙm, you would inform on me.

28.—scaılpeanna, detached pieces, sections.

,, —raıc [? wreck], ḋeın sí raıc, she made a scene.

30.—ıs láıdır nár ṁaırḃ sí me, she killed me almost.

,, —masmus, surfeit.

31.—d'alp sé, he ate voraciously ; he gobbled.

,, —míoᵹarnaċ, nodding.

,, —píopán, windpipe, neck.

,, —aᵹ breıṫ ċuᵹam, feeling uneasy.

,, —" cocstí," slang for a dead or spoiled thing.

,, —ar séırse, diligently (lit. singing).

,, —na croıtí deırıḋ, the last shake ; last gasp.

33.—aᵹ plé lıom, annoying me, worrying me.

,, —níor ḃe' lıom, .ı. níor ḃeaᵹ lıom, I thought it enough.

,, —aᵹ dearᵹaḋ bear, nagging (lit. blooding [her] lance).

34.—caıḋtí, quoits ; a game.

,, 62.—loṁnán, a bladder.

35.—fé n-a bráıd (.ı. bráᵹaıd), before her ; under her observation.

,, —sprıúċ sí, she protested angrily (lit. " she kicked ").

,, —smulc, a surly, sour expression on the face.

,, —ıs mó ıs mór, somewhat too large.

,, —ní fál ᵹo h-aer é, it is not an insurmountable difficulty (as a wall up against the sky ! would be).

36.—aᵹaıḋ feıdıl, a mask.

37.—ı dtaoıḃ le . . . ., having but . . . . ; trusting to.

,, —aᵹ déanaṁ tınnıs dom, causing me anxiety.

,, —ᵹreasáıl, a beating or whipping.

,, —deıċnıúr, a decade (of the Rosary).

,, —feıstıú, putting in order ; adjusting.

,, —promsáıl, prancing ; ungainly movement.

41.—ana-ᵹeoın, great noise.

,, —corraᵹıob, ar a ċ., sitting on his haunches.

,, —aᵹ tarrac mo ṁáṫar ċuᵹam, reminding me of my mother (and consequent unpleasant possibilities).

,, 61.—stráıce, a cut ; a slice ; a strip.

,, —ıs maıṫ a scaras leıs, I had a lucky escape.

42.—breıll, an expression, on the face, of dejection or of being about to cry.

Lch.

42.—rúscadh, throwing things violently.

44.—néal, a fit (of anger).

45.—sceimhle mór an luain, the terror of the Judgment Day

,, —dul 'on chroich, to go to the gallows.

46, 100.—bhíos ag cur uaim, I was dreading the consequences.

47.—mílítheach, pale and sickly.

,, —súsa, a blanket (fig. bed).

49.—cumá ná beadh, why not ? why should it (he, she) not ?

,, —tácht .i. tábhacht, importance.

,, —éileamh aici ar T. Ó., fond of, in love with T. O.

50.—las sí, she blushed.

51.—seana-chníopaire, an old grumbler.

,, —fan bog, wait a while.

,, —stócach, a go-between ; a match-maker.

52.—slibire, a tall, lanky person.

,, —meanga gáire, a smile ; a leer.

,, —clab, a wide-open mouth !

,, —toice, a bold, pert little girl.

,, —a sheana-phlaitín scúite ! old bald head

,, —an "fear maith," the upper hand ; the victory.

53.—ruidín súigh, miserable wretch ; a low fellow.

54.—ar na craobhacha, angry ; mad. Bhí sí ar na c., she was in a rage.

,, —snaoi .i. snoighe, wearing away.

55, 63.—fámaire, anything big or great.

56.—coilichín paor, a laughing stock. Coilichín = a little cock bird. Paor = the butt of wit or sarcasm.

57.—cúladh, drawing back ; retreating.

,, —baint an chlaidhe amach, striving to reach the fence.

,, —támáilte, shy.

58.—pleidhce, a fool, a simpleton.

,, —cliain (.i. cliamhain) isteach, a daughter's husband who lives in the house of the parents-in-law, and is made heir to their farm.

,, —bolán (? golán), a large, heavy stone.

60.—níor éirigh idir me féin agus Mam, M. and I did not quarrel.

,, 98.—uair umá seach, an odd time, now and again.

Ltnċ.

60.—gaḃáil steallaḋ, chastising with rod or whip or tongue.

,, —mo ċroiḋe agus m'ae ag riṫ ar a ċéile, out of breath from dint of speed and hurry.

61.—gligín, a giddy girl or woman.

,, —scoṫ cinn, hair of the head ; top **knot.**

,, —caid, a football.

,, —beiste, a wooden cooler or tub.

62.—gleamaiġ, lobsters.

,, —iascáin, mussels ; shellfish that are scraped off the rocks at low tide and are used for manure.

,, —pota gliomaċ, a lobster pot.

,, —partán (portán), a sea crab.

63.—ana-ṡuaiṫte, rough (at sea).

,, —úrlacan, vomiting.

,, —toċta, the seat (thwart) in an open boat or canoe.

64.—i n-earraid, unfriendly, at enmity.

,, —go prínsiopálta, definitely and particularly.

,, —mairḃitiġe, numbness, deadness.

,, —naoṁóga, canoes.

,, —toċt, a rush of feeling.

,, —daḃaċ, a vat or large vessel to hold liquid.

,, —plainíntí, flannels.

65.—potḃiataḋ, being fed with delicacies and rich foods. Pot= ? pota : pot-feeding.

67.—bioránaċ, a sly rogue, a "boyo."

68, 82.—smíste amadáin, a great fool.

,, —deiscréideaċ, discreet ; secret.

71, 76.—ag breiṫ ċuige, anxious ; fearful of impending punishment or exposure.

72.—réasún, reasonableness. Níl aon réasún le mnáiḃ, women are unreasonable.

73.—ar leiṫiliġ (.i. ar leiṫ i leiṫ), especial, particular.

,, —failp, a thump, a blow.

,, —sleán, a spade of peculiar design used for digging or cutting turf.

,, —ṁeasas go dtairriceoċaḋ sí an baile orm, I thought she would draw the attention of the whole village on me.

ltnċ.

74.—sáilíní, the projecting ends of the shafts of a cart at the back.

75, 85.—ḟlíp, a vigorous, sweeping blow.

,, —óspairt, an accident.

76.—ċuir sé an sáspan ar a ċeann, he raised the saucepan to his mouth—to drink.

,, —sciṫiril, skitting, laughing in a giddy fashion.

,, —níor ṁór dom féin dul aʒ píceáil, I was not content till I went to pike (turf).

77.—méiṫ-ṁóin, the dense white turf found near the bottom in a bog.

,, —spairt, the soft spongy turf found at the top in bog.

,, —arc-luaċra, a lizard, a newt.

78.—spior-spear a ḋéanaṁ de, to dissipate the trouble ; to throw oil on troubled waters.

,, —fríoíní (friʒioíní), microbes ; atoms.

,, —sceilimis, a scare ; great terror.

79.—fé ċlár, laid out dead.

,, —danarṫa, hard ; inexorable.

81.—aṁailt, an apparition, a ghost.

,, —scraiste, an idle, good-for-nothing fellow.

83.—foċal, the empty space inside an overgrown apple or potato.

84.—ʒiodam, sprightliness ; playful energy.

85.—liúraḋ, striking, beating.

,, —ċoṁ tiuʒ le tiul, following closely one after the other.

,, —Aon Muileat, the Ace of Diamonds.

,, —Deiċ Triuṫ, the Ten of Clubs.

86.—suae, sway ; victory.

,, —dula, a thole-pin, a wooden peg to hold an oar in position.

89.—ʒíotam, strife, the noise of battle.

91.—ráṫ'ioċt .i. ráṫaiḋeaċt, a shoal of fish racing along the surface and flecking the sea into foam.

,, maidí snaḋmṫa, the couplings or ties between roof beams.

,, moʒail, meshes of fishing net.

,,—braiʒdeáin, short pieces of cord attached to lower rim of fishing net and to which " sinkers " are attached.

,, —bórdáil, arranging the nets " on board " ready for letting out.

Lṫnċ.

94.—Ab' 'in . . . ? is that . . . ? ab = an ab = colloquial interrogative (and dependent) of "is." 'in = sin. Ab' 'in tóiṫín ? is that a porpoise ?

,, —tóiṫín, a porpoise.

,, —scol, a "school" (of fish) ; a shoal.

,, —cráin ṁara, a sea hog.

,, —madra éisc, a dogfish.

,, —cailleaċ ḃreac, a fish akin to dogfish or shark.

,, —gaḃar, a fish called pilchard.

96.—ainnliú, manipulating the canoe whilst the rest of the crew hauls or shoots the net.

98.—aon naṫ, any heed.

,, —d'éiriġ a croiḋe, her heart became filled with dread.

,, —go seaḃraċ, in the enjoyment of health and physical comfort.

99.—duine farra n-a ceart, one man beyond her due number. farra, fare = with, along with.

103.—sot, desire ; greed.

105.—go maolċluasaċ, subdued and shamefaced (fig. from the fashion of a dog when being rated for misconduct).

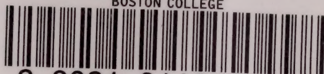
,, —búrdáil, a trouncing, a hammering.

,, —sciṫirí, girls who laugh senselessly and giddily.

106.—urċall, a kind of fetter between an animal's fore legs or between one fore leg and the opposite hind one.

107.—cúilín tseaḃraċ, a state of perfect ease and content. Cúilín, a snug corner. "Seaḃraċ" : see note, page 98.

,, —béalscaoilteaċ, indiscreet in speech, saying more than one intended.


BOSTON COLLEGE
3 9031 01161834 5

